

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:7 • Sayı/No:1 • Ocak - Haziran/January - June 2021

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 7 • Sayı/No: 1 • Ocak-Haziran /January-June 2021

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Adına Sahibi/Owner: Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Aykut EŞ

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Dr. Gökçe OK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Gökçe OK (Genel Müdür Yardımcısı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Dr. Aydın Keskin KADIOĞLU (Eğitim Dairesi Başkanı, Uyum ve İletişim Dairesi Başkan Vekili)

Mehmet Akif DEĞİRMENÇİ (Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı)

Abdulaziz AYDIN (İ. Hukuk Müşaviri V.)

Danışma Kurulu/Advisory Board

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Üyesi Başak YAVÇAN (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Can Ozan TUNCER (İçişleri Bakanlığı, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi)

Dr. Deniz KAYA (Milli Eğitim Bakanlığı)

Doç. Dr. Doğa ELÇİN (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Nalan YETİM (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Nuray EKŞİ (Özyeğin Üniversitesi)

Savaş ÜNLÜ (GİGM Genel Müdürü)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR

Dr. Öğr. Üyesi Serhat AYDIN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. T. Sabri ERDİL (İçişleri Bakan Yardımcısı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Atatürk Üniversitesi)

* Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

* Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yaygın Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: Haziran 2021

Baskı Hazırlık/Print Application: İM OFSET Meryem AKÇA (0312) 341 25 04

Baskı Yeri/Print Address: İM OFSET

© Genel Müdürlük yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayımlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmi görüşü yansıtmaz.

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

DERLEME MAKALELERİ

Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye

A Comparison of Local Governments' Social Work Practices for Migrants: G20 Countries and Turkey

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ, Hatice Kübra ÇİFCİ 10

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Evaluation of Applications Made To a Migrant Health Center in Elazığ
Elazığ'da Bir Göçmen Sağlığı Merkezine Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi

A. Ferdane OĞUZÖNCÜL, Kevser TUNCER KARA 60

Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi

The Concept of Integration and The Analysis of Turkish Diaspora in Germany on the Context of Classical Assimilation Theory

Canan ÇETİN, Rabia Gizem ŞENOĞLU 76

Göçmen İlişkileri Ağı Işığında Suriyeli Dul Kadınların Türkiye'de Hayata Devam Edebilme Mekanizmaları

Survival Mechanisms in Turkey of Syrian Widowed Women in The Light of Migrant Relation Networks

Güllü SONAKALAN 118

Fransa'da Türk Diasporası

Turkish Diaspora in France

Şeyda Nur KOCA 140

Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri 163

Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları 169

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ*, Hatice Kübra ÇİFCİ**

Öz

Geçici koruma altındaki Suriyeliler ve diğer göçmenlerin büyükşehirlerde yoğunlaşması yerel yönetimlerde sosyal uyumu sağlamak için etkin sosyal hizmet uygulamalarının planlanması zaruretini doğurmaktadır. Bu araştırmanın amacı geçici koruma altındaki Suriyeli göçmenlerin ve diğer zorunlu göç yoluyla gelenlerin sosyal uyumlarını sağlamak üzere büyükşehirlerdeki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının çeşitlendirilmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Bu kapsamda G20 ülkeleri arasında Türkiye dışında en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkenin yerel yönetimleri ve Türkiye'deki en fazla geçici koruma altında Suriyeli nüfusa sahip on büyükşehir belediyesi amaçlı örneklemeye seçilmiştir. Belirlenen yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları nitel araştırma yöntemiyle ele alınmıştır. Tematik analiz yöntemiyle elde edilen bulgular eleştirel ve karşılaştırmaya dayalı bakış açısıyla incelenmiştir. Araştırma bulgularından yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin göçmen refahını sağlamada kamu ve kamu dışı refah sunucularıyla daha fazla iş birliğiyle çalışmalarını, istihdama katılımı artırıcı nitelikte çalışmalar yürütmeleri, eğitimin uyumun sağlanmasında kilit konumda olmasından hareketle okul sosyal hizmetinin hayata geçirilerek yerel yönetimlerle entegre sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen refahı, sosyal uyum, yerel yönetimler, sosyal hizmet, sosyal politika

* Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, dilara.ustabasi@karatay.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-8184-8446

** Sosyal Çalışmacı, Konya Büyükşehir Belediyesi, kubracifci95@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2108-8174

A Comparison of Local Governments' Social Work Practices for Migrants: G20 Countries and Turkey

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ*, Hatice Kübra ÇİFCİ**

Abstract

Syrians on temporary protection and other migrants being densely in metropolitan cities creates the necessity of planning effective social service practices by local governments to ensure social cohesion. The purpose of this study is to develop recommendations for the diversification of local governments' social work practices in metropolitan cities to ensure the social adaptation of Syrian migrants on temporary protection and other forced migrants. Accordingly, the study sample consists of the local governments of the top ten G20 countries except for Turkey that hosts the most refugees and asylum seekers, and the metropolitan municipalities of the top ten Turkish cities that host the most temporary protected Syrian population, and sampling method is purposive. We examine the social work practices of the sampled local administrations for migrants through employing a qualitative research method. We examine the findings obtained by the thematic analysis method with a critical and comparative perspective. The results emphasize that Turkey's local governments should cooperate with public and non-public welfare providers to ensure migrant welfare, carry out activities to increase their participation in employment, and implement school social service integrated with local administrations to ensure the integration of education.

Keywords: *Migrant welfare, social cohesion, local governments, social work, social policy*

* Assoc. Prof., KTO Karatay University, cetinc@ogu.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-8184-8446

** Social Worker, Konya Metropolitan Municipality, kubracici95@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2108-8174

Giriş

21. yüzyıl ekonomik rekabetin, teknolojik büyüme girişimlerinin, kaynak elde etmenin, savaşların sıcak yüzünü gösterdiği bir dönem olmuştur. Devletlerin birbirleriyle olan rekabetinin kızıştığı, büyüme için türlü ekonomik politik girişimlerin olduğu böyle bir ortamda yaşamını sürdürebilme amacıyla birçok insan buldukları bölgeden daha iyi çalışma koşullarına sahip yerlere hareket etmektedir. Bunun yanında günümüzde yaşadıkları bölgenin abluka ve savaş gibi nedenlerle güvenli olmaması halinde hayatta kalabilmek amacıyla evlerini terk etmek zorunda kalan insanların oluşturduğu yoğun bir göç hareketliliği yaşanmaktadır.

Türkiye insan hareketliliği açısından yoğun bir dönem yaşamaktadır. 2011 yılında çıkan Suriye’de baş gösteren iç savaş nedeniyle bugüne kadar üç buçuk milyonu aşkın Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır. Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından hazırlanan göç istatistiklerine göre 25.11.2020 tarihi itibarı ile 3.638.288 Suriyeli geçici koruma kapsamında bulunmaktadır. Uluslararası koruma altına alınanlar ile birlikte 4 milyona yakın yabancı göçmen ülkemizde bulunmaktadır (www.goc.gov.tr). 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği’yle ülkemize sığınan Suriyelilere “geçici koruma” statüsü verilmiştir. Bu statü Suriyelilerin insani şartlarda yaşamalarını sürdürebilmeleri için gerekli barınma, sağlık, eğitim, çalışma, seyahat edebilmelerine yasal zeminde imkan sağlamaktadır (“Geçici Koruma Yönetmeliği”, 2014). Ancak bu çalışma kapsamında zorunlu göçe maruz kalanlar (geçici koruma altındaki Suriyeliler, mülteciler ve sığınmacılar) dil birliği olması açısından “göçmen” olarak ifade edilmektedir.

Göç eden bireylerle birlikte başta aileleri olmak üzere sosyal, kültürel, ekonomik, demografik, siyasal, dinsel pek çok sorunlar yaşanmaktadır. Bununla birlikte yapılan göç hareketleri zorunlu olarak yapılmış ise yasadışı yollarla göç yapanlar artmakta, kültürel çatışmalar ve güvenlik gibi sorunları da oluşturabilmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015, s. 29). Ayrıca göç eden bireyler psiko-sosyal açıdan da etkilenmektedir. Yeni bir ülkeye taşınmak bu kararı vermek, uygulamak, terk ettiği yere yönelik taşıdığı hatıraların bulunduğu yere, belki de geride bıraktıkları aile üyeleri ve akrabalarına veda etme süreçleri birçok psikolojik soruna yol açabilmektedir.

Bu da göçmenlerin sosyal destek sistemlerinin zayıflamasına, kendilerini güçsüz, yabancı ve zayıf hissetmelerine yol açmaktadır. Geldikleri ülkede ise en önemli problemlerin başında dil gelmektedir. Dil bilmemek sosyal yaşam ve gündelik iş yaşamındaki uyum sürecini zorlaştırıp, stresi arttırabilir. Yabancı bir ülkeye geldikleri için kültürel olarak da kendilerini yabancılaşmış hissedip sosyal izolasyonun artmasına sebep olabilir (Özmete ve Arslan, 2018, s. 193). Bu durum topluma uyumu geciktirmekte ve sosyal barışın teminini zorlaştırmaktadır.

Göçmen çocukları başta olmak üzere, geldikleri yerde karşılaştıkları riskler ve yaşadıkları sorunların insan hakları ve sosyal adalet çerçevesinde ele alınması gerekmektedir (Atasü Topçuoğlu, 2014, s. 104). Göç sonucunda yaşanan ekonomik sorunların üstesinden gelmek için bazı göçmen aileler çocuklarını sermaye olarak görüp yoksulluktan kurtuluşu çocuğun çalışmasına bağlayabiliyorlar. Bu algı çocuk işçiliğini arttırırken, çocukların suça sürüklenmelerine sebep olmakta ayrıca çocukları ihmal ve istismara açık hale getirmektedir (Gönültaş ve Kelebek, 2017, s. 150). Risklere karşı savunmasız olan çocukların ruhsal durumlarının da bu süreçten etkilendiğini ve bu durumun başta okul olmak üzere birçok alanda uyum problemine yol açtığı söylenebilir (Uluocak, 2009, s. 42). Uyum problemleri ile birlikte çocuklar arası çeteleşme, madde bağımlılığı, akran zorbalıkları gibi pek çok sorunda çocuk işçiliğini takip etmektedir. Bu riskleri en aza indirmek ve karşılaşılan problemleri çözebilmek için göçmenlerin toplumsal uyumlarını sağlamak ve entegrasyonun sağlanabilmesi amacıyla birtakım profesyonel müdahale ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu uygulamaların bütüncül ve sistematik olmasını sağlayacak hizmet ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Gencer, 2017, s. 849). Tüm bu güçlüklerle başa çıkabilmeleri için fiziksel, psikolojik ve ekonomik anlamda psiko-sosyal destek sağlamak ve göç edinilen toplumda toplumsal yapının bozulmadan göçmenlerin topluma entegrasyonun sağlanabilmesi için; sosyal hizmet uygulamaları toplum sağlığı ve refahı açısından şüphesiz önem taşımaktadır (Genç ve Kara, 2016, s. 37). Toplum refahının sağlanmasında göçmenlerin sosyal uyumunun inşa edilmesinin ve toplumla bütünleşebilmelerinin önemli bir payı vardır. Bunun için göçmenleri de içeren sosyal hizmet uygulamalarına ve sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçmenlerin çoğunlukla büyükşehirlerde yerleştikleri bilinmektedir. Bu durum büyükşehir belediyelerinin sosyal uyumu sağlama noktasında rol alması gerektiğini göstermektedir. Yerel yönetimler tarafından göçmen yerleşimcilerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi, temel refah hizmetlerinden faydalanmaları ve toplumla bütünleşmelerinin sağlanması konularında göçmenlere yönelik sosyal yardım, danışmanlık, kaynaklarla buluşturma, hakları konusunda bilgilendirme, savunuculuk, güçlendirme gibi faaliyetleri kapsayacak şekilde etkin sosyal hizmet uygulamalarını planlamaları gerektirir.

Göçle gelenlerin topluma aidiyet duyguları ve sosyal uyum sağlamaları toplumda birer zenginlik olarak kabul edilmelidir. Göçmenlerin entegrasyonunu sağlamak önemli bir soruna işaret etmektedir. Temel sosyal refah hizmetlerinden yararlanamayan, istihdama katılamayan, topluma uyum sağlayamayıp toplumla bütünleşmede sorunlar yaşayan, topluma aidiyet duygusu olmayan göçmenler buldukları toplum için sosyal risk oluşturmaktadır. Bir toplumun teşekkülü için içinde barındırdığı birey ve toplulukların sosyal uyumu çok önemlidir. Göçmenlerin yaşadıkları bölgelerdeki lokal sorunlar ve bunların çözümünde yerel yönetimler ciddi sorumluluklar üstlenmektedir. Yerel yönetimler için kentlilik bilinci ve aidiyet duygusu önemli kavramlardır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin kentsel alanlara yerleşen göçmen nüfusun temel sosyal hizmet uygulamalarından yararlanmalarını sağlayarak yaşam koşullarını iyileştirmek ve toplumsal uyumlarını temin etmek üzere çeşitli sosyal hizmet uygulamaları bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında, dünyanın en gelişmiş ekonomilerine sahip G20 ülkelerinden Türkiye dışında en fazla yabancı nüfus barındıran 10 ülkenin yerel yönetimlerinin ve Türkiye'deki 10 büyükşehir belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları tasnif edilmiştir. Karşılaştırmalı olarak değerlendirilen sosyal hizmet uygulamalarından yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin göçmen refahını sağlamaya yönelik alabilecekleri tedbirlere ve sunabilecekleri sosyal hizmetlerin çeşitlendirilmesine ilişkin önerilerde bulunmaktadır.

Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışmada Türkiye'nin de aralarında bulunduğu dünyanın en büyük ekonomilerine sahip ülkelerin sosyal belediyeçilik anlayışının göçmenlere nasıl yansıtıldığının belirlenmesi ve ülkemizdeki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının nasıl çeşitlendirilebileceğine yönelik önerilerin getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma G20 ülkelerindeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarını gözler önüne sermesi, Türkiye'deki yerel yönetimlerle karşılaştırma imkanı sunması, bu konuda yapılan tek çalışma örneği olması ve sosyal politika yapıcılara yol gösterici nitelikte olması bakımından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Türkiye'de yerel yönetimler göçmenlere yönelik ne gibi hizmetler sunmaktadır?

2. G20 ülkelerinde yerel yönetimler göçmenlere yönelik ne gibi hizmetler sunmaktadır?

3. Türkiye'de yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarını çeşitlendirmede ve iyileştirmede neler yapılabilir?

Araştırmanın amacı doğrultusunda Türkiye'de en fazla göç alan on büyükşehir belediyesinin ve G20 ülkelerinden Türkiye haricindeki en fazla göç alan on ülkedeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetleri yerel yönetimlerin web siteleri üzerinden tasnif edilmeye çalışılmıştır. İçerik analiz tekniği türlerinden tematik analizin benimsendiği bu çalışmada yerel yönetimlerin web sitelerinde ulaşılan metinlerde belirlenen sosyal hizmet uygulamaları karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirmeye alınmıştır. Bir metin içeriği derleme ve analiz tekniği olan içerik analizi konu ile ilgili kategoriler oluşturularak incelenen verileri bu kategorilere yerleştirmeyi esas almaktadır (Tanrıverdi ve Köksal, 2018, s. 250). Tematik analiz, bir belge veya belge kümesindeki temaların veya ana fikirlerin tanımlanması şeklinde ifade edilmektedir (Trochim vd., 2016). İçerik analiziyle bu çalışmada, ulaşılan yerel yönetim web siteleri detaylı bir şekilde incelenerek, araştırma sorularına cevap oluşturacak kavram ve temalar tematik analiz yöntemiyle ele alınarak veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Amaçlı örneklem yöntemlerinden aykırı durum örnekleme tercih edilmiştir. Aykırı durum örnekleme araştırmanın incelediği konuya dair sıra dışı ve uç durumları örneklem olarak ele alması şeklinde açıklanır. Bu örneklemin özelliği olumlu ve arzu edilen durumlarda değil olumsuz ve istenmeyen durumlarda kullanılmasıdır (Collier & Mahoney, 1996). Bu çalışmadaki aykırı durum kriteri G20 ülkelerindeki şehirlerin mülteci ve sığınmacı nüfus büyüklüğüdür. Çalışmanın zorunlu göç sonucu yaşamlarını farklı coğrafyalarda sürdürmeye çalışan mülteci ve sığınmacıları konu edinmesi nedeniyle belirlenen şehirler aykırı durum örnekleme dahil edilmiştir.

Her bir ülke özelinde yapılan araştırmalarda sığınmacı ve mültecilerin hangi şehirlere yerleştiklerine dair net istatistiklerine ulaşılamayacağı dikkate alındığından ülke içinde yabancı nüfusun dağılım rakamlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ülke içi yabancı nüfusa dair net istatistiklere ulaşılamadığında başkentler örneklem olarak ele alınmıştır. Tablo 1'in ilk sütununda on G20 ülkesi ve ikinci sütunda bu ülkelerdeki sığınmacı ve mülteci nüfusu yer almaktadır. Belirlenen G20 ülkeleri arasında, sığınmacı ve mültecilere ilişkin net nüfus verilerine ulaşılabilen ülkelerde sığınmacı ve mülteci nüfusun fazla olduğu şehirler doğrudan; net sayısal verilere ulaşılamayan ülkelerde ise başkentler örnekleme dahil edilerek son sütunda gösterilmektedir.

Tablo 1. G20 Ülkelerinde Sığınmacı ve Mülteci Nüfus Verileri

	Ülke Adı	Sığınmacı ve Mülteci Nüfusu	Örneklem
	<i>Türkiye</i>	<i>3.787.207</i>	<i>İstanbul</i>
1	Almanya	1.399.669	Köln (Nordrhein-Westfalen eyaleti)
2	Amerika Birleşik Devletleri	929.762	Los Angeles (Kaliforniya eyaleti)
3	Fransa	400.228	Paris
4	İtalya	354.698	Milano

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

5	Çin	322.383	Şanghay
6	İsveç	292.479	Stokholm
7	Hindistan	207.619	Yeni Delhi
8	İngiltere	162.202	Londra
9	Kanada	156.582	Toronto (Ontario eyaleti)
10	Rusya	128.139	Moskova

Kaynak: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). International Migrant Stock 2019

Tablo 1, Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler Başkanlığı'na bağlı Nüfus Biriminin 2019 yılına ait zorunlu göç gerçekleştiren sığınmacı (asylum seeker) ve mülteci (refugee) nüfus verilerinden yola çıkılarak hazırlanmış olup, en fazla sığınmacı ve mülteci nüfus barındıran G20 ülkelerini göstermektedir. Türkiye bu sıralamada 3,7 milyonla ilk sırada yer almaktadır (www.un.org). Tablo 1'deki her bir ülkede yabancı göçmenlerin çoğunlukla ikamet ettikleri şehirlerin belirlenmesi için her bir ülke ayrı ayrı incelemeye alınmıştır. Türkiye'den sonra 1,3 milyonla en fazla göçmene ev sahipliği yapan Almanya'da Nordrhein-Westfalen eyaleti en fazla yabancı nüfusu barındırmaktadır (www.destatis.de). Eyalet içi detaylı istatistiklere ulaşamadığından eyaletin en büyük şehri olan Köln örnek olarak ele alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2014-2018 yılları verilerinden hareketle 3.457.000 göçmen nüfusuyla Kaliforniya eyaletinin başkenti Los Angeles (www.migrationpolicy.org) örneklem olarak seçilmiştir. İngiltere'de başkent Londra (ec.europa.eu), Kanada'da başkent Toronto (www.toronto.ca), Çin'de Şanghay (clb.org.hk) en fazla yabancı göçmen barındıran şehirler oldukları için örnekleme dahil edilmiştir. Bunun dışında Fransa, İtalya, İsveç, Hindistan ve Rusya için ülke içi net mülteci ve sığınmacı istatistiklerine ulaşamadığından başkentleri örneklem kapsamında ele alınmıştır. Örnekleme konu edilen G20 ülke şehirlerinin yerel yönetimlerinin göçmenlere yönelik yaptıkları hizmetler web sitelerinden yararlanılarak belirlenmiştir.

Çalışmamızda yabancı göçmen ifadesiyle örneklem seçilen G20 ülkelerine zorunlu göç sonucu gelen sığınmacı ve mülteciler kastedilmekte olup; ülkemizdeki sığınmacı, mülteci ve geçici koruma altındaki Suriyeliler ise göçmen olarak ifade edilmektedir.

Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere dair istatistiki verilere Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne web sitesinden ulaşılabilir. Hemen hemen her ay güncellenen istatistiki verilerden hareketle en fazla nüfusa sahip geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları on büyükşehir belirlenerek Tablo 2 hazırlanmıştır. Tablo 2’de gösterilen rakamlar 25.11.2020 tarihine ait olup bu çalışmanın gerçekleştirildiği zamanda en güncel verileri yansıtmaktadır.

Tablo 2. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yaşadığı Büyükşehirler

	Büyükşehir	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Nüfusu
1	İstanbul	515.760
2	Gaziantep	451.652
3	Hatay	435.427
4	Şanlıurfa	420.593
5	Adana	251.004
6	Mersin	220.990
7	Bursa	177.967
8	İzmir	147.304
9	Konya	117.661
10	Ankara	99.203

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Çalışmanın Türkiye’deki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmet yelpazesine katkıda bulunacağı düşünüldüğünden öncelikle göçmen yoğun on büyükşehir belediyesinin göçmenlere yönelik hizmetleri içerik analizine tabi tutularak, Türkiye’deki yerel yönetimlerin göçmenlere yö-

nelik hizmet profili ortaya çıkarılmıştır. G20 ülkelerinden Türkiye dışında en fazla göçmen barındıran on G20 ülkesinden birer yerel yönetim örneği ele alınmıştır. Bu anlamda farklı niteliklere ve dinamiklere sahip ülkelerin yerel yönetimlerinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarından hareketle karşılaştırmalı olarak değerlendirme yapılmış ve ülkemiz yerel yönetimlerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarına odaklanıyor olması bu ülkelerin göçmenlere sadece yerel yönetimler kanalıyla hizmet sundukları anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada örnekleme alınan G20 ülkelerinin yerel yönetimleri dışında da göçmenlere sosyal refah hizmetleri sunan kurumları vardır. Çalışma kapsamında içerik analizine sadece örneklem alınan yerel yönetimlerin web siteleri üzerinden ulaşılan bilgiler dahil edilmiştir. Yerel yönetimlerin web sitelerinde şeffaflık ilkesi doğrultusunda göçmenlere yönelik hizmetlerinin açıkça yer aldığı varsayılmaktadır. Çalışmamızın bulgularında yer alan hizmetlere dair bilgiler web sitelerinde verilen bilgilerle sınırlandırılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Uluslararası göçmenlerin sosyal içerilmeleri göç olgusunun önemli bir konusunu oluşturmaktadır. Yabancı göçmenlerin yerleştikleri toplumla bütünleşmeleri uzun ve zorlayıcı bir sürece tekabül etmektedir. Göçmen toplulukların sosyal içerilme süreçlerinde önemli bir rolü üstlenebilecek yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının zenginleştirilmesi bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda önce ülkemizde en fazla yabancı göçmen barındıran on büyükşehir belediyesinin sosyal hizmet uygulamaları göçmenlerin öne çıkan sorunları ve ihtiyaçlarına göre alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Sonrasında G20 ülkelerinden Türkiye'nin dışındaki en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkeden seçilen yerel yönetimler Andersen'in refah rejimi sınıflandırmasına göre (Kıta Avrupası, Liberal, Sosyal Demokrat, Güney Avrupa Refah Rejimleri) alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Kategorilendirilen başlıklar altında örneklem alınan belediyelerin sosyal hizmet uygulamaları temalandırılarak yorumlanmıştır.

Türkiye’deki Büyükşehir Belediyelerinin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Türkiye 3.638.288 geçici koruma altındaki Suriyeli nüfus ile G20 ülkeleri arasında en fazla göçmen barındıran ülkedir. Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun, örneklem alınan büyükşehirlerdeki nüfus içindeki oranları en yoğunundan en az yoğununa şu şekilde sıralanabilir: Hatay’da %26,73, Gaziantep’te %21,83, Şanlıurfa’da %20,28, Mersin’de %12,01, Adana’da %11,22, Bursa’da %5,82, Konya’da %5,27, İzmir’de %3,37, İstanbul’da %3,32, Ankara’da %1,76. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 13. Maddesi gereği hemşehrlik hukukuna binaen göçmenlerin de yararlanabildikleri sosyal hizmet uygulamaları (“Belediye Kanunu”, 2005) bu çalışmada ihtiyaç ve sorun alanlarına göre kategorilendirilmiş, sonrasında sundukları sosyal hizmet uygulamaları türlerine göre temalandırılarak yorumlanmıştır.

Göçmenlere Yönelik Özel Birim Oluşturulması

Yerel yönetimlerde göçmenlere yönelik özel bir birimin oluşturulması il bazında göçmenlerin hizmetlere ulaşımını kolaylaştırabilir. Yapılan içerik analizi sonucu aşağıda on büyükşehir belediyesinden göçmenlere yönelik özel birim ve hizmet bulunduran belediyelere ve kısaca hizmetlerine dair elde edilen bulgulara değinilmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nde 2012 yılında göçmenlere hak ve hizmetlerle ilgili danışmanlık ve yönlendirmenin yapıldığı Yerel Bilgi Merkezi, 2015 yılında da Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü adıyla göçmenlere doğrudan hizmet veren bir birim kurulmuştur. Bu birim bünyesinde Ensar Toplum Merkezi ve Suriyeli Misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Ensar Toplum Merkezinde göçmenlere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir (www.gaziantep.bel.tr). Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nde 2017 yılında Göç İşleri Şube Müdürlüğü kurulmuş ve bünyesindeki Göçmen Bilgilendirme ve Koordinasyon Merkezi ile şehirdeki göçmenlerin kamu-STK hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Ayrıca müdürlük bünyesinde sosyal hizmet, eğitim, hukuki, psikososyal, sağlık, mesleki eğitim ve istihdam konularında danışmanlık ve tercümanlık hizmetleri de sunulmaktadır.

2019 faaliyet raporuna göre danışmanlık faaliyetlerinden 7.992 göçmen yararlanmıştı (www.sanlıurfa.bel.tr).

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin göçmenlere yönelik hizmetleri incelendiğinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü bünyesinde Dış Göç Mağdurlarına Destek Hizmetleri adlı bir birim bulunduğu görülmüştür. Bu birim Bursa'daki göçmenlerin yaşamsal ihtiyaçlarına yönelik destek, bilgilendirme ve diğer kurumlarıyla iş birliği içerisinde yönlendirme ve danışmanlık hizmeti vermektedir (www.bursa.bel.tr). Adana Büyükşehir Belediyesi web sitesi üzerinden göçmenlere yönelik hizmetler incelendiğinde Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü'nün olduğu (www.adana.bel.tr), İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde ise Göç ve Uyum Komisyonunun olduğu görülmüştür (www.izmir.bel.tr). Ancak bu müdürlüklerin detaylı hizmetlerine erişilememiştir. İstanbul, Hatay, Konya, Ankara ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin web siteleri üzerinden göçmenlere yönelik hizmetler incelendiğinde doğrudan göçmenlere yönelik bir hizmet birimi bulunamamıştır.

İçerik analizi sonucunda ulaşılan veriler, en fazla göçmen barındıran İstanbul Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere toplamda 5 belediyede göçmenlere yönelik özel bir birimin olmadığını göstermektedir. Bu durum göçmenlerin hizmetlere erişim süresini uzatabileceği gibi hak ve hizmetlerle ilgili bilgiye erişimlerini de güçleştirebilir. Göçmenlere yönelik özel olarak kurulan birimleri olan belediyelerde verilen bilgilendirme, danışmanlık ve yönlendirme gibi hizmetler birbirine benzer olup, bu hizmetler göçmenlerin sosyal uyumu için önem arz etmektedir. Bununla birlikte göçmen birimlerinin il bazında diğer kamu ve kamu dışı kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde olması, acil ihtiyaçlar için koordine olmayı kolaylaştırarak, kaynakların doğru kullanılmasını da sağlayabileceği söylenebilir. Bu bağlamda göçmenlere özel birimlerin oluşturulması göçmenlerin uyumunu hızlandırarak hem göçmen hem de toplum refahına katkıda bulunabilecektir.

Uyumun Sağlanmasında Dil ve Meslek Kurslarının Rolü

Göçmenlerin topluma uyum sağlamalarında dil ve meslek eğitimlerinin önemi büyüktür. Dil, iletişimi sağlamanın yanında göçmenlere toplumla

temasta bulunabilme imkânı da sağlayan önemli bir araçtır. Meslek edindirme kursları ise göçmenlerin istihdama katılımlarını kolaylaştırmanın yanında ekonomik anlamda daha insani şartlarda yaşama fırsatı elde etmelerini sağlayabilecektir. Bu kapsamda ele alınan on büyükşehir belediyesinin hemen her birinde meslek edindirme ve dil kurslarına rastlamak mümkündür. Aşağıda bu kurslarla ilgili ulaşılan bilgiler yer almaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kurslarından göçmenler de faydalanabilmektedir. Ayrıca İSMEK Dil Okulu ile Türkçe bilmeyen göçmenlere yönelik A1, A2 ve B1 gibi seviyelerde Türkçe okuma, yazma ve konuşma kursları verilmektedir. İSMEK tarafından göçmenlere yönelik “Suriye’de Kalkınmacı Yaklaşımlar Konferansı” düzenlenmiş olup, konferansta bu kurslara 2017 yılına kadar 15.266 yabancı uyruklu öğrencinin eğitim aldığına değinilmiştir. İSMEK Haber Bülteninde yer alan bir habere göre İSMEK’te Türkçe öğrenen Suriyeli göçmen bir kadının daha sonra hayırseverlerin desteği ile açılan bir sınıfta Suriyeli öğrencilere Türkçe ve İngilizce dersi verdiği bilgisi yer almaktadır (www.ismek.ist/tr).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK) kapsamında göçmen kadınlara yönelik Türkçe okuma yazma dersleri, el becerisi ve mesleki eğitime yönelik kurslar verilmektedir. Merkezde göçmenlerin sosyal hayata katılımlarını artırma amacıyla çeşitli seminer ve konferans çalışmaları yürütülmektedir. Ayrıca göçmen çocukların da faydalanabildiği Çocuk Sanat Merkezleri, Çocuk Şenlikleri, Göçmen Çocuk Korosu (Suriyeli Çocuklar Korosu), gezi ve sinema gibi birçok kültürel faaliyetler GASMEK bünyesi altında yer almaktadır (www.gasmek.org.tr). Göçmen İşleri Şube Müdürlüğüne bağlı Ensar Toplum Merkezinde eğitim faaliyetleri, temel yaşam becerileri, engellilere yönelik çalışmalar, saha çalışmaları, spor faaliyetleri ve sosyokültürel faaliyetler de gerçekleştirilmektedir. Mozaik, resim, fotoğrafçılık, maket yapımı gibi çeşitli kursların da verildiği merkezde oluşturulan çocuk dostu alanlarla okul öncesi çocuklara yönelik de hizmet vermektedir. 2017 yılına kadar merkezden 11.000 göçmen yararlanmıştı. Suriyeli Misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezinde ise ekonomik imkanı kısıtlı, eğitime erişimde sorun yaşayan göçmen çocuklara eğitim verilmektedir. Türk okullarına geçişi kolaylaştırmak

adına Türkçe dersleri ve uyumlarını arttırmak amacıyla çocuklara ve ailelere sosyokültürel faaliyetler ve aile seminerleri gerçekleştirilmektedir. Göçmen çocukların eğitimine yönelik kurulan bu merkezde 2016 yılında 1192 öğrenci eğitim görmüş ve 107 öğrenci mezun olmuştur (www.gazi-antep.bel.tr).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından göçmenlere yönelik düzenlenen Türkçe dil kursuna 1.432 kişi, kapasite geliştirme etkinliklerine 171 kişi katılmıştır. Belediye, kamu ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği halinde hizmetlerini sunarak refahın sunumunda diğer refah aktörlerinin de desteğini almaktadır. Belediyenin istatistiki verileri dikkate alındığında çok sayıda göçmenin belediye hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir (www.sanlıurfa.bel.tr).

Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KO-MEK) kapsamında göçmenlere A1, A2 ve B1 seviyelerinde Türkçe Dil Eğitimi ve meslek eğitim kursları verilmektedir (komek.org.tr). Bunların dışında Hatay, İzmir, Bursa, Ankara, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin de meslek edindirme kursları bulunmaktadır. Ancak kurslardan faydalanan göçmenlerle ilgili istatistiki verilere ulaşamamıştır. Bütün belediyelerde meslek edindirme ve dil kurslarının göçmenler tarafından ulaşılabilir olması, katılım için maliyet gerektirmemesi gibi özellikler göçmenlerin sosyal uyumunda oldukça önemli sosyal hizmet uygulamaları kapsamında değerlendirilebilir. Bu anlamda belediyelerin bu kurslara daha fazla göçmenin katılımını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmeleri gerekmektedir.

Göçmen Yoksulluğuna Karşı Sosyal Yardım Uygulamaları

Yoksullukla mücadelede belediyelerin önemli araçlarından biri de sosyal yardım uygulamalarıdır. Bu yardımlardan göçmenler de yararlanabilmektedir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi göçmenlere özel olarak 'Göç Yardımı' yapmaktadır. 2019 yılı Faaliyet Raporu'nda göç yardımı kapsamında 'Tersine Göç Hizmeti' ve "Yoksul Sevk Hizmeti" adı altında İstanbul'a çeşitli sebeplerle gelen fakat ekonomik ve sosyal olarak şehirde tutunamayan, memleketine geri dönecek olan ve ekonomik gücü yeterli olmayan ailelere memleketlerine eşyaları ile birlikte geri dönmelerini kolay-

laştıracak imkan sağlandığına; otobüs bileti temin edilerek memleketlerine geri dönmeleri kolaylaştırıldığına değinilmiştir (www.ibb.istanbul). Bu iki hizmetin hedef grubu oluşturan göçmenlerin çoğunlukla iç göçle gelenlere yönelik olduğu düşünülmektedir. Geçici koruma altında olan Suriyeli göçmenler için bu yardım uygulaması söz konusu değildir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde gıda bankası (www.gaziantep.bel.tr); Hatay Büyükşehir Belediyesi'nde Sosyal Market Birimi Aracılığı ile 'Hatay Kart' hizmeti, kuru gıda kolileri ve ekmek dağıtımı (www.hatay.bel.tr); Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nde kira yardımı, gıda yardımı, hijyen paketi, kıyafet ve ayakkabı dağıtımı, beyaz eşya, soba ve battaniye gibi ev eşyaları dağıtımı, tıbbi malzeme yardımı (www.sanlıurfa.bel.tr); Adana Büyükşehir Belediyesi'nde tıbbi malzeme yardımı (www.adana.bel.tr); Mersin Büyükşehir Belediyesi'nde 'Sosyal Market (Dosteli Market), Sosyal Destek Kartı, ev eşyası yardımı, gıda kolisi yardımı, tıbbi malzeme yardımı (www.mersin.bel.tr); Bursa Büyükşehir Belediyesi'nde eğitim yardımı, ev eşyası yardımı, gıda ekmek ve yumurta kuponu yardımı, tıbbi malzeme yardımı ve yakacak yardımı (www.bursa.bel.tr); İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde gıda paketi, çamaşır makinesi, buzdolabı, ocak gibi ev aletleri, kırtasiye yardımı, çocuklara yönelik bot ve mont yardımı, tıbbi malzeme yardımı (www.izmir.bel.tr); Konya Büyükşehir Belediyesi'nde ise 'Sosyal Destek Merkezi' tarafından, sosyal kart, ekmek kartı, eğitim yardımı, sağlık yardımı, engelli yardımı, fatura yardımı, evlilik yardımı (www.konya.bel.tr); Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde ise gıda ve temizlik malzemesi yardımı, yakacak yardımı, eğitim yardımı ve ekmek yardımı (www.ankara.bel.tr) yapılmaktadır.

İçerik analizinde birçok belediyede sosyal yardım uygulamalarının gerçekleştirildiği; bu yardımların ayni ve nakdi olarak belirli periyotlarla yapıldığı bilgilerine ulaşılmıştır. Yapılan bu sosyal yardımlar göçmenlerin temel gereksinimlerini karşılamada destek mahiyetinde olup, ekonomik anlamda şehre tutunmalarını ve toplumsal yaşama katılımlarını kolaylaştırması bakımından önem arz etmektedir.

COVID-19 Farkındalık Çalışmaları

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi insanların günlük, iş ve sosyal hayatlarını tamamen etkilemektedir. Alışkanlıklarını değiştirmek durumunda kalan insanlar, maske kullanımı ile yeni bir döneme geçmek zorunda kalmışlardır. Bu kadar çabuk bulaşan bir virüse karşı alınması gereken tedbirlere yönelik halkı bilinçlendirme görevi için bütün kamu kurum ve kuruluşları sorumluluk almaktadır. Koruyucu ve önleyici hizmetler ile halk sağlığı için alınması gereken tedbirlerle ilgili yapılacak bilinçlendirme çalışmaları önem arz etmektedir. Bu noktada yerel halk ve göçmenlerin doğru bilgiye ulaşmaları ve alınması gereken tedbirlere yönelik güncel bilgilerin belediyelerin web siteleri üzerinden verilmesi pandemi ile mücadelede önemlidir.

İçerik analizi sonucu belediyeler içerisinde Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, İzmir, Konya ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin internet sitelerinde pandemiye ilişkin haber uyarı ve/veya hizmetler sınırlı da olsa görünmektedir. Ancak verilen hizmetlerin sadece Türkçe olması göçmenlerin bilgiye erişimi noktasında önemli bir eksikliklerdir. Bilgilendirme metinlerinin İngilizce, Arapça, Farsça gibi çeşitli dillerde sunulması gerektiği düşünülmektedir.

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin web sitesinde COVID-19 ilgili detaylı bilgilerin verildiği hareketli bir sekme bulunmaktadır. Sekme açıldığında hastalık belirtileri, yapılması gerekenler, uyulması gereken kurallar, hijyenle ilgili bilgiler okuyuculara sunulmuştur (www.adana.bel.tr). Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin web sitesinde ise COVID-19 pandemisi sebebiyle ailelerinden uzakta kalarak fedakârca görevlerini icra eden sağlık çalışanlarının konu edinildiği etkinliğin duyurusu yer almaktadır (www.bursa.bel.tr). Bunun dışında Konya, Mersin, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyelerinin web sitelerinde sınırlı da olsa pandemi hakkında yüzeysel bilgiler yer almaktadır. Pandemiyle mücadelede bazı büyükşehir belediyelerinin (İstanbul, Ankara ve Gaziantep) internet sitelerinde herhangi bir farkındalık duyurusu, haberi ya da bilgilendirme broşürü yayınlamamaları halk sağlığı konusunda yeterli özeni göstermediklerini düşündürmektedir.

Halk sağlığını korumaya yönelik yapılan bu hizmetlerin yanında pandeminin neden olduğu kaygı, korku ve panik gibi psikolojik tepkileri en

aza indirmeye yönelik olarak ruh sağlığı kapsamında psikolojik ilk yardım ve/ya psikolojik destek sunulması da kontrollü sosyal hayata geçişte önem arz etmektedir. Belediyelerin halk sağlığı konusunda toplumda farkındalık oluşturmada sorumluluk üstlendikleri dikkate alındığında pandemi konusunda daha duyarlı hizmet sunmaları gerektiği düşünülmektedir.

Toplum Odaklı Sosyal Hizmet Uygulamaları

Toplum odaklı sosyal hizmet uygulamaları çok yönlü uygulamalar olmaları sebebi ile göçmenlerin sosyal uyumuna yardımcı olurken, psikososyal açıdan desteklenmesini sağlayarak göçmen birey ve grupların yaşamlarını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Yapılan içerik analizinde toplum odaklı sosyal hizmet uygulamalarını gerçekleştirebilmek üzere çoğunlukla proje odaklı faaliyetlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSMEK-WALD (Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı) iş birliği ile gerçekleştirilen proje kapsamında İstanbul'da ikamet eden göçmenlere yönelik yedi ilçede (Kağıthane, Sultanazade, Bağcılar, Pendik, Sancaktepe, Esenler ve Avcılar) 240 göçmene Türkçe eğitimi verilmesi planlandığı yer almıştır (ismek.ist/tr). Türkiye'de en fazla göçmen barındıran İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi'nin dil eğitimi dışında göçmenlere yönelik herhangi bir sosyal uyum faaliyetinin olmaması önemli bir eksikliklerdir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı Faaliyet Raporunda göçmen çocuklar için 'Göç Oyunu Projesi'nden bahsedilmektedir. Türkiye'de ve Dünyada ilk defa dezavantajlı bölgelerde bulunan çocuklar için tasarlanmış oyun projesi olma özelliği taşıyan bu projede, göçmen çocuklara biyopsikososyal beceriler kazandırılarak, sosyal dışlanma sorununa çözüm üretmesi amaçlanmıştır. Projenin halen devam ettiği belirtilen raporda, ayrıca göçmenlerin yaşadıkları problemlere çözüm üretmek amacıyla birçok panel ve forum düzenlendiğine değinilmiştir (www.gaziantep.bel.tr). Bu uygulamalar belediyenin göçmenlerin sorunlarının akademik bir perspektifle ele alınarak çözümlenmesi için bilimsel çevrelerin önerilerinden hareket ettiğini göstermektedir. Gaziantep'teki göçmen çocukların ve yetişkinlerin sosyal uyumlarının belediyenin uygulamalarıyla önemsendiği anlaşılmaktadır.

Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü bünyesindeki ‘Göçmen Koordinasyon ve Uyum Merkezi’ ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ortaklığında “Entegre hizmet teminini ve sosyal uyumu Adana’daki göçmen ve mülteci merkezi ile destekleme” projesi kapsamında kurulmuştur. Danışmanlık, destek ve sosyal uyuma yönelik hizmetler verilen merkezden 9.695 göçmen yararlanmıştır. Belediye bünyesinde SGDD-ASAM iş birliği ile Adana Göçmenlere Yönelik Psikososyal Destek Merkezi kurulmuştur. Bu merkezde göçmenlere yönelik ilk psikososyal değerlendirme sonucunda içinde buldukları risk durumları (engellilik, yaşlılık, kronik hastalık) belirlenmektedir. Kadınlara yönelik el becerisi kursları, sosyal uyum aktiviteleri, hak ve yükümlülükleri ile ilgili bilgilendirme, danışmanlık ve yönlendirme faaliyetlerinin de gerçekleştirildiği merkezde kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nün tanıtımı yapılmıştır (www.adana.bel.tr). Adana Büyükşehir Belediyesi’nin göçmenlerin risk durumlarına yoğunlaşarak danışmanlık, psikososyal destek, bilgilendirme gibi sundukları hizmetlerden göçmenlerin sosyal yönden iyileştirilerek toplumsal uyumlarının sağlanmasına odaklandığı anlaşılmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde sosyal projeler kapsamında Göçmen çocukların kente uyumlarının ve iletişim becerilerinin artması için üç hafta süren kukla ve fotoğraf atölyeleri gerçekleştirilmiştir. 2019 Faaliyet Raporunda ulaşılan göçmen çocuklara yönelik gerçekleştirilen “Abla-Ağabey-Kardeş” projesinin amacı, İzmir’e göçle gelmiş ailelerin 4-5-6-7. Sınıflarda okuyan çocuklarının sosyal, duygusal, fiziksel ve eğitsel gelişimlerine üniversiteli gönüllüler aracılığıyla katkı sağlamaktır. ‘Süt Kuzusu’ projesi ile gelişim çağındaki bulunan çocuklara yönelik günlük süt dağıtımını gerçekleştirilmiştir. 11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü kapsamında; sığınmacılar ve göçmenlerle dayanışma derneği (SGDD-ASAM), Çocuk Hakları Birimi ve Agora Bir Arada Yaşam Atölyesi olarak 45 kız çocuğuyla heykel atölyesinde eğitim gerçekleştirilmiştir (www.izmir.bel.tr). İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kısa vadeli proje çalışmalarının sosyal uyumun tesisine hizmet ettiği söylenebilir. Bununla birlikte belediyenin göçmen çocuklara yönelik hizmetlerinin daha çok kısa vadeli, geçici uygulamalardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2019 Faaliyet Raporunda göçmenlere yönelik Sivil Toplum Kuruluşları ve Suriyeli Kanaat Önderleri ile koordinasyon toplantılarının yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Belediyenin göçmenlere yönelik yaptığı çalışmalarda sivil toplum kuruluşları, göçmen temsilcileri ile iş birliğiyle çalışarak hedef grubun temsilcilerine söz hakkının tanındığı toplantılar yapması (www.bursa.bel.tr) göçmenlerin sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi adına olumlu bir uygulama örneği sergilemektedir. Bununla birlikte göçmenlerin acil ihtiyaçlarının karşılanması adına refah aktörlerinden biri olan sivil toplum kuruluşlarıyla çözüm odaklı çalışma örneği sergilemesi adına önem taşımaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi web sitesinde göçmenlerle ilgili iki ayrı projeye ulaşılmıştır. Belediyenin Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin ortaklaşa yürüttüğü "Konya'da Yaşayan Mültecilerin Sosyal Uyumu ve Rehabilitasyonu Projesi" kapsamında göçmen ve Konyalı çocukların sosyal entegrasyonu ve uyumu artması için piknik, bilim gezisi ve sinema etkinlikleri düzenlenmiş; bunun yanında göçmenlere yönelik psikolojik destek, danışmanlık ve yönlendirme hizmeti verilmektedir. Belediyenin ve Avrupa Birliği fonları ile desteklenen "Genç Tercümanlar (Young Interpretes) Stratejik Ortaklık Projesi" ise İngiltere koordinatörlüğünde Yunanistan, İspanya ve İtalya ortaklığıyla hayata geçirilmiş olup projede ilkökul seviyesindeki iki dil ve fazlasını bilen göçmen çocuklar için genç tercüman modülleri oluşturarak yetenekleri için tanınırlık sistemini kurulmasını; ayrıca göçmenlerin dil ve katılım becerilerini geliştirerek ailelerin ve çocukların eğitiminde daha etkin rol almasını amaçlamaktadır (www.konya.bel.tr). Konya Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok yurtdışı ve yurtiçi ortaklıklarıyla dahil oldukları projeler kapsamında çocuklara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerine odaklandığı görülmektedir.

Sosyal uyum ve bütünleşmenin temininde çocukları kilit bir noktada gören belediyelerin uygulamaları sosyal barışın sağlanmasına ve toplumsal bütünleşmeye hizmet etmektedir. Bununla birlikte göçmen ailelerin sosyal sorunlarının çözülmesi amacıyla birçok belediye çeşitli danışmanlık ve bilgilendirici nitelikteki hizmetler sunmaktadır. Toplum odaklı gerçekleştirilen bu hizmetler göçmen ailelerin refahı açısından önem arz etmektedir.

G20 Ülkelerinin Yerel Yönetimlerinin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

G20 ülkelerinden Türkiye'nin dışındaki en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkeden seçilen yerel yönetimler Esping Andersen'in (1990) refah devleti sınıflandırmasına (Kıta Avrupa, Liberal, Sosyal demokrat refah rejimi) ve sonradan bu sınıflandırmaya Leibfried'in önerisiyle eklenen Güney Avrupa Refah Rejimine (Leibfried, 1993) göre uygun olarak alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Sonrasında her bir refah rejimi kategorisi altındaki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamaları türlerine göre temellendirilerek yorumlanmıştır.

Kıta Avrupası Refah Rejimi Ülkelerinden Almanya ve Fransa

Muhafazakar ya da korporatist refah rejimi olarak da adlandırılan bu sınıflandırmada kadına ve aileye muhafazakâr yaklaşımlar, sorunların sosyal güvenlik sistemiyle giderilme çabası, çalışma ve gelir düzeyine bağlı sosyal güvenlik haklarının sağlanması öne çıkan özelliklerdendir (Yıldırım ve Şahin, 2019, s. 2530). Örneklemimizde bulunan Almanya ve Fransa bu refah rejiminde gösterilen ülkeler arasındadır.

G20 forumu ülkelerinden Türkiye'den sonra en fazla sığınmacı ve mülteci nüfusunu (1.399.669) barındıran ülke Almanya'dır. Federal devlet yapısına sahip Almanya'da kendine bağlı olan eyaletlere iç işlerinde geniş yetkiler tanınmaktadır (Erkul vd., 2016, s.34). Almanya'da yerel yönetimler eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi bir dizi alanda geniş harcama yelpazesine sahip olup kamu harcamalarında yerel yönetimlerin payı yüksektir (Güneş, 2009, s. 157). Dünyanın en büyük dördüncü ekonomisine sahip Almanya'da her dört kişiden birinin göçmen olması (www.dw.com/), 1960'lı yıllardan itibaren işgücü göçü alması gibi nedenlerle ülkenin yabancı göçmen konusunda deneyimli ülkelerden biri olduğu düşünülmektedir. Göçmenlerin çoğunlukla yaşadığı Nordrhein-Westfalen eyaletinde örneklem olarak seçilen Köln Belediyesi'nin web sitesi incelendiğinde göçmenler için entegrasyon masası oluşturulduğu görülmüştür. Köln Belediyesi'nin çeşitliliği savunan, eşit katılım ve halkın başarılı bir şekilde entegre olmalarını sağlamak amacıyla açılan entegrasyon masası birimi "kesitsel bir görev olarak entegrasyon" ve "eğitim yoluyla entegrasyon"

olmak üzere iki temele dayanmaktadır. Kesitsel bir görev olarak entegrasyon kapsamında, kültürlerarası açılımın savunulması, Köln halkının sosyal ve kültürel katılımının sağlanması, eşitlikçi politikaların sağlanması, farklı uygulamalarla (oyun, tavsiye, sosyal ağ gibi) Köln'deki göç çalışmalarının güçlendirilmesi için toplumla çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Eğitim yoluyla entegrasyon kapsamında ise göçmen çocuk ve gençlerin eğitimlerine katkıda bulunma, dil becerilerini geliştirmek ve eğitimi teşvik etmek amacıyla Köln Eğitim Bölgesi Aktörleriyle iş birliği içinde okullarda sosyal hizmet uzmanlarıyla çalışmalar yürüttüklerine değinilmiştir. Entegrasyonun eğitim yoluyla sağlanacağı felsefesini benimseyen yerel yönetim birimi, okul sosyal hizmet uzmanlarıyla birlikte okul idaresi, öğretmenlerle bilgilendirici nitelikte etkinlikler, çalıştaylar ve uygulamalı toplantılar gerçekleştirmekte; ailelerle okulla ilgili tüm konularda genel, akademik ve profesyonel yardımlar sunmaktadırlar. Bu anlamda Köln Belediyesi okul sosyal hizmet uzmanlarıyla iş birliği içerisinde ailelerle, okul yönetimiyle ve toplumla sosyal hizmet çalışmaları yürütmektedir. Entegrasyon Masası Birimi'nin proje uygulamaları kapsamında kültürlerarası önlemler, sırt çantası dağıtımı, dil ve entegrasyon arabulucuları, entegrasyon kılavuzları, ırkçılık karşıtı projeler, yetenek kampüsü, öğrenciler için burs, tiyatro projesi, hoş geldin yardımcıları gibi uygulamaları da mevcuttur (www.stadt-koeln.de). Bununla birlikte Köln Belediyesi henüz devlet entegrasyon programlarına ve Almanca kurslarına katılmayan göçmenleri çevrimiçi hazırlanan rehber sayfasına yönlendirmektedir. Bu çevrimiçi rehber ön entegrasyon çalışması niteliği taşımaktadır. Rehberde kamusal alanda yaşam, kişisel özgürlükler, birlikte yaşama kültürü, eşitlik, çevre dostu olma, yeme içme, toplumsal formaliteler, acil durumlar hakkında bilgiler verilmiştir (www.refugeeguide.de). Genel olarak incelendiğinde Köln Belediyesi göçmenlerin istihdam, barınma, eğitim, sağlık gibi farklı ihtiyaçlarına yönelik yönlendirme, danışmanlık, bilgilendirme; toplumsal bütünleşmeye yönelik ailelerle ve toplumla çalışma gibi zengin bir yelpazede sosyal hizmet uygulamaları yürütmektedir. Bunun dışında sosyal entegrasyonun eğitimle sağlanabileceği anlayışıyla belediye olarak okul sosyal hizmet birimiyle entegre çalışmalar yürütmesi sosyal uyumun sağlanması noktasında önemli bir uygulamadır. Köln Belediyesi okul sosyal hizmeti birimiyle mezzo düzey sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirerek

çocukların, gençlerin, ailelerinin, öğretmenlerinin ve de okul idaresinin iş birliği yapmalarını sağlayarak hem toplumsal temasın sağlanmasında hem de toplumsal bütünleşmenin inşa edilmesinde rol almaktadırlar. Belediye-nin bu çalışmalarından göçmenlerin sosyal uyumuna ve Alman toplumuyla bütünleşmelerine odaklandığı anlaşılmaktadır.

En fazla uluslararası göçmen barındıran üçüncü örneklem alınan G20 ülkesi Fransa'dır. Fransa'da yerel yönetim anlayışı, Fransız Devrimi sonrasında merkeziyetçilik esas alınarak şekillenmiş olup ülkede yerel yönetimler merkezi yönetimin sıkı denetimi altındadırlar (Şengül, 2012, s. 32). Ülkede çoğu hizmet, merkezi yönetimin taşradaki teşkilatlarınca yerine getirilmekte olup; yerel nitelikli sosyal yardımlar belediyeler tarafından sağlanmaktadır (Işıkkhan, 2015, s. 21). Bu çalışma kapsamında başkent Paris örnek alınmıştır. Fransa'da 2019 yılı verilerine göre uluslararası göçmenlerin toplam nüfus içindeki payı 12,8'dir (UN DESA, 2019). Paris Belediyesinin web sitesinde doğrudan göçmenleri hedef alan bir hizmet uygulamasından bahsedilmediği gözlemlenmiştir. Hizmetlerin kategorize edildiği sayfada dayanışma kısmında ayrımcılıkla mücadele, dışlanmaya karşı savaş ve Paris'te engellilik; yardım ve prosedürler kısmında çevrimiçi hizmetler ve en yakın hukuki yardım; eğitim kısmında rekreasyon merkezleri, okul hayatı; iş kısmında yetişkinler için belediye kursları, çıraklık eğitimi; çocukluk kısmında aileler için cihazlar, yardımlar, boş zaman etkinlikleri, oyuncak kitaplıkları, erken çocukluk hizmetleri; konut kısmında sosyal konut başvurusu; sağlık kısmında korona virüs tarama merkezleri, nöbetçi sağlık merkezleri, eczaneler; güvenlik kısmında, günlük sorun bildirimi; spor kısmında ücretsiz spor etkinlikleri yer almaktadır. Burada göçmenlere hitap edebilecek dayanışma sayfası detaylı olarak incelendiğinde vatandaşların hakları, Paris'te yaşlılar, güvencesiz durumdaki insanlar gibi sayfalar dikkati çekmektedir. Sayfada evsizler için barınma hizmeti sunan Paris Şehri Sosyal Eylem Merkezi tarafından onaylanmış 42 derneğin bilgisi, ücretsiz banyo hizmeti sunan kabinlerinin bilgisi, ücretsiz gıda ve hijyen malzemelerinin verildiği sosyal marketlere erişim bilgileri ve dezavantajlı birey ve ailelere hizmet veren dayanışma restoranlarının bilgileri paylaşılmaktadır. Bunun dışında Paris Belediyesi'nin web sitesinde dışlanmayla mücadeleyle ilgili mesajlar verilmektedir (www.paris.fr). Paris Be-

lediyesi farklılıkları kucaklayıcı, dışlanmayla mücadele eden bir görünüm sergilemekle birlikte en güç durumdaki insanlara yönelik barınma, banyo hizmetleri alabilecekleri, ücretsiz yemek veren restoran ve sivil toplum örgütü bilgilerini paylaşarak sosyal yardım alınabilecek kanallara dair yol gösterici bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte COVID-19 döneminde ücretsiz dezenfektan ve banyo hizmetleri sunan STK bilgilerini paylaşan belediyenin halk sağlığını önemseydiğini düşündürmektedir. Paris Belediyesi'nin internet sitesinden hareketle Köln Belediyesi'nde olduğu gibi halka yönelik doğrudan sosyal hizmet uygulamalarının olmadığı ancak dolaylı da olsa göçmenlere bilgilendirme ve yönlendirmenin yapıldığı söylenebilir. Bulgular Fransa'da göçmen refahı alanında gönüllü kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Liberal Refah Rejimi Ülkeleri Amerika, İngiltere ve Kanada

Andersen'in (1990) liberal model olarak adlandırdığı bu rejim, piyasa odaklı olup, refahın sağlanmasında devletin en son çare olarak görülmesi ve yardımların gelir araştırmasına dayalı damgalayıcı nitelikte yapılmasıyla bilinmektedir. Başlıkta yer alan örnekteki ülkeler Andersen'in çalışmasında her ne kadar liberal model kapsamında gösterilseler de birbirlerinden farklı refah uygulamalarıyla ayrılmaktadır. Yıldırım ve Şahin (2019) bir çalışmada İngiltere'nin, Beveridge Raporu üzerine temellendirilen tüm vatandaşları kapsayan ulusal sağlık sisteminin olması, piyasaya karşı vatandaşlarına korumacı bir yaklaşım sergilemesi gibi özellikleri sebebiyle Amerika ile aynı kategoride gösterilmesi sebebiyle Andersen'in eleştirildiğini ifade etmişlerdir (s. 2535). Kanada ise çokkültürcü politikalarıyla göçmen refahı açısından diğerlerine göre öne çıkan bir ülke olma özelliği taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri, Almanya'dan sonra en fazla sığınmacı ve mülteciye ev sahipliği yapan ikinci ülkedir. Amerika Birleşik Devletleri de Almanya gibi federal yapılanmanın olduğu ancak başkanlık sistemiyle yönetilen bir devlettir. Ülkedeki belediyelerin arsa ve arazi alım satımı, yapı izni, ruhsat gelirleri gibi işlemlerden elde ettikleri gelir yüksektir. Belediyelerin; yol bakımı, inşaat kanunlarının uygulanması, imar, vergilendirme, itfaiye, elektrik ve gaz sağlama işlemleri, evlenme-boşanma işlem-

leri, güvenlik, sağlık, eğitim, ulaştırma, sosyal yardım, sağlık hizmetleri gibi bir dizi görevleri mevcuttur (Erkul vd., 2016, s. 37, 56). G20 forumunda ilk sırada yer alan Amerika Birleşik Devletleri'nde en fazla göçmen Kaliforniya eyaletinde konumlanmıştır. UN DESA (2019) verilerine göre eyalet 3.457.000 göçmeni barındırmaktadır. Örneklem olarak eyaletin başkenti Los Angeles ele alınmıştır. Los Angeles Belediyesi'nin web sitesi incelendiğinde belediyenin hizmet listesinde göçmenlere yönelik hiçbir hizmet kaleminin olmadığı belirlenmiştir. Belediyenin web sitesinde yer alan 18.05.2020 tarihli haberde Belediye Meclis üyesi Mitch O'Farrell'in COVID-19 pandemisi sürecinde Los Angeles sakinleri ve şehrin göçmen ve belgesiz sakinleri için yardımı en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan girişimde bulduklarını ifade eden bir haber yer almaktadır. Bu girişim kapsamında göçmen işçilere mali destek sağlamak için eyalet çapında Afet Yardımı fonunda 75 milyon dolar ve hayırsever ortakların, belgesiz Kaliforniyalıları desteklemek için 50 milyon dolar daha toplama taahhüdü için girişimde bulunulduğu ifade edilmiştir. Bu haberde geçen girişimlerin onaylanıp onaylanmadığına dair herhangi bir haber bulunamamıştır. Belediye Meclis üyesi Mitch O'Farrell'in aynı tarihli "Belgesiz göçmenlere COVID-19 afet yardımı sağlamak" başlıklı haberinde eyalet çapında göçmenlere yardım etmek için Afet Yardım programını oluşturan Vali Newsom'a ve Eyalet Yasama Meclisine teşekkür etmiştir. Aynı haberde bölgedeki en savunmasız olanlara hizmet veren Amerika Mülteci Merkezi, İnsani ve Göçmen Hakları Koalisyonu ve Kapsayıcı Eylem dahil olmak üzere bölgedeki ve şehir genelindeki birçok kuruluşa da teşekkür edilmiştir (cd13.lacity.org/news). Los Angeles Belediyesi'nin güncel haber sayfasında göçmenlere yönelik yardım veya sosyal hizmet uygulamalarına değinen başka bir habere rastlanmamıştır. Bu iki haberden hareketle COVID-19 pandemisi sebebiyle göçmen işçilerin işlerini kaybetme riskiyle karşı karşıya oldukları Los Angeles Belediyesi tarafından kabul edilmekle birlikte, bölgedeki diğer refah aktörlerinin dolaylı da olsa çözüm noktasında destek oldukları anlaşılmaktadır. Liberal ekonomi politığının benimsendiği ülkelerde sosyal belediyecilik anlayışının da buna paralel olarak şekillendiği düşünülmektedir. Öyle ki dezavantajlı grupların en zor duruma karşı korunmaları gerektiği düşüncesinden hareketle pandemi gibi bir afet durumunda sosyal yardım için girişimde bulunulduğu bu durumu açıklar niteliktedir.

İngiltere, G20 ülkeleri arasında en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran sekizinci ülkedir. Üniter yapılı olmasına rağmen güçlü yerel yönetim geleneğine sahip İngiltere’de, Büyük Londra (Greater London) adıyla Londra Büyükşehir Belediyesi diğer yerel yönetimlerden ayrı düzenlemeye tabi tutulmaktadır. Bölge halkıyla ilgili yerel nitelikteki kamusal ve yarı kamusal hizmetler yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır. Kimsesizlere barınma yeri temini, engellilerin ve gençlerin mesleki eğitimleri gibi sosyal hizmet alanını ilgilendiren konular yerel yönetimlerin uygulama alanları arasında yer almaktadır (İnanç ve Ünal, 2006, s. 126-137). Bu çalışmada örneklem olarak başkent Londra seçilmiştir. Londra Büyükşehir Belediyesi web sitesi açıldığında korona virüsle mücadele çağrısı ve güncellenmiş bilgiler paylaşılmaktadır. Bunun dışında sitede yapılan incelemede sosyal refah hizmetlerinin çok çeşitli kalemlerde kategorize edildiği gözlemlenmiştir. Topluluklar adlı sayfada sosyal entegrasyon, göçmenler ve mülteciler, toplum katılımı, sivil toplum, içermeci Londra, istihdam hakları merkezi, yaşlılık, bakım gibi refah başlıkları yer almaktadır. Göçmenler ve mülteciler sayfasında mültecilerin yeniden yerleştirilmesi, vatandaşlığı güvence altına almak, güvensiz vatandaşlık, eşitliğin desteklenmesi, farklı dilleri konuşanlar için İngilizce gibi farklı sayfalar yer almaktadır. Mültecilerin yeniden yerleştirilmesi adlı sayfada mültecilerin hayatlarını yeniden inşa etmelerine ve yerel topluluklarında başarılı olmalarına destek olmak için Londra’daki diğer refah aktörleriyle iş birliği içinde çalışıldığı belirtilmektedir. Bu anlamda Londra’daki bazı işletmelerin savaştan ve zulümden kaçan en savunmasız mültecilerden bazılarına yardım etmek için gerçek bir fırsat olduğu ifade edilmiştir. Birleşik Krallık’ta mülteci statüsüne sahip herkesin çalışma hakkına sahip olduğu, bu kişilerin ulusal sigorta numarasına ve biyometrik oturma iznine sahip olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Belediyenin çalışmalarına Topluluk Sponsorluk Grubunun da eşlik ettiği belirtilmiştir. Başkentteki Suriyeli mülteciler yardım için çeşitli sivil toplum gruplarından iki dilli gönüllülerle çalışıldığına, Londra’ya yerleştirilen mültecilerden bazılarını doğrudan dinleyebilmek için sabahları özel konuşma etkinliklerinin yapıldığına ve bu etkinliklerde, İngilizce öğrenmeye devam edenlere kendileri için neyin önemli olduğunu tartışma ve diğer Suriyeli Londralılarla tanışma şansının sunulduğuna değinilmiştir. Bununla birlikte belediyenin internet sitesinde

Londra halkının mülteciler için neler yapabileceklerine dair bir sekmenin olması dikkat çekmektedir. Bu sekme açıldığında Londralıların Londra'ya gelecek olan Suriyeliler için mal, hizmet veya zaman ayırarak bağış yapabilecekleri, iş teklifinde bulunabilecekleri, topluluk sponsorluğu sunabilecekleri, bağış veya gönüllü hizmetlerde bulunabilecekleri belirtilerek, Londralıların gönüllü katılım sağlayabileceği mültecilere yardım eden yardım kuruluşlarının bilgileri de paylaşılmıştır (www.london.gov.uk). Liberal refah modelinde gösterilen İngiltere ve Amerika'nın göçmen refahı konusunda birbirlerinden çok farklı bir görünüm sergiledikleri görülmektedir. İngiltere'de başkent belediyesinin göçmenlere karşı içermeci bir yaklaşım sergilediği, göçmenleri güvence altına alma girişimlerinden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin istihdamına odaklanan belediyenin, yerel halkı ve işverenleri göçmenlere destek olmaya çağırması toplumsal dayanışmayı teşvik etmesi açısından dikkat çekicidir.

Çokkültürcü politikalarıyla öne çıkan Kanada, Türkiye dışında en kalabalık sığınmacı ve mülteci nüfusuna sahip 9. sırada yer alan G20 ülkesidir. Ülkede yerel yönetimler eyalet hükümetlerine bağlı hareket etmektedir (Akçakaya, 2016, s. 70). Kanada'da yaşayan yaklaşık 7 milyon yabancı ülke doğumlu insanın neredeyse yarısı (%46) Toronto'da yaşamaktadır (Gray, 2017). Toronto Belediyesi'nin web sitesinde COVID-19 ile ilgili son çıkan gelişmeler, alınabilecek hizmetler ve ekonomik destekler için bir sekme dikkat çekmektedir. Sayfada hizmetler sekmesi incelendiğinde doğrudan göçmenleri hedef alan hizmet kalemi yer almamaktadır. Ancak insan hakları ve erişilebilirlik sekmesinde yer alan "Eşitlik, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık" sayfasında insan haklarıyla korunan grupların karşılaştığı ayrımcılık ve dezavantaj engellerinin kabul edildiği belirtilmiş ve insanlar arasındaki çeşitliliğin Toronto'yu güçlendirdiğine vurgu yapılmıştır. Şehir yönetiminin tüm sakinler için sonuçlara erişim ve eşitlik sağlamak ve ayrımcılık, taciz ve nefretten uzak uyumlu bir ortam yaratmak için işgücünde ve topluluklarında olumlu değişiklikler uygulayacağı ifade edilmiştir. Sayfada ayrıca belgelenmemiş Torontolular için şehir hizmetlerine erişim, Toronto yeni gelen stratejisi, mülteci yeniden yerleşim programı, sosyal tedarik programı, yoksulluğu azaltma stratejisi gibi alt sayfalar da yer almaktadır. Mülteci yeniden yerleşim sayfasında Ekim 2015'te Toronto Şehir

Meclisi tarafından Toronto Şehri Mülteci Yeniden Yerleşim Programının onayladığı ve bu kapsamda Yeni Yerleşimci Ofisinin açıldığı belirtilmiştir. Ofis çalışanlarının yeni gelenlere ve mültecilere ücretsiz olarak sözlü çeviri veya çeviri yardımı, eğitim ve kariyer geliştirme fırsatları bulma, diğer toplum hizmetleri, okullar ve sağlık hizmetlerine bilgi ve yönlendirme gibi yardım ve hizmetlerde bulunacağı ifade edilmiştir. Sayfada ayrıca yeni gelenler ve Toronto'ya yeni gelecekler için yönlendirme amaçlı farklı dillerde hazırlanmış e-broşürler yer almaktadır. Bunun yanında mültecilerin sağlık hizmetleri, barınma, eğitim, istihdam olanakları, eşya temini konularında yönlendirici bilgiler de yer almaktadır (www.toronto.ca). Toronto Belediyesi internet sayfasında sunduğu hizmetler dikkate alındığında belediyenin göçmenlere yönelik içermeci yaklaşım sergilediği, göçmenlerin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü hizmet türünden bahsedildiği, bilgilendirici nitelikteki broşürleriyle yeni gelenlere yol gösterdiği, pandemi sebebiyle desteğe ihtiyaç duyanlara duyarlı yaklaşıldığı anlaşılmaktadır. Liberal refah rejiminde gösterilmesine rağmen göçmen refahını önemseydiği internet sitesi üzerinden yapılan içerik analizinde görülmektedir. Bu anlamda genel olarak bir değerlendirme yapılacak olursa, her üçü de liberal refah modelinde gösterilen İngiltere ve Kanada'da seçilen örnek belediyelerinin göçmenlere yönelik sosyal refah uygulamalarının, Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırlı düzeyde sosyal yardım girişimleriyle karşılaştırıldığında göçmenleri kucaklayıcı nitelikte hizmetler sundukları, göçmen refahına daha fazla önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Sosyal Demokrat Modelin Temsilcisi İsveç

Sosyal demokrat ya da İskandinav refah modelinin temsilcisi olan İsveç en fazla göçmen barındıran altıncı ülkedir. Akarçay (2017) İsveç'te yerel yönetimler konusunu irdelediği çalışmasında, İsveç'in "benzersiz refah devleti" anlayışının sosyal sorunların çözümünde ve ülkenin kalkınmasında başarılı sonuçlara ulaştığını, ancak uzun vadede merkezileşmeye neden olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte çalışmada küreselleşmeye paralel olarak yerelleşme çalışmaları doğrultusunda İsveç yerel yönetim anlayışının yeniden şekillendirildiği ifade edilmiştir. Aynı çalışmada sosyal hizmet politikalarının merkez tarafından belirlendiği ve yerel yönetimlerde sosyal hizmetler komitelerinin oluşturulduğuna değinilmektedir (s. 376,

379). İsveç'te Sosyal Hizmet Yasası gereği, belediyelerin sosyal hizmete ihtiyacı olan birey ve ailelere gereksinimlerine uygun sosyal hizmet ve yardım programları planlama ve geliştirme görevleri bulunmaktadır (Işıkhan, 2015, s. 23). Bu çalışma kapsamında İsveç'in en büyük şehri ve başkenti olan Stockholm örneklem olarak seçilmiştir. Stockholm'de sunulan sosyal hizmetlerin çoğu, "Sosyal Hizmetler Yasası" ve "Bazı Engelliler için Destek ve Hizmetler Yasası"na dayanmaktadır. İsveç'teki sağlık hizmetleri İlçe Konseyleri tarafından yönetilmektedir. Stockholm Belediyesi'nin web sitesinde yapılan incelemelerde, belediyenin sosyal hizmetlerinin vatandaşların ihtiyaçlarına ve bireysel tercihlerine dayalı olarak sunulduğuna ve refah konularında Sosyal Hizmetler İdaresi ile yakın ilişki içinde çalışıldığına vurgu yapılmaktadır. Sosyal Hizmetler İdaresi, Stockholm'de evsizliği önlemek, eski uyuşturucu bağımlılarını desteklemek, engelli bireylere yardım etmek ve kadın haklarını korumak gibi farklı alanlarda faaliyet gösteren 150 sivil toplum kuruluşunu yılda 13 milyon Avro ile desteklemektedir. Belediyenin web sitesinde aile ve sosyal refah adlı bir sayfa bulunmaktadır. Burada ihtiyaç sahibi ailelerin bakımı, engelli insanlara bakım, evsizlere bakım, yaşlılara bakım ve mülteciler için hizmetlerden bahsedilmektedir. Sayfada mülteciler kısmı incelendiğinde İsveç toplumuna sorunsuz giriş, iş bulma ve istihdama hazırlık faaliyetlerinde aktif rol alma teşviklerinin güçlendirilmesi çalışmalarına değinilmektedir. Bunun yanında yeni gelen göçmenler için entegrasyon sürecini hızlandırmayı amaçlayan reformun 1 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girdiği belirtilmektedir. Reformun bir sonucu olarak, İsveç Kamu İstihdam Servisi, İstihdam Hizmetinin de iş birliğiyle yeni gelen göçmenlerin çalışma ve toplum hayatına girişini kolaylaştırmak ve hızlandırmak için faaliyetler tasarlanmaktadır. Stockholm Belediyesi bu faaliyetlerin dışında göçmenler için eğitim sayfasında yeni gelenler için İsveççe temel bilgiler ve İsveç toplumu hakkında bilgilerin verildiği, dil öğrenirken bilgisayar kullanım eğitiminin de verildiği ücretsiz kursların bilgisini paylaşmaktadır. Belediyenin bu kurs imkanlarından yararlanmak için sunduğu şartlarsa Stockholm Şehrine kayıtlı olmak, tam ulusal kayıt numaralarına sahip, oturma izni ve en az 16 yaşında olmak olarak sıralanabilir. Bunların dışında belediyenin internet sayfasında COVID-19'la mücadele için İsveç Halk Sağlığı Kurumu'nun tavsiyeleri paylaşılmaktadır (international.stockholm.se). İsveç'teki sosyal

hizmet uygulamalarının merkezi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler iş birliğiyle gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Stokholm Belediyesi'nin kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde sosyal sorunların çözümünde rol alması refah karması anlayışının benimsendiği göstermektedir. Bununla birlikte sosyal demokrat refah rejiminde örnek gösterilen İsveç'in göçmen refahına yönelik cömert nitelikli hizmetlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Belediyenin göçmenlerin istihdama katılımını teşvik edip, ücretsiz eğitimlerle onları İsveç toplumuna uyum sağlamalarına odaklandığı anlaşılmaktadır.

Güney Avrupa Refah Rejimi Örneği Olarak İtalya

İtalya, G20 forumu ülkelerinden örnekleme alınan en fazla göçmen barındıran dördüncü ülkedir. Güney Avrupa Refah Rejimi gelişmemiş kurumsallaşma ve yetersiz sosyal olanaklarla bilinmektedir. Bu modelde refahın sunumunda kilise ve aile içi dayanışma ilişkilerinin önem arz etmektedir (Özdemir, 2005, s. 258-259). Bu rejim kapsamında kısmen değerlendirilen İtalya, üniter yapılı olup bölgesel farklılıkların ön plana çıktığı bir ülkedir. 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen reformlarla merkezîyetçi anlayışı terk edip bölgesel ve yerel yönetimlere geniş yetkiler tanıyarak özerklik alanını genişleten İtalya'da sosyal refah ve sağlık hizmetleri yerel ve bölgesel idareler tarafından sağlanmaktadır (Küçük, 2019, s.3,14). Bu çalışma kapsamında başkent Milano örnekleme dahil edilmiştir. Milano Belediyesi'nin web sitesinde, acil durumların ötesinde sosyal içerme ve uyumu destekleyen hizmetlerin ve projelerin teşvik edildiği vurgulanmaktadır. Belediyenin yardım merkezi özel sosyal kuruluşlarla iş birliği içerisinde, Milano'ya gelen ve ilk oryantasyona ihtiyaç duyan herkese yönelik yemek, yatacak yer gibi temel ihtiyaçlarını karşılaması gerekenlere yardım sunduğu belirtilmiştir. Belediyenin web sitesinde Sosyal Hizmetler sekmesi altında yer alan göçmenlik başlığı açıldığında iş arabuluculuk merkezi, yabancı vatandaşlar için eğitim ve çalışma, refakatsiz küçük çocuklar, uluslararası koruma ve göçmenlik hizmeti gibi başlıklar yer almaktadır. İş arabuluculuk kapsamında işsizlerin bilgi, rehberlik yolları, destek eylemleri yoluyla iş faaliyetlerine dahil edilmesini kolaylaştırmak amacıyla çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiştir. Yabancı vatandaşlar için eğitim ve çalışma kapsamında belediyenin bireylerin iş yöneliminde destekleme, okul kurslarına

oryantasyon, mesleki ve dil eğitimi kursları, yurtdışında elde edilen akademik yeterliliklerin, mesleki yeterliliklerin tanınması süreci hakkında bilgi, İtalyan üniversitelerine erişim ve profesyonel kayıtlara kayıt için idari danışmanlık, yabancılar için istihdam mevzuatı hakkında bilgi ve bireye özel müfredatın hazırlanması gibi çalışmaların yürütüldüğü belirtilmiştir. Uluslararası koruma ile ilgili bilgi, hukuki prosedür, idari tavsiye ve sosyal sekreterlik gibi hizmetlerin sunulduğu belirtilmiştir. Göçmenlik hizmeti kapsamında Milano şehrinde bireylere, derneklere, kuruluşlara ve hizmetlere sunulan hizmetler hakkında bilgi ve rehberlik, hukuki, usul ve idari bilgi ve tavsiye, sosyal durumlarda uzman tavsiyesi, yabancılar için İtalyanca dil okulları bulma konusunda destek, aile birleşimi proje çalışmaları ve Yardımlı Gönüllü Geri Dönüş için yardım ve rehberlik hizmetlerinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca belediyenin internet sitesinde COVID-19'un bulaşma riskini kontrol altına almaya yardımcı nitelikte farkındalık amaçlı spot yayınlar yapılmaktadır (www.comune.milano.it). Güney Avrupa refah modeli kapsamında gösterilen İtalya, göçmenlere ilk etapta temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla sunduğu sosyal yardım uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. Güney Avrupa refah modelinin ayırıcı özelliği olan yerel sosyal yardım uygulamalarının (Günel, 2009, s.58) Milano Belediyesi tarafından sunuluyor olması göçmenlerin kendilerine yeterli hale gelmeleri yolunda destek mahiyeti taşımaktadır. Bununla birlikte belediyenin diğer G20 örnekleriyle benzer olarak göçmenlerin kendi geçimlerini sağlayabilmeleri adına mesleki eğitim ve istihdam noktasında yol gösterici rol üstlenmesi göçmenlerin sosyal uyumlarının inşasında önemli bir uygulamadır.

Refah Sunumunda Temkinli Yerel Yönetimler: Çin, Hindistan ve Rusya

İçerik analizine tabi tutulan G20 ülke yerel yönetimlerinin internet sayfalarında göçmenlere yönelik en sınırlı hizmetlerin Çin, Hindistan ve Rusya'dan örneklem seçilen belediyelerde olduğu belirlenmiştir. Bu üç belediyenin ortak noktası yukarıda ele alınan belediyelerden önemli derecede sosyal hizmet uygulamalarının az olmasıdır. Göçmenlere yönelik doğrudan herhangi bir hizmet kalemi bulunmayan bu belediyelerin diğer refah hizmetlerinden göçmenlerin de faydalanabileceği varsayılarak sosyal

refah uygulamalarının tamamı incelenmiştir. Aşağıda her bir belediyenin internet sitesi üzerinden elde edilen bilgiler yorumlanarak ele alınmıştır.

Çin en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran beşinci örneklem alınan G20 ülkesidir. Örneklem olarak seçilen Şanghay Belediyesi'nin web sitesinde hizmetlerin kategorize edildiği sayfada yeni gelenler için rehber, ülkeye giriş ve ülkeden çıkış, yabancı öğrenciler için eğitim, istihdam, evlilik ve yabancılarla ilgili diğer onay işlemleri adlı sayfalar yer almaktadır. Yeni gelenler için rehber sayfasında Şanghay'da bir kariyere nasıl başlanabileceğine dair adım adım bir rehber yer almaktadır. Ülkeye giriş ve çıkış sayfasında ise vize tipleri ve kabul koşullarına yer verilmiş ancak mülteci ve sığınmacıların kabul alması için kriterlerin belirtildiği bir bilgi verilmemiştir. İstihdam sayfasında Çin'de çalışan yabancılar hakkında değerlendirme kriterleri konulu bir yazı bulunmaktadır. Eğitim sayfasında uluslararası öğrenciler için Şanghay Hükümeti bursuna başvuru kılavuzu yer almaktadır. Evlilik sayfasında ise Hong Kong, Makao ve Tayvan'da ikamet edenler, deniz aşırı Çinli ve yabancılar için evlilik konulu yazı ile evlat edinmeye dair bilgiler yer almaktadır. Web sitesindeki haberde Şanghay'a COVID-19 kapsamında orta riskli bölgelerden gelenlere 14 günlük evde karantinaya tabi tutulacakları, tarama gezisinin yapılacağı ve 30 Eylül- 6 Ekim tarihleri arasında Şanghay'a gelenlerin ücretsiz COVID-19 nükleik asit testi alırken, 7-12 Ekim tarihleri arasında gelenlerin testlere iki kez gireceği duyurulmuştur (www.shanghai.gov.cn). Şanghay Belediyesi'nin web sitesinde göçmenlere yönelik doğrudan sosyal hizmet uygulamalarının olmadığı, ülkedeki yabancılarla ilgili yapılan açıklamalardan sığınmacı ve mültecilerin bu açıklamalara dahil edilmediği anlaşılmaktadır. Sayfadaki hizmetler yabancıların ülkeye kabulü (ki bu grup içerisinde mülteci ve sığınmacılara özel açıklama yoktur), istihdam, uluslararası öğrenci için burs, evlilik ve evlat edinmeye ilişkin bilgi paylaşımı dışında hizmet türüne rastlanmamıştır.

Tuoheti (2014) komünist rejimin benimsendiği Çin'in ülkedeki azınlıklar nedeniyle çok uluslu milletten oluşan üniter devlet niteliği taşıdığını, ülkedeki yerel yönetim birimlerinin dikey ve yatay olarak merkezi yönetime bağlı olduğunu, bununla birlikte yerel yönetimlerin yasama, yargı ve yönetim konularında özerk olup, kendi maliyesini kullanma

hakkı olduğuna değinmiştir (s. 74-75). Şanghay Belediyesi, Çin’de merkezi hükümetin altında doğrudan yönetilen bir belediye olup herhangi bir aracı kurum olmaksızın yönetilmektedir. “Çin karakteristiğine uygun idari *adem-i merkeziyetçilik kapsamında; eğitim, ulaşım, sağlık, iç güvenlik vb. hizmetler; yerel yönetim birimleri tarafından sağlanmaktadır*” (Tunç ve Kızıl, 2018, s. 62, 66). Bu özellikler Çin’deki yerel yönetim anlayışının ülkemizden farklı olduğunu, bu durumun ülkede refahın sunumunda rol alan aktörleri de farklılaştırdığını düşündürmektedir. Genel olarak internet sitesinde göçmenlere yönelik hizmet kalemi olmayan belediyenin COVID-19 pandemisi sebebiyle halk sağlığını önemseyen bir yaklaşım sergilediği anlaşılmaktadır.

Hindistan örnekleme alınan G20 ülkeleri arasında en fazla göçmeni barındıran yedinci ülkedir. Hindistan’da yerel yönetimler, yerleşim bölgesinin kırsal ve kentsel oluşuna göre kategorize edilmektedir. Kentsel alanlardaki yerel yönetimler belediye olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada örnekleme dahil edilen başkent Yeni Delhi eğitim, yönetim, siyasal yaşam ve sosyal hizmetler gibi konularda ülkenin can damarı olan anakentlerden görülmektedir (Kavruk, 1999, s.162, 166). Yeni Delhi Belediyesi’nin web sitesi ilk olarak COVID-19 ile mücadele yöntemlerinin resimlendirildiği bir uyarı ile açılmaktadır. Sitede yapılan incelemelerde doğrudan göçmenlere hizmet sunan bir birimin olmadığı görülmüştür. Bunun dışında belediyenin web sitesinde refah adlı sayfa incelendiğinde bu departmanın bölge sakinlerinin fiziksel ve zihinsel engelli, yaşlı, dul ve diğer engelli kişilere mali yardım gibi ihtiyaçlarını karşılamak ve refah faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla kurulduğu ifade edilmiştir. Toplum merkezlerinin, eğitim merkezlerinin, parkların yerlerinin bilgilerinin ve sosyal yardım uygulamalarından bahsedilen belediye sayfasında göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet kalemine rastlanılmamıştır (www.ndmc.gov.in). Başkent Yeni Delhi’de yerel yönetimlerin göçmenlere sunduğu hizmetler araştırılırken, belediyenin her türlü dezavantajlı gruba hizmet vermediği, bu gruplar arasında seçici olduğu, sunduğu hizmetlerin sosyal yardımlardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan web sitesinde COVID-19 ile mücadele için basitleştirilmiş uyarı niteliğindeki afişler halk sağlığının önemsendiğini göstermektedir.

Örneklem alınan son G20 ülkesi olan Rusya Federasyonu, 83 idari birimden oluşmaktadır. Bunlar merkezi devlete bağılı, ancak kendi içlerinde yasama, yürütme ve yargı organları olan özerk birimlerdir. Her bir bölge federal konseyde eşit düzeyde temsil edilmektedir (Akhundova, 2012, s. 68). Federal kent olan Moskova bu çalışmada örnekleme dahil edilmiştir. Moskova Belediyesi'nin web sitesinde temel temalardaki ilk sekme korona virüsü ilgili resmi bilgilerin yer aldığı sayfayı göstermektedir. İnternet sitesi genel olarak incelendiğinde göçmenlere yönelik hizmet kaleminin olmadığı görülmüştür. Sosyal destek nitelikli hizmetlerin dolaylı yoldan göçmenlere de sağlanabileceği düşünülerek sosyal destek sayfası incelenmiştir. Bu kapsamda 5 ve 10'dan fazla çocuğı olan büyük ailelere sosyal yardım ödemelerinin yapıldığı görülmüştür. Çok çocuklu ailelere yapılan yardımlardan Rusya Federasyonu vatandaşları, yabancı vatandaşlar ve Moskova'da ikamet yeri olan vatansız kişilerin faydalanabileceği; doğum yardımından ise yabancı vatandaşlar ve vatansız kişiler ile Moskova şehrinde ikamet yeri veya gerçek ikametgahı olan mültecilerin faydalanabileceği ifade edilmiştir. Moskova'da ikamet yeri olan vatansız kişiler ifadesinden yola çıkarak bazı mültecilerin bu yardımı alabileceği anlaşılmaktadır. Bunun dışında işsizlere ödenen yardımlar, sadece Rusya Federasyonu vatandaşlarına yapılan ödemeler arasında yer almaktadır (www.mos.ru). Moskova Belediyesi'nin web sitesinde doğrudan göçmenlere yönelik hizmet kaleminin ve göçmenleri bilgilendirici, yönlendirici nitelikte bir sayfanın olmadığı görülmüştür. Sınırlı alanda yapılan sosyal yardım uygulamaları için faydalanıcıların vatansız kişi ifadesiyle sınırlandırılması göçmenler arasında bir ayrımcılığa gidildiğini göstermektedir.

Çin, Hindistan ve Rusya'dan seçilen yerel yönetimler genel olarak değerlendirildiğinde, diğer G20 ülkelerindeki yerel yönetimlere göre göçmenlere yönelik sınırlı uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. İçerik analizi sonucunda üç yerel yönetim biriminin internet sitelerinden edinilen bilgilerden yola çıkarak göçmen refahı alanında bu üç belediyenin etkin hizmet sunmadıkları anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Öneriler

G20 forumu dünyanın en güçlü ülkeleri olarak anılan 19 ülke ve Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşmaktadır. G20'nin belirlenmesinde, ülkelerin ekonomik güçleri, liderleri, siyasi konumları, ordularının sahip olduğu güç gibi kriterler dikkate alınmaktadır. Dünyanın en güçlü ülkeleri olarak bilinen G20 ülkelerinin bu başarılarının ülkelerindeki sosyal politika uygulamalarına da yansıdığı varsayılararak hazırlanan bu çalışmada yerel yönetimlerin zorunlu göçe maruz kalanlara (sığınmacı, mülteciler ve geçici koruma altındakiler) yönelik sosyal hizmet uygulamaları konu edinilmiştir. Türkiye'de en fazla göçmen barındıran on büyükşehir belediyesinin ve en fazla yabancı göçmen barındıran on G20 ülkesindeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve sundukları hizmetler karşılaştırmalı incelenmiştir.

Türkiye'de en fazla göçmen barındıran 10 büyükşehir belediyesinin web siteleri incelendiğinde bazı büyükşehir belediyelerinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları sınırlı iken bazılarının göçmenlere daha duyarlı yaklaşım sergileme yoluna gittikleri anlaşılmaktadır. Sunulan hizmetlerin çoğunlukla sosyal yardım alanında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Ardından uyum ve entegrasyon kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar gelmektedir. Bunların genellikle etkinlik ve proje odaklı olup sürekliliğinin olmadığı, kısa vadeli çalışmalardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Uğur ve arkadaşları (2017) Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin göçmenlere yönelik hizmetlerini değerlendirdikleri çalışmalarında etkinlik ve proje bazlı uygulamaların göçmenlerin moral motivasyonunu arttırdığına dikkat çekmişlerdir (Uğur vd., 2017). Kısa vadeli de olsa proje temelli uygulamaların göçmenlerin sosyal uyumlarına katkıda bulunduğu söylenebilir. Proje temelli uygulamaların bazı G20 ülkelerinde de olduğu yapılan içerik analizinde belirlenmiştir. Almanya'da Köln Belediyesi kültürlerarası etkileşim kurmak, ırkçılık ve sosyal dışlanmayla mücadele amacıyla; İtalya'da Milano Belediyesi zorunlu göç sırasında ayrı düşen göçmenlerin aile birleşimini sağlamak amacıyla yaptıkları proje çalışmaları buna örnek verilebilir. Bu uygulamaların göçmen refahına hizmet etmekle birlikte yeni yerleşilen bölgeye ve topluma uyum sağlama noktasında da etkili olabileceği düşünülmektedir. Ülkemizdeki belediyelerin göçmenlerin her türlü

sorun alanına yönelik daha çeşitli projeler tasarlayarak, yürütebilecekleri önerilebilir.

Göçmenlerin sosyal uyumunun önündeki en önemli sorunun dil yetersizlikleri olduğu açıktır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin meslek edindirme kursları bünyesinde açılan yabancılara yönelik Türkçe dil kursları (İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Konya Büyükşehir Belediyeleri), göçmenlerin sosyal uyumlarını sağlamak amacıyla yapılan en önemli hizmetlerin başında gelmektedir. Türkiye genelinde birçok belediye bünyesinde dil kurslarının verilmesine rağmen farklı örneklerde yapılan araştırma sonuçlarında göçmenlerin dil bilmeme ve buna bağlı sorunların yaşandığına değinilmektedir. Şanlıurfa'da yaşayan 384 göçmenle yapılan bir çalışma sonucunda araştırmaya katılanların %81,6'sı Türkçe bilmediği (Karasu, 2016, s. 1006); Giresun'da yaşayan göçmen kadınların dil öğrenme olanaklardan en az birini bildiğini fakat çocukların bakımı nedeni ile bu programlara katılamadıkları (Alacadağlı ve Mamur Işıklı, 2018, s. 153); bir başka araştırmada ise Ankara'da yaşayan göçmenlerin uyumu önündeki en önemli engelin dil bilmemek olduğu ve bu durumun Türk komşularıyla ve toplumla ilişkilerini sınırlandırdığı (İzmir, 2018, s. 42) gibi olumsuz sonuçlara ulaşılmıştır. Dil öğrenme sorununun giderilmesinin şüphesiz göçmenlerin yaşadığı diğer sosyal sorunların çözümünde ve sosyal uyumlarının sağlanmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Bu düşünceye paralel olarak G20 ülkelerinde örnekleme alınan Köln, Milano, Stockholm Belediyelerinin dil eğitimi verdikleri; Londra ve Toronto Belediyelerinin ise farklı dil seçeneklerinde hizmet imkanı ya da tercüman desteğinde buldukları belirlenmiştir. Dil yetersizliklerinin bireylerin kendilerini ve sorunlarını ifade etmede sorun teşkil etmesinin yanında toplumsal uyumun sağlanması önünde de engel olarak algılandığı ve bu nedenle yerel yönetim hizmetlerinde karşımıza çıktığı anlaşılmaktadır. Göçmenlere yönelik dil kurslarının yaygınlaştırılması, yararlanıcıların her yaş grubundan göçmenlere yönelik ayarlanması, çocuk bakımı nedeniyle katılımları sınırlanan kadınlara kreş desteğinin verilmesi, online dil eğitimlerinin tasarlanması gibi kolaylıkların tanınmasının kurslara erişimi ve katılımı arttıracığı düşünülmektedir. Bununla birlikte göçmenlerin sorunlarını daha kolay ifade edebilmelerine imkan tanıyan tercümanlık hizmeti

ve hizmetleri anlatan farklı dillerde broşürlerin hazırlanması göçmenlerin hizmetlere erişimlerinde kolaylık sağlayacaktır.

Zorunlu göçe maruz kalarak farklı ülkelerde yaşamlarını sürdürmeye çalışan göçmenlerin tek sorunu dil yetersizliği değildir. Göçmen ailelerin yaşadıkları ekonomik yetersizlikler ve buna bağlı istihdama katılım da önemli sorunların başında gelmektedir. G20 ülkelerinde Köln, Milano, İsveç, Londra, Toronto belediyelerinin göçmenlere yönelik istihdama hazırlık eğitimleri, kariyer planlama, iş ve meslek danışmanlığı, bireysel meslek eğitimi gibi programlarının olması göçmenlerin istihdamı için faydalı birer örnek teşkil etmektedir. Türkiye’de örnekleme alınan 10 büyükşehir belediyesi içinde istihdam ile ilgili meslek eğitimi ve istihdam danışmanlığı şeklinde sadece üç büyükşehir belediyesinde (Gaziantep, Şanlıurfa ve Adana) göçmenlere yönelik hizmet örneği bulunmaktadır. Göçmenlere mesleki eğitimi, iş ve meslek danışmanlığı gibi hizmetlerin sınırlı sayıda belediye tarafından veriliyor olması göçmenlerin istihdama katılımını sınırlandıracağı düşünülmektedir. Nitekim Ankara-Siteler örneğinde yapılmış bir araştırmada göçmenlerin dil yetersizlikleri, vasıfsız ve eğitimsiz olmaları sebebiyle bu göçmenlerin iş bulma olanaklarının azaldığını ve bunun da göçmenleri kayıt dışı, düşük ücretli, fazla nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaya yönelttiği, Türk işçilere göre daha düşük ücretler karşılığında daha fazla mesai saati harcayarak, kimsenin yapmak istemediği işlerde kayıt dışı olarak çalışmak zorunda kaldıklarına değinilmiştir. Ayrıca yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle yaşam alanlarında kentsel hizmetlerden yeterince yararlanamadıkları ve kent yaşamı dışında gettolaşmaya doğru giden bir yapıya dahil olup, kendilerinden olan topluluklarla oluşturdukları yerin “Suriyeli Mahallesi” olarak etiketlendiği ve bunun da göçmenlerin sosyal uyumunu olumsuz etkilediği değinilen sorunlar arasında yer almaktadır (Gürel Üçer, Özkazanç ve Atılgan, 2018, s. 621). Sınır illerde bulunan yerel yönetimler için istihdam edilmeyen göçmenler daha farklı riskler oluşturmaktadır. Göçmenlerin yasadışı yollara başvurabilme olasılığına karşı bu noktada belediye-STK-kamu kurumlarının iş birliği içerisinde eşgüdümlü çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Bir araştırmada Hatay’da istihdam edilmeyen göçmenlerin mazot ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı işlerle uğraştıkları, insan ticaretinden elde edilen kimliksiz

kadınların fuhuş çetelerine satıldığı veya Türk erkekleriyle para karşılığı evlendirilerek insan onuruna yakışmayan durumların yaşandığı dile getirilmiştir. Araştırmanın sonucunda göçmenlerin istihdama katılamamalarının neden olduğu yoksulluğun, göçmenler açısından yapılan yasadışı işlerin gerekçesi olduğuna da dikkat çekilmiştir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014, s. 311, 318). Bir başka çalışma sosyal uyumun sağlanmasında eğitimin başat rol oynaması gerektiğini savunmakla birlikte, dil eğitiminin yetişkinlerin kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapmaktadır (Tunç, 2015, s. 59). İstihdam sorunu görüldüğü gibi sadece ekonomik değil sosyal ve toplumsal riskleri de gündeme getirmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin göçmenlerin istihdama kazandırılması noktasında daha fazla rol alması göçmenlerin sosyokültürel ve sosyoekonomik sorunlarının çözümünde ve göçmenlerin ve toplumun refahının temininde önem arz etmektedir. Bu nedenle bütün belediyelerin, İŐKUR ile iş birliği halinde, göçmenlerin istihdam edilmeleri için özel bir çalışma birimi oluşturabileceği önerilebilir.

G20 örneklerinden Köln, Milano, Stokholm, Toronto Belediyeleri mesleki eğitim, iş ve meslek danışmanlığı gibi hizmetler sunarken ve Londra Büyükşehir Belediyesi'nin işverenleri göçmenleri istihdam etmeye teşvik ettiği çalışmaların olması sosyal risklerle mücadelede önem arz etmektedir. Ülkemizde yerel yönetimler tarafından istihdam ile ilgili göçmenlerin hak ve yükümlülüklerinin anlatıldığı, mesleki kurs ve eğitim bilgilerinin yer aldığı ve arabuluculuk hizmetleri ile işçi-işveren koordinasyonun sağlandığı merkezlerin oluşturulup yaygınlaştırılmasının sosyal risklerle mücadele etmede ve toplumsal barışın ve sosyal bütünleşmenin sağlanmasında da etkili olacağı söylenebilir.

Ülkemizde yerel yönetimler tarafından göçmenlere yönelik sunulan eğitim hizmetleri ağırlıklı olarak yetişkin göçmenlere yönelik olup Türkçe okuma, yazma ve konuşma eğitimleri yanında meslek kursları da verilmektedir. Kadın göçmenlere yönelik olarak dikiş, nakış, terziilik, açıcılık gibi beceri kazandırıcı kursların ağırlıklı olduğu görülmüştür. Çocuk göçmenlere yönelik açılan ve sürekliliği olan eğitim hizmeti örneği iki belediyede (Gaziantep ve Konya Büyükşehir Belediyeleri) bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kısa vadeli de olsa göçmen çocukların

eğitime destek amaçlı çalışması mevcuttur. Yapılan bir çalışmada göçmen çocukların örgün eğitimde karşılaştığı en büyük sorunun dil olmakla birlikte çocukların denklik seviyelerinin belirlenememesi sonucunda akademik başarısızlık, yabancılık, yalnızlık gibi sorunlarla eğitim öğretimden yeterince faydalanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimde bu tür sorunların çözülebilmesi için kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin iş birliği yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Abay ve Güllüpnar, 2020, s. 57). Benzer şekilde Köln Belediyesi eğitimi uyumu sağlamada en önemli araç olarak görmeden yola çıkarak göçmen çocuklarının topluma daha kolay entegre olabilmeleri için okullardaki sosyal hizmet birimiyle iş birliği halinde çalışmaları göçmen çocukların topluma kazandırılması için ülkemize iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Bu anlamda ülkemizde okul sosyal hizmeti uygulamasının hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim alanındaki yaptığı sosyal yardım ve sosyal uyum etkinlikleri ülkemiz yerel yönetimleri arasında güzel bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının göçmenleri ilgilendiren alanlarda iş birliğini arttırması sosyal uyumun sağlanmasında kolaylık sağlayacaktır.

Toplum güvenliğinin korunması, sosyal uyumun sağlanması amacıyla yerel halkın toplum düzenini oluşturan yazılı olmayan kuralları (kamusal alanda nasıl davranılır, toplu taşıma araçları nasıl kullanılır, vb.) ile günlük yaşamı kolaylaştırması için bölge kültürü ve halkı hakkında bilgilerin yer aldığı rehberin yerel yönetimler tarafından oluşturularak bu rehberlerin yeni gelen göçmenlere ulaştırılması uyuma hazırlık teşkil etmesi açısından iyi bir başlangıç olabilir. Benzer şekilde G20 ülkelerinde Köln ve Stockholm Belediyeleri web sitelerinde göçmenlere toplum içerisinde uyulması gereken bazı normların ve günlük yaşamı kolaylaştırıcı bilgilerin olduğu broşürleri online olarak paylaşmaktadırlar. Bu uygulamanın büyükşehir belediyelerince farklı dillerde sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İçerik analizine tabi tutulan büyükşehir belediyelerinin hepsinde sosyal yardım birimleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin sosyal yardım birimine başvuran göçmenler de bu hizmetten yararlanabilmektedir.

Sosyal yardım konusunda yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik tutumları farklılık gösterebilmektedir. Bazı yerel yönetimler göçmenlere hak temelli yaklaşım elindeki imkanları kullanırken bazıları göçmenlere yönelik çalışmaları siyasi kaygıyla yerel halk tarafından tepki alır çekincesiyle kısıtlamakta ya da STK'lara destek olarak gerçekleştirilmektedir (Global Göç Çalışmaları Merkezi, 2016). Balıkesir'de yaşayan göçmenlere yönelik yapılan bir araştırmada kamp dışında yaşayan göçmenlere sağlanan sosyal yardımların beklentiyi karşılamakta yetersiz olduğuna değinilmektedir. Göçmenlere sunulan sosyal yardımların, kısa süreli afet yönetimi anlayışından çıkıp, uzun vade ve köklü göç yönetiminde sosyal hizmet anlayışı ile daha kapsamlı hizmet sunmaları gerektiğine, bunun için yerel yönetimlerin ek kaynak ve sosyal yardım politikası geliştirmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Tosun ve Azazi, 2019, s. 222). Çankırı Belediyesi'nin göçmenlere yönelik uygulamalarının değerlendirildiği bir çalışmada yerel yönetimlerin sunacakları sosyal yardımlarda merkezi bütçeden alınan payın arttırılması ve göçmenlere yönelik gerekli desteğin sağlanması konusunda sosyal politika ve stratejilerin geliştirmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Atmaca, 2018, s. 65). G20 örneklemindeki belediyelerin büyük çoğunluğunun sosyal yardım uygulamalarını doğrudan yapmadıkları, öncelikle göçmenleri mesleki eğitim alarak istihdam etmeye odaklandıkları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Moskova, Paris, Toronto, Yeni Delhi, Milano Belediyeleri çok sınırlı alanlarda sosyal yardım yapmaktadır. Çoğunlukla belediyelerin sayfalarında sosyal yardıma ihtiyacı olanlara yönelik yardım yapan sivil toplum kuruluşlarının bilgilerinin verildiği ve yerel halka göçmenlere yönelik nasıl destekte bulunabileceklerine yönelik bilgilendirici paylaşımların yapıldığı belirlenmiştir. Ülkemizde göçmenlere yönelik sosyal yardım uygulamalarının yerel yönetimlerin yanında birçok kamu ve kamu dışı refah kurumu tarafından da yapılmadığı bilinmektedir. Yerel yönetimlerin hak temelli yaklaşımla, sosyal adaleti gözeterek bölgesinde gerçek ihtiyaç sahibi göçmenleri belirleme noktasında hassas davranıp, periyodik yardımlarını bu ailelerin kendilerine yeterli hale gelene kadar yapmaları gerekmektedir. Belediyeler web sitelerinde G20 ülke örneklerinde olduğu gibi göçmenlere güvenilir nitelikteki sosyal yardım ve ücretsiz sosyal hizmetleri sunan sivil toplum kuruluşlarının bilgilerinin yer aldığı rehberleri paylaşmalıdırlar. Bunun yanında yerel yönetimlerin göç-

men ailelerinin sahip oldukları potansiyelleri değerlendirmeleri noktasında destekleyici ve yol gösterici görev üstlenmeleri gerekmektedir. Ailede geçimi sağlayabilecek olan bireylerin gerekli eğitim ve destekleri almaları sağlanarak istihdama kazandırılmaları, kadınların güçlendirilmeleri ve üretime kazandırılmaları aile ekonomisinde aktif rol almalarının desteklenmesi önem arz etmektedir.

G20 ülke belediyelerinin örneklerine bakıldığında göçmenlere yönelik hizmet veren birimlerin farklı isimlerle anılabildiği görülmektedir. Köln Belediyesi'nde entegrasyon masası, Paris Belediyesi'nde dayanışma, Milano Belediyesi'nde sosyal hizmetler, Londra Belediyesi'nde topluluklar gibi başlıklar altında göçmenlere yönelik hizmetler ele alınmaktadır. Türkiye özelinde ise Gaziantep, Adana, Mersin, Bursa ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinde göçmenlere yönelik özel birim bulunmaktadır. Sosyal refah hizmetlerinin farklı birim ve müdürlükler tarafından gerçekleştirildiği dikkate alındığında, göçmenlerin bu hizmetlere dair kapsamlı bilgiye hangi müdürlük ve birimden ulaşabileceği, başvurularını hangi birime yapacaklarına dair karışıklığa neden olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan göçmenlere yönelik birim isimlendirmelerinin olması onları farklı kurum ve kuruluşlara gitmeden tek bir birim üzerinden başvurularını yapmaya imkan tanıyabilir. Bu nedenle göçmenlere özel birim isimlendirmesi olsun veya olmasın yerel yönetim çalışanlarının dezavantajlı bir grup olan göçmenlere duyarlı davranmaları, kurumda planlı, koordineli, iş birliği içerisinde çalışma ortamının oluşturulması, gerektiğinde farklı birimlerin birbirlerine hizmet sevk, yönlendirme işlemlerini yapabilmeleri göçmenlerin hizmet başvurusunda bulunmadaki zorlukları aşmalarında etkili olacaktır düşünülmektedir. Bunun yanında resmî kurumlarda yapılmak istenen başvurularla (evlilik, hastane işlemleri, sosyal yardım vb.) ilgili kurumlara nasıl ulaşılacağı, nasıl başvurulabileceğine dair bilgilerin yer aldığı farklı dillerde hazırlanan rehberlerin yerel yönetimler tarafından göçmenlere ulaştırılması bilgi akışını hızlandırabilecektir.

Uluslararası göç olgusu siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal alanda olmak üzere pek çok boyuta sahiptir. Doğurduğu sonuçlar nedeniyle merkezi idareyi, yerel yönetimleri ve STK'ları doğrudan ilgilendirdiği için bu kurumların koordineli çalışması sorunların çözümünde etkili olacaktır

(Oktay, Candan ve Maltaş Erol, 2016, s. 784). Bir çalışmada yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik görev ve sorumluluklarının kamu politikası olarak ele alınması gerektiğini belirtirken, il bazında yerel yönetim, valilik, ilgili bakanlık ve STK koordinasyonsuzluğunun yerel yönetimlerin göç yönetimi konusunda yaşadıkları en önemli sorunlardan biri olduğuna değinilmiştir (Göküş ve Çubukcu, 2018, s. 153). Göçmenlere yönelik kapsamlı çalışmalar için il düzeyinde valilik, yerel yönetimler, Kızılay ve diğer STK'lar arasında eşgüdümlü ve iş birliği içerisinde çalışmalar yürütülmelidir. Göçmenlere yönelik sağlıklı verilerin elde edilmesi, temel insani ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için kurumlar arası koordinasyon olmak zorundadır (Doğan ve Karakuyu, 2016, s. 333). G20 ülkeleri örneğine bakıldığında sosyal refah sunucuları arasında iş birliği sağlanması konusunda çoğu belediyenin çalışmalarının olduğu görülmektedir. Örneğin Köln Belediyesi'nin okul sosyal hizmeti birimiyle, Paris Belediyesi'nin sivil toplum kuruluşlarıyla, Los Angeles Belediyesi'nin valilikle, Milano Belediyesi'nin derneklerle, Stokholm Belediyesi'nin sivil toplum kuruluşları ve kamu servisleriyle olan iş birlikleri göçmenlere yönelik sundukları hizmetleri zenginleştirmektedir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin sosyal refah sunucularıyla eşgüdümlü hareket ederek göçmen refahını sağlamada kurumların yükünü hafifletmesi, hizmetlerin zenginleştirilmesi ve hizmet sunumunun kolaylaştırılması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca ülkemizde sosyal refah sunucularının ortak bir göçmen veri tabanı üzerinden çalışarak, her bir kurumun göçmenlere yönelik sunacağı sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarını hakkaniyete uygun olarak gerçekleştirmeleri sağlanabilir.

G20 ülkelerinde örnekleme dahil edilen belediyelerin hepsinin internet sitelerinde COVID-19 ile mücadele için ayrıntılı bilgilerin olduğu görülürken, Türkiye'de sadece Adana Büyükşehir Belediyesi'nin internet sitesinde ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Konya, Mersin, Şanlıurfa ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin internet sitelerinde ise pandemiye ilişkin haber, uyarı ve/veya hizmetler sınırlı da olsa görünmektedir. Bu bilgidен yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin çoğunluğunun pandemiye mücadelede etkin katılımının olmadığı, pasif bilgilendirmelerinin çok sınırlı tutulduğu ve dolayısıyla halk sağlığının yeterince önemsenmediği

söylenbilir. G20 ülkelerinden örnekleme dahil edilen yerel yönetim uygulamaları dikkate alındığında pandemiden etkilenen ve işini kaybetme riski olan özel sektör ve serbest çalışanlarının bu süreci zorlanmadan atlatabilmeleri için yerel yönetimlerin ve diğer refah aktörlerinin iş birliğiyle bir yardım fonu oluşturmaları önerilebilir.

Sonuç olarak G20 ülkelerinin her birinin politik yapılarının ve yerel yönetim anlayışlarının birbirlerinden farklı olduğu ve yerel yönetimlerin dışında birçok sosyal refah sunucularının varlığı dikkate alındığında göçmenlere yönelik sundukları hizmetlerin değişkenlik göstermesi açıklanabilir bir durumdur. Çin’de Şanghay, Hindistan’da Yeni Delhi Belediyelerinin web siteleri incelendiğinde göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet kalemelerinin olmaması bu ülkelerin göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet sunmadığı anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada G20 ülkelerinden örnekleme dahil edilen belediyelerin göçmenlere yönelik sundukları hizmetleri ülkemiz büyükşehir belediyelerinin hizmetleriyle karşılaştırarak hem büyükşehir belediyelerimizin bu anlamdaki durumu ortaya çıkarılmış hem de sunulan hizmetleri çeşitlendirerek zenginleştirmek için öneriler getirilmiştir. Bu çalışmada bazı büyükşehir belediyelerinin göçmenlere yönelik çoğu G20 ülkesinde seçilen belediyelerden çok daha duyarlı sosyal refah hizmetleri sunduğu, bazı büyükşehir belediyelerininse yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu anlamda sosyal belediyecilik anlayışı ileri olan belediyelerin hizmetlerinden yola çıkarak getirilen öneriler büyükşehir belediyelerine yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Kaynaklar

Abay, A. ve Güllüpnar, F. (2020). Suriyeli çocukların eğitim ve uyum sorunlarının değerlendirilmesi: Kızıltepe örneği, Muhakeme Dergisi, 3(1), 141-160.

Akarçay, P. (2017). Local governments in Sweden. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (44), 371-381.

Akçakaya, O. (2016). Toronto ve Sidney yerel yönetimlerinin stratejik yönetim süreçleri üzerine mukayeseli bir inceleme. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2/1), 65-80.

Akhundova, J. (2014). Rusya’da yerel yönetimler: mevcut durum ve sorunlar. *Avrasya Etüdları*, 46(2), 39-58.

Alacadağlı, E. ve Mamur Işıkcı, Y. (2018). Yerel yönetimlerin sığınmacı kadınlara yönelik politikaları: Bayburt ve Giresun Örnekleri, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 141-160.

Atasü Topçuoğlu, R. (2014). Hayatı değiştirmek için yola çıkanlar-yola çıkınca değişen hayatlar: Bir müracaatçı grubu olarak göçmen çocuklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 25(1), 89-107.

Atmaca, Y. (2018). Belediyeler ve göçmen politikaları: Çankırı örneği, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 12(1), 56-66.

Belediye Kanunu (2005, 3 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> , Erişim Tarihi: 10.10.2020

Collier, D., & Mahoney, J. (1996). Insights and pitfalls: selection bias in qualitative research. *World Politics*, 49(1), 56-91.

Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye’nin sınır ötesi göç politikaları ve yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 23-62.

Doğan, B. ve Karakuyu, M. (2016, Ocak). Suriyeli göçmenlerin sosyoe-konomik ve sosyokültürel özelliklerinin analizi: İstanbul Beyoğlu örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi* (33), 302-333.

Erkul, H., Kara, H., Şimşek, S. (2016). ABD ve Almanya yerel yönetimlerinin karşılaştırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(27), 33-58.

Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. New Jersey: Princeton University Press.

Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014, 22 Ekim). Resmî Gazete (Sayı: 30989). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883.pdf>, Erişim Tarihi: 28.12.2020

Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Journal of International Social Research*, 10(54), 838-851.

Genç, Y. ve Kara, H. Z. (2016). İç göç sürecinde birey rollerinin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(3), 31-40.

Global Göç Çalışmaları Merkezi (2016). Yrd. Doç. Dr. Yasemin Çakırer Özservet ile Söyleşi: Kentler, Yerel Yönetimler ve Göç Politikaları. Erişim: <http://globalpse.org/yrd-doc-dr-yasemin-cakirer-ozservet-ile-soylesikentler-yerel-yonetimler-goc-politikalari/>

Göküş, M. ve Çubukçu, Z. (2018). “Göç Yönetiminin Yerel Boyutu: Belediyelerin, Suriyelilere Yönelik Kamu Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”. Ed. Kanlı, İ. B. Güncel Kent Sorunları Üzerine Yazılar içinde (s. 135-156), Osmangazi: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Gönültaş, B. M. ve Kelebek, G. (2017). Metropollerde önemli bir realite: göç, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmet odağında çözüm önerileri. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(2), 142-155.

Gray, A. (Ekim, 2017). These charts show how migration is changing our cities. World Economic Forum. Erişim adresi: <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/how-migration-is-changing-world-cities-charts/>

Günal, P. (2009). Avrupa Birliği'nin Sosyal Politikası Çerçevesinde Güney Avrupa Sosyal Devlet Modeli Ve Türkiye. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara: Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.

Güneş, M. (2009). Almanya ve Türkiye'deki yerel yönetimlere karşılaştırmalı bir bakış. Savunma Bilimleri Dergisi, 8(2), 145-165.

Gürel Üçer, Z. A., Özkazanç, S., Atılgan Z. (2018). Geçici koruma statüsündeki Suriyelerin kente uyumu: Ankaralar Siteler'de istihdama katılım. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 3(2), 610-624.

Harunoğulları, M. ve Cengiz, D. (2014). Suriyeli göçmenlerin mekânsal analizi; Hatay (Antakya) örneği. TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu, 23-24.

Işıkhan, V. (2015). “Gelişmiş Ülkelerde Yerel Yönetim Yapıları”, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler içinde, Erzurum: Atatürk Üniversitesi

Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

İnanç, H. ve Ünal, F. (2006). İngiltere’de yerel yönetimler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (16), 125-140.

İzmir, H. (2018). “Ankara’daki Mültecilerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri”. Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri içinde. Ankara: Sosyoloji Derneği.

Karasu, M. A. (2016). Şanlıurfa’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21(3), 995-1014.

Kavruk, H. (1999). Hindistan’da yerel yönetimler. Çağdaş Yerel Yönetimler, 8(3), 138-167.

Küçük, H. (2019). Yerel yönetim sistemlerinde İtalya örneği. Journal of Political Administrative and Local Studies, 2 (1), 1-26.

Leibfried, S. (1993). “Towards a European Welfare State”, New Perspectives on the Welfare State in Europe, (Ed. C. Jones), pp. 133–156, London: Routledge Press.

Oktay, E., Candan, H., Maltaş Erol, A. (2016). Göç yönetiminde merkezi idare ve yerel yönetimlerin fonksiyonel sorun alanları. International Congress on Social Sciences, China to Adriatic (773).

Özdemir, S. (2005). Sosyal gelişim düzeyleri farklı refah devletlerinin sınıflandırması üzerine bir inceleme, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 49, 231-266.

Özmete, E. ve Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm ve transnasyonal sosyal hizmet. Toplum ve Sosyal Hizmet, 29(1), 173-207.

Şengül, R. (2012). Fransa’da yerinden yönetim politikalarının belediye yönetimine etkileri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20), 31-44.

Tanrıverdi, H. ve Köksal, G. (2018). Etnografik Araştırma, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber (içinde). Edt: Şebnem Aslan. (s. 245-255), Konya: Eğitim Yayınevi.

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

- Tosun, S. ve Azazi, H. (2019). Yerel’de mülteci ve sığınmacılara yönelik, sosyal politika uygulamaları: Balıkesir örneği. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 14(2), 213-234.
- Trochim, W. M., Donnelly, J. P., Arora, K. (2016). Research methods: The essential knowledge base (2nd Ed.). Boston, MA: Cengage Learning.
- Tunc, A. ve Kızıl, B. (2018). Çin halk cumhuriyeti’nin dönüşümü ve yerel yönetimler. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 51-72.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2(2), 29-63.
- Tuoheti, G. (2014). Çin halk cumhuriyeti’nde yerel yönetimler. Yerel Politikalar, (6), s. 65-76.
- Uğur, A., Sönmez Çalış, Ö. A., Yiğit, B. (2017). Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik uygulamaları: Sakarya büyükşehir belediyesi örneği . Geçmişten Günümüze Sakarya: Uluslararası Sakarya Sempozyumu içinde, (s. 705-716). Sakarya.
- Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (26), 35-44.
- UN DESA (2019). International Migrant Stock 2019. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates19.asp> Erişim Tarihi: 12.05.2020
- http://ismek.ist/tr/haber_detay.aspx?RegID=8892, Erişim Tarihi: 17.08.2020.
- <http://www.shanghai.gov.cn/shanghai/n46669/n46915/index.html>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.
- <https://cd13.lacity.org/news/covid-19-update-state-assistance-immigrants-los-angeles>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.
- <https://cd13.lacity.org/news/providing-covid-19-disaster-relief-undocumented-immigrants>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://clb.org.hk/content/migrant-workers-and-their-children>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_inhabitants_living_in_selected_EU_cities,_2014_\(%C2%B9\)_Cities16.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_inhabitants_living_in_selected_EU_cities,_2014_(%C2%B9)_Cities16.png), Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://gaziantep.bel.tr/tr/etkinlikler/uluslararası-göçmenler-günü-kutlamalarında-buyukşehir-belediyesi-suriyeli-cocuklar-korosu-sahne-aldi> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://gaziantep.bel.tr/tr/haberler/suriyeliler-icin-bilgi-merkezi-kuruldu> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://international.stockholm.se/governance/family-and-social-welfare/>, Erişim Tarihi: 11.06.2020.

https://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/ismekbulten/Bulten_17.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/yillikfaaliyetraporlari_v/files/2019-yili-faaliyet-raporu.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

[https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/200629015632_2019-Yili-Faaliyet-Raporu-\(18.06.2020\).pdf](https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/200629015632_2019-Yili-Faaliyet-Raporu-(18.06.2020).pdf) , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.bursamuze.com/covid-19-un-kahramanlarına-minnet-ve-saygıyla-1238/>, Erişim Tarihi: 13.10.2020.

<https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/Tables/foreign-population-laender.html>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.dw.com/tr/almanyada-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6çmen-k%C3%B6kenli/a-50112151>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.gasmek.org.tr/sik-sorulan-sorular.html> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/08/2019-faaliyet-raporu-compressed.pdf> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

<https://www.hatay.bel.tr/SaglikveSosyalHizmetlerDaireBaskanligi.aspx> ,
Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/7/2019-FAALİYET-RAPORU.pdf> ,
Erişim Tarihi: 17.08.2020.

https://www.ismek.ist/tr/haber_detay.aspx?RegID=3805 , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/21754/156> , Erişim Tarihi: 13.10.2020.

<https://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=7176> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=7179> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.london.gov.uk/what-we-do/communities/migrants-and-refugees/helping-resettlement-refugees> , Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://www.mersin.bel.tr/sosyal-hizmetler-dairesi-baskanligi> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/us-immigrant-population-state-and-county> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.ndmc.gov.in/departments/welfare.aspx> , Erişim Tarihi:
10.07.2020.

<https://www.stadt-koeln.de/service/produkt/schulpflicht-fuer-neu-zugewanderte-kinder-und-jugendliche&usg=ALkJrhhnXIQSl4XXI89sOvcipW3pjoVZA> , Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://www.statista.com/statistics/743004/top-ten-cities-with-the-largest-proportion-of-foreigners-in-italy/> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.toronto.ca/city-government/council/2018-council-issue-notes/2018-refugees-issues-note/#:~:text=As%20the%20primary%20destination%20for,close%20to%207%2C000%20Syrian%20refugees.> ,
Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimatesgraphs.asp?2g2> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

www.mos.ru/%2Fuslugi/%2Fsocialnaya-podderzhka/%2Fprochim-lgotnym-kategoriyam/%2F, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

https://www.sanliurfa.bel.tr/files/1/2019_faaliyet_raporu.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.comune.milano.it/servizi>, Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://www.paris.fr/solidarites>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<http://www.refugeeguide.de/tu/>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<http://www.komek.org.tr/alanbrans.php> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

Evaluation of Applications Made To a Migrant Health Center in Elazığ

A. Ferdane OĞUZÖNCÜL*
Kevser TUNCER KARA**

Abstract

In this study, it was aimed to determine the demographic information of the immigrants who applied to the immigrant health center, the reasons for their application and the issues that should be given importance in the improvement of immigrant health. This research is descriptive and cross-sectional. The applications made to the immigrant health center within a year were evaluated. Statistical evaluations were made in SPSS 22.0 software, t and chi-square tests were used. During our study, 13,464 (74%) outpatient clinic, 4048 (22.2%) immunization and 692 (3.8%) family planning applications were recorded, 18,204 in total. The number of applications to the migrant health center per person was 1.28/year. It was observed that women applied to polyclinics more than men ($p<0.001$). The most common cause of outpatient admission was upper respiratory tract infection. As a result, it is observed that migrant women apply to immigrant health centers more than men. When the outpatient applications are examined in detail, the applications due to infectious diseases are the most frequent. It is thought that immigrants need training on Mother-Child Health and Family Planning (MCH/FP) and hygiene.

Keywords: *Immigrant health; immunization; family planning.*

* Prof. Dr., Fırat University, aferdane@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-9820-9720

** Dr., Fırat University, nurkev23@hotmail.com,

ORCID: 0000-0001-6138-5838

Elazığ'da Bir Göçmen Sağlığı Merkezine Yapılan Başvuruların Değerlendirilmesi

A. Ferdane OĞUZÖNCÜL*
Kevser TUNCER KARA**

Öz

Bu çalışmada, göçmen sağlığı merkezine başvuran göçmenlerin demografik bilgilerinin, başvuru nedenlerinin ve göçmen sağlığının geliştirilmesinde önem verilmesi gereken konuların tespiti amaçlanmıştır. Araştırma tanımlayıcı, kesitseldir. Çalışmamızda göçmen sağlığı merkezine bir yılda yapılan başvurular değerlendirilmiştir. İstatistiksel değerlendirmeler SPSS 22.0 programında yapılmış, t ve ki-kare testleri kullanılmıştır. Çalışmamız kapsamına alınan sürede toplam 18.204 olmak üzere; 13.464 (%74) poliklinik, 4048 (%22,2) bağışıklama, 692 (%3,8) aile planlaması başvurusu kaydedilmiştir. Kişi başına düşen göçmen sağlığı merkezine başvuru sayısı;1,28/yıldır. Kadınların erkeklere göre daha fazla polikliniğe başvurduğu görülmüştür ($p<0,001$). En sık poliklinik başvurusu nedeni üst solunum yolu enfeksiyonudur. Sonuç olarak, göçmen kadınların erkeklere oranla daha fazla göçmen sağlığı merkezine başvurduğu görülmüştür. Poliklinik başvuruları ayrıntılı incelendiğinde enfeksiyon hastalıkları nedeni başvurular en sıktır. Kronik hastalık ve AP nedeni başvuruların az sayıda oluşu dikkat çekmiştir. Göçmenlerin Anne-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) ve hijyen konularında eğitim gereksinimi olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen sağlığı; bağışıklama; aile planlaması.

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, aferdane@gmail.com,

** Dr., Fırat Üniversitesi, nurkev23@hotmail.com,

ORCID: 0000-0002-9820-9720

ORCID: 0000-0001-6138-5838

Introduction

Global political balances can change any time and these changes cause inequalities in the distribution of war, food and resources. Wars, lack of food, and shortages in the resources push people to search for a place where they can live in better conditions. People leave their countries to settle in other countries for various reasons (Topçu, Başer, 2006; Aksu, Sevil, 2010). Concepts such as migrant and refugee are used while naming people who leave their countries and settle elsewhere. Migrant is a more general term to describe those who leave their country for compelling reasons in the refugee country and are at risk of life upon returning to their country. The term migrant at the international level does not have a fixed legal definition. Today, the term “mixed migration” is used interchangeably for both concepts (UNHCR, 2018). As a result of mixed migration movements for various reasons, the number of migrants globally reached 258 million according to 2018 global migration indicators. Among them, there were 124.8 million women, 36.1 million children, 4.8 million international students, 25.4 million registered migrants, 150.3 million worker migrants (GMDAC, 2018).

Nowadays, the number of migrants is increasing exponentially, and Turkey hosts the most refugees worldwide. The investigation of the numbers shows that 3.6 million Syrian refugees and around 365.000 from other nationalities registered with United Nations High Commission for Refugees (UNHCR) are within the scope of Turkey’s host (UNHCR, 2020). Turkey has been exposed to migration throughout history due to its geographical location (Efe, 2018). Today, the number of migrants throughout the world increased exponentially, and Turkey is the country that hosts the highest number of migrant (Cetin, 2016). As a result of the civil war in Syria, Turkey accepted the highest number of the Syrians under temporary protection among neighbouring countries and the number of migrants has increased exponentially over time (Copur, Demirel, 2017).

As they occur as a result of various reasons, migrations also have effects. In addition to socio-demographic changes in the countries migrants go to, they also cause changes in terms of health with their genetic characteristics, infectious diseases, and lifestyles. The stress and poor living con-

ditions brought about by the new lifestyle partially explain the increased risk of developing diseases such as cardiovascular diseases, diabetes mellitus, and asthma in migrants (Hemminki, 2014). It has been stated in the literature that the most common health problems of migrants are injuries due to physical trauma, nutritional disorders, growth and development retardation, psychological problems, infectious diseases, sexual and physical abuse, unwanted and risky pregnancies, miscarriages, birth complications, chronic diseases and complications (Cooke et al, 2004; Karadağ, Altıntaş, 2010; The Lancet Public Health, 2018; WHO, 2015). Women, who have an important place in public health, also play an important role in improving migrant health. Being a woman and a migrant brings together two disadvantages (Aksu, Sevil, 2010). Health problems of migrant women in Turkey involves infectious diseases which are inability to benefit from family planning services, inability to benefit from antenatal care services, miscarriage in hospital births, high births without health personnel at home, irregular menstrual bleeding, sometimes spontaneous miscarriages, and multiple and short-term pregnancies (Topçu, Başer, 2006).

Migrants experience serious problems in access to counseling and preventive services, basic health services, diagnosis, treatment, and drugs at a global level (Frantz, 2002; Homans, 2006; Refugee Concil, 2005; Refugee Surveillance report, 2007; WHO Bulletin, 2008). The main problems in this regard are as follows: cultural difference of migrants from their country of residence, language and communication problems, inability to adapt to the health system, hesitation to reveal violence, abuse and rape, financial difficulties in accessing a health institution, difficulty in paying for paid services, legal obstacles and healthcare workers with inadequate knowledge and experience about the problems (Briefing Statement, 2008; Frantz, 2002; Homans, 2006; Refugee Concil, 2005; Refugee Surveillance report, 2007; WHO Bulletin, 2008).

Due to the intensity of the Syrians under temporary protection in Turkey within the scope of community health center affiliated institutions regulation, there are migrant health centers (MHC) with workers who were Syrian. These centers are located in many provinces and are only for Syrians under temporary protection (Ekmekci, 2017). MHCs were put into

operation within the scope of SIHHAT PROJECT (SIHHAT PROJECT, 2020). MHCs are similar to family medicine practice in Turkey. Primary health care services, immunization, pregnancy follow-up, baby follow-up, iron supplementation, vitamin D supplementation, and polyclinic services are provided in the MHCs. These are centers that serve serve for 4.000 people in average, meet the physical and technical standards defined for family medicine, and consist of one physician and one health personnel. In addition to Syrian healthcare personnel, bilingual (Arabic-Turkish) patient guidance personnel and support services personnel are also employed in MHCs (HSGM, 2020).

The aim of this study is to examine the demographic characteristics of the Syrians under temporary protection, who applied to the migrant health center for 1 year, the reasons for application, and the change of the applications according to demographic characteristics. Applications are examined in terms of age group, sex, and reason of application. In the present study, effective solution of health problems is provided by identifying risky groups in the health problems of migrants. Providing needed health services to the group will ensure that healthcare services are cost-effective. In addition, detection of common health problems will guide the planning of preventive health services. With preventive health services, many health problems can be prevented before they occur.

Material and Methods

This research is descriptive and cross-sectional. The applications made to the MHC in Elazig between 01.06.2018-01.06.2019 were examined. The applications were recorded as outpatient clinics, immunization, and family planning (FP). There were 13,464 polyclinics, 4048 immunizations, 692 FP applications, of which 18,204 in total. Among the people who applied for immunization, 7 were excluded from the study as their date of birth could not be obtained. Applications were reached through the book and system records of the MHC. The age, sex, and reason for application of the applicant were obtained from the records. In addition, the vaccines made in the immunization applications, the number of living children, the total number of pregnancies, the last pregnancy interval, the FP method

used for the last three months, and the FP method applied in FP applications were included.

The age distribution of the Syrian migrants under the temporary protection population in Elazığ were obtained from the data provided by the Directorate General of Migration Management.

Ethical Permission: Ethical permission (01.08.2019-12-05) was obtained from Firat University Rectorate Non-Interventional Research Ethics Committee for this study. Written permission was obtained from Elazığ Provincial Health Directorate to use the data of the migrant health center.

Statistical analyses were made in SPSS 22.0 program. Percentages, mean, t-test and chi-square tests were used according to the characteristics of the variables. Means were given with standard deviation (mean \pm SD), and $p < 0.05$ was accepted as statistical significance.

Results

During the one-year period, there were 13.464 (74%) outpatient clinics, 4048 (22.2%) immunizations, 692 (3.8%) FP applications to the MHC, which equaled to 18.204 in total. The number of migrants in the province applying to the MHC per person was 1.28/year. In outpatient clinic applications, the mean age of the applicants was 20.12 ± 19.20 (min:0, max:92) and 61.1% of them were female. Women made more outpatient clinic applications than men ($p < 0.001$). In terms of sex distribution by age groups, women in the 18-49 age group were the group that most frequently applied to the outpatient clinic ($p < 0.001$). The sex distribution of migrants' frequency of outpatient clinic applications by age groups is shown in Table 1.

Table 1. Sex distribution of the Syrians under temporary protection by age groups in outpatient clinic applications

Sex	Age				Total
	0-4	5-17	18-49	≥50	
Female	15.1 (2038)	10.5 (1407)	30.1 (4047)	5.4 (731)	61.1 (8221)
Male	17.0 (2286)	8.6 (1160)	9.2 (1244)	4.1 (551)	38.9 (5243)
Total	32.1 (4324)	19.1 (2567)	39.3 (5291)	9.5 (1282)	100.0 (13464)

It is observed that the number of applications per capita for women in the 18-49 age group was more than 4 times that of men. Table 2 shows the mean number of outpatient clinic applications per person specific to age.

Table 2. Mean outpatient applications per person specific to age

Sex	Age				Total
	0-4	5-17	18-49	≥50	
Female	1.4	0.77	1.4	2.0	1.28
Male	1.48	0.6	0.31	1.74	0.67
Total	1.44	0.68	0.78	1.88	0.94

When the reasons for the outpatient clinic application of migrants are examined, it can be seen that most of the applications were made due to upper respiratory tract infection (URTI) 33.2% (4464). As the second most common, general medical examinations for school and work due to health reports were found to be 11.7% (1580). It was also found that 9.0% (1209) of the applications were caused by dermatitis, 62% (751) of them were women, 38% (458) of them were men, and women had more applications for dermatitis than men (p=0.006).

There were 3 puerperium applications for 31 pregnancies under the age of 18, and 5 puerperium applications for 35 pregnancies above the age of 35 in the applications made to the outpatient clinic. Among the applicants, it was determined that the smallest gestational age was 12 and the oldest was 58.

The classification the reasons for outpatient clinic application were as follows: infectious diseases, chronic diseases, diseases caused by nutrition and vitamin-mineral deficiency (Nutrition related diseases, NRD) and other. The distribution of applications were 52.3% infectious diseases, 5.8% chronic diseases, 3.8% nutrition and vitamin-mineral deficiency diseases and 38.1% other diseases (Table 3). Applications due to infectious disease were more frequent ($p<0.001$) and when examined by age group, 73.9% of the applications due to infectious disease constituted of the 0-4 age group ($p<0.001$).

Table 3. Classification of outpatient clinic application reasons

	Infectious diseases	Chronic diseases	NRD	Other Diseases	Total
%	52.3 (33.2 URTI)	5.8	3.8	38.1	100
n	7047 (4464 URTI)	782	511	5124	13464

In applications for FP purposes (692), all of the applicants were women(virgöl) and their mean age was 29.79 ± 7.78 (min:13, max:49). The mean number of FP applications per capita among women aged 18-49 was 0.25. The mean number of living children was 3.84 ± 2.09 (min:0, max:11), and the mean number of pregnancies was 4.71 ± 2.65 (min:0, max:18). Looking at the last gestational intervals, 51.0% (353) of the applicants had a break for 1 year or less, 23.4% (162) for 2 years, 23.6% (163) for more than 2 years. Table 4 shows the distribution of FP method used in FP applications according to age groups in the last 3 months.

Table 4. Distribution of FP methods used in the last 3 months by age groups

Age range	FP method used in the last 3 months					Total
	None	Condom	OCS	IC*	IUD	
	%(person)	%(person)	%(person)	%(person)	%(person)	%(person)
13-18	1.0(7)	0.6(4)	0.1(1)	1.0(7)	0.0(0)	2.7(19)
19-25	13.9(96)	2.3(16)	9.0(62)	5.8(40)	0.4(3)	31.4(217)
26-35	9.8(68)	5.3(37)	20.7(143)	5.2(36)	0.4(3)	41.5(287)
36-49	5.6(39)	3.3(23)	12.7(88)	2.5(17)	0.3(2)	24.4(169)
Toplam	30.3(210)	11.6(80)	42.5(294)	14.5(100)	1.2(8)	100.0(692)

*IC: Injectable contraception

Migrants were given 53.6% (371) OCS (oral contraceptives), 25.1% (174) injectable contraceptives, 21.2% (147) condoms for FP purposes. The birth date information of 7 out of 4048 applications due to immunization could not be reached and they were excluded from the study. The mean age was 1.7 ± 4.02 (min:0, max:75). 90.4% (3653) of the applications belong to the 0-2 age group, 96.9% (3923) to the 0-4 age group.

Discussion

It was found that 61.1% of the MHC outpatient clinic applications were made by women and the mean age was 20.12. In the study of Bağcılar (2016), 57.7% of the Syrians under temporary protection were female and the mean age of them in Turkey was 35.9%. It was observed in the present study that women made more outpatient clinic applications than men ($p < 0.001$). In terms of sex distribution by age groups, the high proportion of women aged 18-49 ($p < 0.01$) drew attention. It was found that 32.1% of outpatient clinic applications were made for 4 years old and under. The number of outpatient clinic applications per capita for women in the 18-49 age group was more than 4 times that of men, and this indicates the target audience in preventive health services.

In this study, applications for infectious diseases were found to be the most common reason. This finding is supported in the literature, in that infectious diseases are among the most common health problems in migrants (Hemminki, 2014; Cooke et al, 2004; Karadağ, Altıntaş, 2010; The Lancet Public Health, 2018; WHO, 2015). The high rate of infectious diseases can be explained by the fact that migrants do not live in good conditions in their countries of destination and they have difficulties in communication and organization in accessing preventive health services, as shown by other studies (Burns, Imrie, Nazroo, Jhonson, Fenton, 2007; De Graff, Francke, 2003; Howell, Barnett, Underwood, 2001; Norredam, 2011). The fact that the 0-4 age group is at the forefront in applications due to infection may indicate that this age group in need of parental care has not been cared consciously. It was seen that it was beneficial to provide family physicians with training on URTI, and it brought to mind that physicians in migrant health should be given training on this subject, since the most

common reason was URTI in this study (Hosoglu, Bozkurt, Tekin, Ayaz, Geyik, 2012). Migration causes an increase in chronic diseases (Deniz, Yıldırım, 2018). In this study, it was determined that applications due to chronic diseases were in the background. The admissions of migrants due to chronic diseases were 5.8% and therefore very low compared to the admissions made to family health centers due to chronic diseases in Turkey (Turker, Hakan, Baltacı, Dikici, Kara, 2015). It made us think that its reasons should be investigated. With increasing age, chronic diseases and functional insufficiencies increase, too (Oğlak, 2015). Chronic diseases are an important part of the deaths in the 20-64 age group which covers the productive period in human lifetime and are increasing in all countries of the world (Beaglehole et al, 2008; Bilir, Subaşı, 2006). Due to chronic diseases, the quality of life and self-care capacity of the individual are negatively affected, and morbidity and mortality risks increase. This situation has made chronic disease management a significant area of study (Kalendar, Sütçü Çiçek, 2014).

The presence of a 58-year-old pregnant woman drew attention in the applications. In addition, 31 pregnancies and 3 puerperium under 18; 35 pregnancies and 5 puerperium over the age of 35 indicate risky pregnancy behaviors. In our study, 51.0% of pregnancy intervals were found to be 1 year or less, and risky pregnancies are among the health problems that migrants experience frequently (Cooke et al, 2004; Karadag, 2010; Aksu, Sevil, 2010). Application for FP per person in the 18-49 age group of women was 0.25 and it is seen to be insufficient. It was found that 30.3% of the applicants did not use any protection method in the last 3 months. Also, it is noteworthy that intrauterine device (IUD) was not included among the contraception methods applied. In addition to the training requirement of migrants on FP, the employees were also lacking in knowledge, and they need to be trained and encouraged about practices. Studies have found that the education of women in childbearing age is beneficial in the effective use of family planning, and the necessity of education of risky groups has been stated (Karadag, 2010). Education level of the majority of women Syrian refugees in Turkey is low or they are uneducated. Marriages under 18 are common. In the observations and statistics reported in the provinces,

birth rates are increasing rapidly (AFAD, 2014: 61). AFAD's Syrian women in Turkey (2014) report determined an increase in the birth rate. Turkey stated that they want to take advantage of the many emergency health services unless they know they face a health system different from the system in their country. In the study of (Barın, 2015), unregistered women stated that they had difficulties in reaching the hospital. In parallel with our study, it was found that Syrian women under temporary protection need support in FP.

Barın was found that immunization services are insufficient. (Barın, 2015). But it was founded that 90.4% of immunization applications were in the 0-2 age range, 96.9% (3923) of them were in the age range of 0-4. The fact that there are 2998 people between the ages of 0-4 among migrants in Elâzığ made us think that childhood immunizations were at a good level. It can be thought that the access of Syrian migrants under temporary protection to immunization services increased during the period between the two studies. Implementation of health policy for Syrians under temporary protection in Turkey is consistent with international law. (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015: 103).

Conclusion

As a result, it has been observed that the Syrian women under temporary protection apply to MHC more than men. Applications due to infectious diseases are the most frequent in outpatient clinic applications. The low number of applications due to chronic disease and FP draw attention. Causes should be investigated. Risky gestational ages and low gestational intervals indicate the areas in need of education for migrants. It has been observed that women need training on Child Health and Family Planning (MCH/FP) and infectious diseases to improve migrant health and therefore community health. MHC workers, especially nurses working in the MHCs are of great importance in improving the health of migrant women. These nurses should be trained to assist migrant women in family planning, infectious diseases, transmission routes and in solving other health problems. Also, specialists should be assigned at certain times in the migrant health center for the diagnosis and treatment of chronic diseases.

References

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). Geçici Koruma Rejimi Örnekleri. 1. Baskı. Ankara: Matsa Basımevi.

Aksu, H; Sevil, Ü. (2010). Göç ve Kadın Sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 133-138.

Bağcılar, M. (2016). *Health Status Survey of Refugees in Turkey*. [http: sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar.pdf](http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar.pdf)

Barın, H. (2015). Türkiye’deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 10-56.

Beaglehole, R et al. (2008). Improving the prevention and management of chronic disease in low-income and middleincome countries: A priority for primary health care. *Lancet*, 372, 940–949.

Bilir, N; Subaşı, NP. (2006). Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve kontrolü. İçinde Ç. Güler, L. Akın (Editörler) Halk sağlığı temel bilgiler (ss. 1032–1034). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları

Burns, FM; Imrie, JY; Nazroo, J; Johnson, AM; Fenton, KA. (2007). Why The(Y) Wait? Key Informant Understandings Of Factors Contributing To Late Presentation And Poor Utilization Of HIV Health And Social Care Services By African Migrants In Britain. *AIDS Care*, 19(1), 102-8.

Cetin, İ. (2016). Labor Force Participation of Syrian Refugees and İntegration: Case of Adana and Mersin Cities. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(25129),1001-1016.

Cooke, R et al. (2004). Demographics and utilisation of health services by paediatric refugees from east Africa: implications for service planning and provision. *Aust Health Rev*, 27(2), 40-45.

Copur, A; Demirel, M. (2017). *Syrian Refugee’s Higher Education Problem: Migration Course and After*. Ankara, Turkey: Pegem Academy. 13-28.

Deniz, A; Yıldırım, Y. (2018). Göçün Başka Bir Boyutu: Kronik Hastalıklar. *Archives Medical Review Journal*. 27(3):261-273.

De Graaff, FM; Francke AL. (2003). Home Care for Terminally Ill Turks and Moroccans and Their Families in The Netherlands: Carers' Experiences and Factors Influencing Ease of Access and Use of Services. *Int J Nurs Stud*, 40(8), 797-805.

Efe, H. (2018). Ottoman Empire and The Migration and Its Effects Experienced in Turkey. *Social Science Texts*, 1, 16-27.

Ekmekci, PE. (2017 Dec). Syrian Refugees, Health and Migration Legislation in Turkey. *J Immigr Minor Health*, 19(6),1434-1441.

Frantz, E. *Report on The Situation of Refugees in Turkey: Findings of a Five-Week Exploratory Study December 2002 – January 2003*. Forced Migration and Refugee Studies. American University of Cairo.

GMDAC (2018). Global Migration Indicators. Erişim adresi:<https://gmdac.iom.int/>.

Hemminki, K. (2014). Immigrant health, our health. *Eur J Public Health*, 24, 1:92-95.

Homans, H. (2006). *Situation and Response Analysis of HIV Prevention, Treatment and Care Services For Asylum Seekers And Refugees in Turkey*. UNHCR.

Hosoglu, S; Bozkurt, F; Tekin, R; Ayaz, C; Geyik, MF. (2012). Effects of A Training Seminar an General Practitioners' Knowledge and Behavior About Upper Respiratory Tract İnfections. *Dicle Medical Journal*, 39 (2), 157-161.

Howell, SR; Barnett, AG; Underwood, MR. (2001). The Use of Pre-Conceptional Folic Acid As An Indicator of Uptake of A Health Message Amongst White and Bangladeshi Women In Tower Hamlets, East London. *Fam Pract*, 18(3), 300-3.

HSGM. (2020). Migrant Health Centers. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gocmen-sagligi-merkezleri.html>

Kalender, N; Sütçü Çiçek, N. (2014). Kronik Hastalıkların Yönetimindeki Engeller. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, 6(1), 46-53.

Karadağ, O; Altıntaş, KH. (2010). Refugees and Health. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9 (1), 55-62.

Norredam, M. (2011). Migrants' Access To Healthcare. *Dan Med Bull*, 58(10), 4339.

Oğlak, S. (2015). Uzun Süreli Bakım ve Bakım Politikalarında Değişen Eğilimler. In T. Borde & E. Esen (Eds.), *Toplum, Sağlık ve Eğitimde Çeşitlilik* (pp. 218-239). Ankara: Siyasal Kitabevi.

The Lancet Public Health. (2018). *No Public Health Without Migrant Health*. *Lancet Public Health*, 3(6), 259.

The Health Needs of Asylum Seekers. Briefing Statement. London, UK. Faculty of Public Health, 2008.

Refugee Council. (2005). *A Study of Asylum Seekers With Special Needs*. London, UK.

Refugee Surveillance Report. (2007). *Helsinki Citizens' Assembly. Unwelcome Guests: in Turkey's "Foreigners' Guesthouses" Detention of Refugees*.

SIHHAT PROJECT. (2020). Project Activities. https://www.sihhatproject.org/proje-faaliyetleri_0-657.

Topcu, S; Başer, A. (2006). Göç ve sağlık. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10 (3): 37-41.

Turker, Y; Hakan, L; Baltacı, D; Dikici, B; Kara, İ. (2015). Examining The Demographic Information Of Patients Who Applied To A Family Health Center In Düzce City Center And Their Symptoms At The Application: Preliminary Study. *Duzce Medical Journal*, 17 (3), 115-119.

UNHCR. (2018). Mülteci ve Göçmen? https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf.

UNHCR. (2020). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>.

WHO. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda For Sustainable Development*. World Health Assembly, Geneva United Nations.

WHO. (2017). *Promoting Migrant Health – Striving For Peace And Decent Life For All*. Geneva.

WHO. (2008). *Overcoming Migrants' Barriers to Health*, 86(8),577-656.

Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi

Canan ÇETİN*, Rabia Gizem ŞENOĞLU**

ÖZ

Bu çalışmanın konusunu 1960 yılında Almanya'ya göç eden Türkler oluşturmaktadır. Çalışma, yıllar içinde Türklerin Almanya ile entegre olup olmadığı fikri etrafında şekillenmiştir. Genel hipotez, "misafir işçi" etiketiyle göç eden ilk nesil Türklerin zamanla kalıcı hale geldiğinin ölçülmesine dayanmaktadır. Alman sosyal yapısına sonraki nesillerle uyum sağlamları ise ayrı bir alt hipotezdir. Çalışmanın amacı, Türklerin topluma entegrasyonunu, uyumunu ve etkilerini ölçmek, kültürel dönüşümlerini analiz etmek ve bunları yaparken 1. kuşak ve 2. kuşak göçmenlerin toplumdaki olumlu veya olumsuz etkilerini görmektir. Bu bağlamda konuya klasik asimilasyon teorisi perspektifinden yaklaşmıştır. Araştırma materyalinin toplanmasında anket tekniği kullanılmış olup, veriler Almanya'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan ve farklı meslek gruplarına mensup Türk göçmenler üzerinden toplanmıştır. Bu kişiler 107'si kadın 63'ü erkek olmak üzere toplam 170 kişidir. Çalışmanın bilimsel onayı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından 31.12.2020 tarih ve 2020-24-12 numaralı toplantıda verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: diaspora, işçi göçü, dış göç, asimilasyon, entegrasyon, Almanya

* Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, cetinc@ogu.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-6228-6313

** Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, senoglugizem@outlook.com,

ORCID: 0000-0002-4353-6492

The Concept of Integration and The Analysis of Turkish Diaspora in Germany on the Context of Classical Assimilation Theory

Canan ÇETİN*, Rabia Gizem ŞENOĞLU**

ABSTRACT

Turks who immigrated to Germany in 1960 consists the subject of this study. The study has been shaped around the idea whether the Turks have been able to integrate with Germany over the years. The general hypothesis is based on measuring the first-generation Turks who migrated with the label “guest worker” became permanent over time. Their adaptation to the German social structure with the next generations is another sub-hypothesis. The aim of the study is to measure the integration, harmony and effects of Turks into society, to analyze their cultural transformations, and while doing these to see the positive or negative effects of 1st generation and 2nd generation immigrants in the society. In this context, the subject has been approached from the classical assimilation theory perspective. In the collection of the research material, the survey technique was used, and the data were collected through Turkish immigrants living in various regions of Germany and belonging to different occupational groups. These people are a total of 170 people, including 107 women and 63 men. Scientific approval of the study has been granted by Eskişehir Osmangazi University with date of 31.12.2020, issued meeting number 2020-24-12.

Keywords: adaptation, labour migration, international migration, assimilation, integration, Germany

* Lecturer, Eskişehir Osmangazi University, cetinc@ogu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-6228-6313

** Undergraduate Student, Eskişehir Osmangazi University, senoglugizem@outlook.com,
ORCID: 0000-0002-4353-6492

1. Göç Olgusuna Genel Bir Bakış

Türk Dil Kurumunun 2014 yılında yapmış olduğu tanıma göre; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınması, hicreti, muhaceretine göç denilmektedir (TDK, 2014). Göç olgusu hakkında genel çerçeveye baktığımızda, yapılan tanımların içerisinde ortak olarak hep insanların bir yerden başka bir yere belli nedenlerden dolayı hareket ettiğini görürüz. Bu yüzden Kavimler Göçü'nden Hicret'e, ABD'nin kuruluşundan günümüzdeki göç hareketlerine kadar tüm tarihsel sürece bakacak olursak göçün, birçok değişim ve dönüşümün önünü açan işlevsel bir olgu olduğunu anlayabiliriz (Gündoğmuş ve Arpacı, 2019:136). Diğer bir deyimle sosyolojik manada göç, bir tek modern toplumlara has bir konu olmaktan ziyade aslında insanlığın tüm coğrafyadaki varlığıyla ortaya çıkardığı bir olgudur. Yani göçün tarihini insanlığın tarihiyle başlatmak birçok yazar tarafından uygun bulunmaktadır (Güneş, 2012:184). Kendi içinde iç göç, dış göç, mevsimlik göç, kentten kente göç, kırdan kente göç, daimi göç, zorunlu göç, gönüllü göç gibi türlere ayrılan bu kavram devletler açısından bir dönem *low politics*¹ konuları içerisinde yer almıştır. Hayatta kalmak için dikkate alınması gereken konuları ulusal güvenlik ve diplomasi gibi bir çerçeveye sokan devletler, zaman içerisinde göç olgusunun da ulusal güvenliği tehdit edebileceğini anlamışlar ve konunun önemini kavrayarak üzerinde yoğunlaşmış politikalar geliştirmişlerdir. Hakkında kuramsal olarak da çalışmalar yapılmaya başlanan göç kavramını açıklama girişiminde bulunan ilk araştırmacılardan birisi George Ravenstein'dır. 1885-1889 tarihlerinde yaptığı *The Laws of Migration* isimli çalışması Ravenstein kuramı olarak literatüre geçmiştir (İnce, 2019:2583). 1950'li yıllara gelindiğinde göç teorileri daha sofistike bir hal almış ve göç akışının teorik tahminleri ilk olarak Lewis'in çift ekonomili modelinde hayat bulmuştur. Lewis, göçün kırsal ve kentsel emek sektörü arasındaki emek ve arz talebinden doğan farklılıklar sonucu meydana geldiğini

1 Siyaset biliminde ve özellikle de uluslararası ilişkilere dair alt dallarda, "high politics" olarak adlandırılan yüksek öncelikli konular devletin varlığını sürdürmesine yönelik hayati ulusal ve uluslararası tüm konuları kapsamaktadır. Bu sebeple özellikle ekonomi, güvenlik gibi konular birincil öncelikli ve yüksek politika olarak değerlendirilirken, tam zıttı bir konseptte de "low politics" kavramı ikincil öncelikli ve devletin varlığına dolaylı yoldan etkisi bulunduğu düşünülen konuları kapsamaktadır. Örneğin, kültür, sosyal ilişkiler ve göç uzun yıllar bu kapsamda değerlendirilmiştir. (Jason vd.,2019).

vurgulamaktadır (Hagen-Zanker, 2008:12). Böylece gittikçe çeşitlenerek tanımlanmaya başlayan göç teorileri; mikro, mezo ve makro düzeylerde sınıflandırılarak geliştirilmeye devam etmiştir.

Bütün bu süreçte göçün kuramsallaştırılması, belli bir tanım etrafında şekillendirilmesi ve devletlerin öncelikli konularından birisi haline gelmesinin nedeni, aslında göç eden kişilerin göç ettikleri ülkeye nasıl entegre olabilecekleri ile ilgilidir. Özellikle tarih boyunca periyodik göç dalgaları yaşamış ülkeler, gelen kişileri kendi toplumlarına ne şekilde entegre edeceklerini, düzenleri ve belki de etnik kimlikleri bozulmadan beraber yaşama yollarını düşünmüşlerdir. Belli bir formül geliştirme ihtiyacının temelinde bu soruların yarattığı çözümsüzlükten doğan panik yatmaktadır. 20. yüzyılın başlarında gerçekleşen Avrupa göçünden itibaren bilim insanları ve düşünürler, göçmenlerin uyum süreçleri üzerine düşünmüşler ve bu konu hakkında fikirler üretmeye başlamışlardır. Ortaya atılan önemli görüşlerden biri de göç ile ilgili yapılan araştırmalara uzunca bir süre egemen olan klasik asimilasyon teorisidir.

1.1 Klasik Asimilasyon Teorisi, Ortaya Çıkışı ve Varsayımları

Klasik asimilasyon modelinin çıkış noktasına baktığımızda, tarih boyunca kitlesel göç hareketlerinin en yoğun yaşandığı ülkelerden birisi olan Amerika Birleşik Devletleri karşımıza çıkmaktadır. Amerika kıtasına olan göçlerin baş aktörü Avrupa'dır. Oradan gelenlerin uyum süreçlerini inceleyen bilim insanları, birbirini takip eden nesillerin Amerikan kültürüne ve yapısına asimile olacağı yönünde tezler ortaya atmaya başlamışlardır. Göçmen aileler yavaş yavaş İtalyan, Alman, İrlandalı, Polonyalı veya Yahudi olmaktan çıkıp Amerikan hayatı sürmeye başlayacaklar ve böylece etnik kimlikleri de bu yönde bir dönüşüme uğrayacaktır. Bu bağlamda göçmenlerin adaptasyon süreçlerine ve yeni hayatlarına ev sahipliği yapan Amerika, Chicago Okulu ile beraber göç yazınına bir müddet önderlik edecek olan klasik asimilasyon teorisini başlatmıştır (Miller ve Peguero, 2018:35).

Amerika'nın Illionis eyaletine bağlı bir şehri olan Chicago, 20.yüzyıl ile beraber kentin tamamını temelden değiştirecek etkili ve büyük bir göç dalgası yaşamıştır. 1830'lu yıllarda 500'den az nüfusu olan bu küçük kasabanın 50 yıl sonra gelen göç dalgası ile 500.000 kişiye kapılarını açtığı

düşünülmektedir. 1910 yılına gelindiğinde haritada küçük bir nokta olarak görünen Chicago kendi halinde bir kasaba olmaktan çıkmış ve 2 milyon kişiye yurt olmaya başlamıştır (Bulmer, 1984:60). Nüfusunun yaklaşık dörtte üçünü göçmenler ve çocuklar oluştururken, Amerika'nın büyüme-ye başlayan diğer birçok şehri gibi aldığı göçler ile anılmaya başlamıştır. Chicago'nun yaşadığı bu kentsel genişlemeyi tanımlamak, göçmenlerin uyum durumlarını özetlemek için Park ve Burges çalışmalar yapan ilk kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı bir şekilde gelen bu onlarca grubun asimilasyon sürecini araştırmaya koyulmuşlardır (Shaw ve MckKay, 1942:141). Park ve Burgess'in (1921:735) dediği gibi, kişi ve grupların anılarını, duygularını, tarihlerini ve davranışlarını paylaşarak yaptıkları iç içe geçme ve kaynaşma süreci asimilasyondur. Aynı şekilde Park, sosyal asimilasyonu betimlerken de 'farklı ırksal kökenlerin ve kültürlerin işgal edildiği süreçler dizisi' tabirini kullanmıştır. Chicago'ya gelen Avrupalı gruplar, kendi ülkelerinde çoğunlukla kırsal yerlerde yaşayan insanlardı ve gelir gelmez kent ortamına, aile hayatından ebeveynliğe, toplumsal cinsiyet rollerinden yeni endüstriyel iş kollarına kadar hayatlarını değiştirmek ve uyum sağlamak zorunda kalmışlardır (Alba ve Nee, 2003:70). Park ve arkadaşları, göçmen grupların giderek İngilizceyi yaygın kullanmaya başladıklarını, geleneksel dillerinin nesiller ilerledikçe kaybolmaya başladığını gözlemlemişlerdir. Amerikan medyası ve reklamcılığına maruz kalan gruplar tüketim kalıplarını da değiştirmiş, günlük yaşamlarında bir Amerikalı gibi yiyip içmeye başlamışlardır (Miller ve Peguero, 2018:37). Chicago Okulu akademisyenleri, birkaç nesil sonra göçmenlerin artık göçmen statüsünden çıkıp Amerikan yaşamına entegre olan 'Amerikalılar' olduğunu görmüşlerdir. Böylece tüm bu tarihsel süreç içerisinde klasik asimilasyon modelinin temelini oluşturan ilk iddia, grupların zamanla çoğunluğa maruz kalarak toplumun geri kalanı ile benzer hale geleceği düşüncesidir. Chicago Okulu akademisyenleri asimilasyonu ve entegrasyonu anlatırken bu durumu kaçınılmaz, durdurulamaz ve doğal bir süreç olarak kabul etmişlerdir. Asimilasyon döngüsünü temas, rekabet, konaklama ve nihai son olan asimile ile ifade eden Park, farklı kültürlere ve tarihe sahip birçok grubun Chicago'nun merkezine yerleşmelerinden doğan sebeple bir sonraki kuşakların artık ana akım orta sınıf Amerikan yaşamına karıştıklarını söylemiştir. Bu modele göre, göçmenler geleneklerine, kültür ve dillerine

olan bağılıklarını asimilasyon yolunda zamanla yitirecek ve özel günlere, aile toplantılarına, tatillere olan saygıları bir miras etkisi yaratarak nadi-ren anılmaya başlayacaktır (Gans, 1974:54). Aynı zamanda klasik modele göre, bu uyum süreci ekonomik başarıya ulaşmak için de gerekli bir adımdır. Çünkü Park ve arkadaşları göçmen grupların esasında yoksulluk nedeni ile başlattıkları göç macerasını Amerikan yaşamına entegre olmaları ile yavaş yavaş sonlandırdıklarını gözlemlemiştir. Yani ekonomik iyileşmeye de yol açan asimilasyon istikrar ve finansal başarıyı da getirecektir (Miller, 2018: 45). Etnik statü ve köylü kültürü gibi göç edilen yere götürülen kimlik, entegrasyonun önündeki bir engel olarak görülmektedir. Yaptıkları çalışmalarda İngiliz, Alman, İskandinav gibi Batı Avrupa gruplarını asimilasyon ölçeğinin ilk sırasına yerleştirmişlerdir. Polonya, İtalya, Rusya ve Doğu Avrupa gibi gruplar ise ortalara yerleştirilirken Orta Doğu son sıralarda yerini almıştır. Tensel renk farklılıkları bile asimilasyon önündeki engel olarak görülmüş, koyu renkli bireylerin daha zor adapte oldukları fikrine varılmıştır (Barkan, 1995:38). Göçmen grupların sosyal yaşamlarındaki mutluluk, ekonomik fırsatları yakalamak ve suçtan korunabilmek için ellerinde tuttıkları tek anahtarın asimile olmak olduğu düşünülmüştür. Bu yüzden Chicago Okulu akademisyenlerinin asimilasyonu teşvik etmeleri ve bunun yararlı olduğunu söylemeleri olağan dışı bir durum olarak görülmemektedir.

Zaman ilerledikçe asimilasyon konusundaki tartışmalar büyümeye başlamış ve klasik asimilasyon teorisine ek varsayımlar gelişmiştir. Bunlardan bir tanesi Michael Gordon'ın varsayımlarıdır. Gordon, asimilasyonun kültürel ve yapısal olarak ayrılabilceğini söylemektedir. Bu iki kavram içinde kültürleşme asimilasyonu; göçmen kişinin ev sahibi toplumun dilini, davranışını ve inançlarını benimseyeceği bir süreçtir. Yapısal asimilasyon ise azınlık olan göçmen grubunun çekirdek toplumun sosyal kurumları ile bütünleştiği an tam olarak ev sahibi nüfusla eşit şartlarda yaşayacağı bir süreçtir. Çünkü Gordon'a göre yapısal asimilasyon olmasa bile kültürleşme asimilasyonun ilk adımıdır ve asimilasyonun hiçbir türü gerçekleşme bile kültürleşme her zaman gerçekleşebilmektedir. Özellikle içsel ve dışsal olarak ayrılan kültürde giyim tarzı, belli sözcük kalıpları ve beslenme alışkanlıkları kolayca değiştirilebilir fakat içsel kültürel özelliklerin barındığı

dini inançlar, etik değerler ve dil gibi temel bileşenler hemen unutulmak istenilecek kadar basitçe değişime uğrayamamaktadır. Ayrıca Gordon yapmış olduğu çalışmalarında, kültürleşme entegrasyonu tam olarak sağlansa bile birçok grubun ev sahibi ülkenin dilini, davranışını ve inanç biçimini benimsemesine rağmen dışlandığını gözlemlemiş ve ev sahibi kişiler tarafından toplumsal yapıyı bozdukları öne sürülmüştür (Gordon, 1964:77).

Klasik asimilasyon teorisine sonradan gelen katkılardan bir diğeri de Douglas Massey'in yapmış olduğu mekânsal asimilasyon modeli çalışmasıdır. Massey'e göre göçmenler ilk geldiklerinde, ucuz şehirleri, buldukları işe yakın kentleri ve düşük vasıflı işlerin bol olduğu mekânları tercih ederler. Dahası nerede yaşayacaklarını öylesine bir kararla seçmeyen göçmenler kendilerinden önce gelen arkadaşları, aileleri, akrabaları varsa onları takip ederek zincir göçü eğilimi gösterirler. Bu zincir göçü etkisi zamanla ev sahibi ülkenin belli kentlerinde göçmen yığılmasına sebebiyet vererek var olan toplumsal, kültürel ve sosyolojik yapılarda yıpranmalara ve yozlaşmalara neden olmaktadır. Bu olay yerli kişilerin yerini kaybetmelerine yol açarken, dışarıdan gelenlerin işgal olarak tanımlanmaya başlanır ve yerel kişilerde göçmenlere karşı anti hissiyatlar oluşmaktadır (Massey, 1985:318). Benzer şekilde yapılan diğer araştırmalar da göstermiştir ki göçmenler genellikle yeni geldikleri ortama uyum sağlamak konusunda tampon görevi gören tanıdık sosyal ve kültürel ortamda kendilerini daha güvenli hissetmişlerdir. Kısacası bu model asimilasyon konusunda tek yönlü ve düz bir çizgide oluşan göçmen entegrasyonunu anlatmaktadır (Peguero, 2018:35).

Bu bağlamda, klasik asimilasyon teorisinin ortaya attığı varsayımlara bakarak, tarih boyunca gerçekleşen göç hareketleri ile göçmenlerin uyum süreçlerini bu teori doğrultusunda incelemenin mümkün olduğu görülmektedir. Teorinin göçmenlerin entegrasyon süreci üzerindeki haklılığını test etmek için ilk kez 1957 yılında Almanya'ya misafir işçi statüsü ile geçici olarak gidecekleri düşünülen ancak gittikleri şehirlerde yerleşik hayata geçen göçmen Türk işçiler incelenecektir.

2. Almanya'ya Türk İşçi Göçü Dalgası, İstatistiki Veriler ve Analizler

Dış göç, belli bir süre için çalışmak veya kalıcı olarak yerleşmek amacıyla ülke sınırı dışına yapılan göç hareketlerine denilmektedir (Özyakışır, 2013:8). Almanya ve Türkiye arasındaki köklü dış göç tarihi de Osmanlı Devleti zamanına kadar uzanmaktadır. Osmanlı Hükûmeti 1857'de Almanlara has, ülkeye sermaye getirmesi amacıyla özel bir göç yasası çıkartmış ve koşul olarak da göç edecek kişilerin çiftçi ya da zanaatkâr olması şartını getirmiştir. Dolayısıyla iki ülkenin karşılıklı iş gücü ve göçmen ilişkisi aslında yaklaşık 150 yıllık bir geçmişe sahiptir (Mortan ve Sarfati, 2011: 14).

1957 senesinde Türkiye'den Almanya'ya olan göç ise tamamen misafir işçi alınımına yönelik bir göç şeklidir. Savaş sonrası Almanya'sında yapısal bir iş gücü eksikliği vardı. Mevcut iş gücü kaynaklarının bu işçi eksikliğini karşılamaya yeterli olmadığı anlaşılmış, bu durumdan dolayı da yabancı işçi alımı zorunlu hale gelmiştir (Yano, 1998: 45). 1957 yılında liseden mezun olan 12 Türk kökenli kursiyerin mesleki eğitim almak için Almanya'ya gitmeleri ile Türkiye'den Almanya'ya olan ilk iş gücü göçü bu küçük grup sayesinde başlamıştır (Eşel,2008:176-181).

1961 yılına gelindiğinde hükûmetler arası yapılan anlaşmalara Türkiye'nin de dahil edilmesi sayesinde Almanya'ya bu sefer 6.800 Türk işçi gönderilmiştir (Kuran ve Sandholm, 2007:21-26). Böylece 1973 yılından itibaren Türk göçmenlerin durumu, iş gücü göçünden çok aile birleşimi ve genel bir nüfus göçüne doğru evrilmiştir. 1980 yılından sonrası ise tamamen Almanya'ya yerleşimin başlaması ile kendini göstermiştir (Kızılıocak, 2007:64).

Tablo 1: Yıllara Göre Almanya'daki Türk Nüfus

Yıl	Nüfus
1878	41
1961	6.800
1971	652.000
1981	1.546.000
1991	1.780.000
1998	2.110.000
2011	1.607.161

Kaynak: Almanya Federal İstatistik Kurumu

Almanya Federal İstatistik Kurumu verilerine göre, Osmanlı Hükûmeti ile başlayan iş gücüne yönelik göç yasası sonucu o yıllarda sadece Berlin şehrinde 41 Türk bulunmaktadır. Daha sonra giderek artan işçi göçü dalgası ile bu sayı 6.800'ü bulmuştur (Bekar, 2013:773).

Tablo2: İş-Kur Aracılığı ile Almanya'ya Giden Türk İşçi Sayısı

Yıl	Sayı
1961	1.476
1965	45.572
1970	96.936
1973	103.793
1986	17
1990	62
1993	1.999
2007	2.022
2011	882

Kaynak: İş ve İşçi Bulma Kurumu Verileri (1961-2011)

Önceki ismi İş ve İşçi Bulma Kurumu olan Türkiye İş Kurumu verilerinde 1961 yılından itibaren işçilerin bu kurum aracılığı ile Almanya'ya gitmeye başladığı görülmektedir. 1973 yılına kadar sayıda hızlı bir artış olmuş, bu yıldan sonra yine hızlı bir şekilde düşüş görülmüştür. Özellikle bu yıldaki düşüşün sebebi Almanya'nın işçi göçü alımını durdurmaya yönelik politikalarıdır. 1986 yılında 17 işçiye kadar düşmüş, 1996 yılında tekrar 2.443'e çıkan sayı bu yıldan itibaren artarak devam etmiştir (Bekar, 2013:774).

Tablo3: Türk İşçilerin Almanya'ya Göç Etme Nedenleri

Göç Nedenleri	%
Gelir yetersizliği	% 58.4
Yurt içinde iş bulamama	% 4.2
Yurt içindeki işinden hoşnutsuzluk	% 2.1
Yeni bir meslek sahibi olma	% 6.5
Eğitime devam etme	% 2.3
Yakınların yurt dışında olması	% 2.7

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Yurt dışında yaşama arzusu	% 14.2
Yaşanılan ortamdan uzaklaşma isteği	% 0.6
Diğer	% 9.0

Kaynak:DPT,1974:66

İstatistiki verilerden de anlaşılacağı üzere yıllara oranla sayıları artan Türk göçmenler artık kalıcı hale gelerek bir zaman sonra göç çalışmalarına konu olmaya başlamışlardır. Alman devlet adamları, akademisyenler ve halk tarafından Türk göçmenlerin ne şekilde entegre edilmesi gerektiği gündeme gelmeye başlamıştır. Aynı zamanda göçmen psikolojisi ve tavır üzerine çalışmalar yürüten araştırmacıların görüşleri değer kazanmış ve bunlar Almanya'ya uyarlanarak Türk göçmenler analiz sürecine dahil edilmiştir. Konuya dair, Almanya'da yaşayan göçmenlerin sosyal entegrasyonunu daha iyi anlayabilmek için araştırmalar yapan ve sosyal asimilasyon teorisini ortaya atan Esser (2000: 56-61) etkileşim ve maruz kalma yöntemi ile entegrasyon meselesinin çözüme kavuşturulabileceği fikrini geliştirmiştir. Böylece zaman ilerledikçe asimilasyonun hızlanması mümkün olacaktır. Örneğin Hollanda'nın, çokkültürlülüğü ve entegrasyonu kontrol altına almak için göçmenlere yönelik yaptığı bazı hak sınırlandırıcı politikalar Almanya'nın ilgisini çekmiş ve Türk göçmenlere uygulanmaya başlamıştır. Alman hükümetince alınan kararlar Türkler arasında olumsuz yorumlara sebep olurken yeni göç yasaları tepkilere yol açmıştır. Özellikle Türkçenin birtakım yerlerde kullanımının yasaklanması, Türkçe derslerin zorunluluktan çıkıp seçmeli gruba alınması, Türk göçmenlerin Almanya'ya daha çabuk uyum sağlamaları yönünde atılan adımlardandır (Şahin, 2010:103-134). Bu bağlamda asimilasyon teorisinin dediği gibi, ev sahibi ülkenin yaşam tarzına, politikalarına, kültürüne daha çok maruz kalmanın ülkeye olan uyumu hızlandıracağı ve göçmen grubunun nesil ilerledikçe tam entegre olmasına sebebiyet vereceği düşünülmektedir.

Alman gözlemci Friedrich Heckman ise Esser gibi yeni bir fikir ortaya atmaktan ziyade, göçmenlerin Almanya'daki durumlarını 4 boyutta genelleyerek klasik asimilasyon teorisinin varsayımlarını haklı çıkaracak noktalara değinmiştir. Bunlar; yabancı çalışanların büyük bir bölümünün kalitesiz ve vasıfsız işlerde çalışmasına, çoğunun kırsal kesimden geld-

iğine, prestijli olmayan bölgelerde yaşadıklarına ve birbirlerini tanıdıkları kentlerde yoğunlaştıklarına dair analizlerdir (Polat, 2008:119). Bu düşünceden yola çıkarak Federal Göç ve Mülteciler Dairesinin (BAMF) 2014 yılı verilerine baktığımızda, Türkler Almanya’da en çok Berlin, Köln, Frankfurt, Hamburg, Münih, Düsseldorf, Westfalen ve Kreuzberg şehirlerinde yaşamaktadır. Büyük bir bölümü ise bu şehirlere kendi ülkelerindeki kırsal kesimden gelmişlerdir. Almanya’ya, İç Anadolu bölgesinden gidenlerin çoğunluğu Afyon, Aksaray, Karaman, Kayseri, Konya, Nevşehir, Niğde, Sivas illerindedir. Doğu Anadolu’dan ve Karadeniz bölgesinden gidenlerin büyük bir bölümü Adıyaman, Amasya, Elazığ, Malatya, Tokat ve Tunceli illerindedir. Kırsal kesimden gidenlerin büyük bölümü şehir hayatına alışmamış, şehirlerden gelenlerin ise seküler hayatı zaten bilmeleri sebebi ile Almanya’ya uyumları daha kolay olmuştur. Kırsal kesimden gelip Almanya’nın sosyal hayatına alışamayan Türkler kendilerini daha çok İslam’a ve milliyetçiliğe vermişlerdir (Çınar, 2017:6-11). Bu veriler ve analizler asimilasyon modelinin zincir göçü eğilimini destekler niteliktedir. Yerel halktan daha kalabalık bir hale evrilmeye doğru giden belli şehirlerdeki yabancı kökenli nüfus artışı ise göçmenlerin kendilerini güvende hissetme, kimliklerini kaybetmek istememe ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır yorumu yapılabilmektedir.

Castles ve Miller (2008)’in yapmış olduğu çalışmaya bakıldığında, Alman ulusunu tanımlamak istediğimizde kabul gören tanım, doğum ve soy birliğine dayanmaktadır. Bu birlik düşüncesi kademeli ayrımcılığın (*differential exclusion*) söz konusu olduğu bir göçmen rejimine yol açmaktadır. Buna göre, kademeli ayrımcılık rejiminde, çoğunluk grubun göçmenleri ve onların sonraki nesillerinden olacak çocuklarını toplumun yapısını bozdukları iddiası ile ulusun üyeleri olarak kabul etmekte isteksiz davrandıkları analiz edilmiştir. Bu analizi Gordon’un tezleri ile harmanlayacak olursak, göçmen grup istediği kadar kültürel bağlamda asimile olsa bile ev sahibi ülke onları kabul etmekte zorluk çıkartabilmektedir. Bu sebeptendir ki Türkler bir takım ırkçı saldırılara maruz kalmışlardır. Örneğin 2008 yılında bir Türk ailenin kaldığı evi ateşe veren Almanya’daki ırkçı grup “Ausländer Raus!” (Yabancılar Dışarı) şeklinde sloganlar atarak uzaklaşmışlardır (İHA,2008).

Genel olarak asimilasyon teorisi, azınlık grupların hakim kültüre ve kimliğe entegre olmasını istemekte ve geldikleri yerdeki kimliklerini yaşatma girişimlerini aslında reddetmektedir (Verkuyten, 2010:269). Farklı olanı kabullenmeyi desteklemek, süreç açısından zorlu ve ev sahibi ülke vatandaşları tarafından katı tavırlarla reddedilebilmektedir. Göçmenler üzerindeki bu baskı olumsuz etkiler yaratmaktadır. Dönüşme mecburiyeti, grupları uyumlu olmaya sevk etse bile kişilerin zamanla marjinalliğe doğru evrildiği düşünülmektedir. Bu amaçla, azınlık toplulukların ya da göçmenlerin sonraki nesillerinin marjinalleşmelerinin önlenmesi, kendilerini ötekileştirilmiş hissetmelerinin ortadan kaldırılması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma diğer entegrasyon çalışmaları gibi bireylerin toplumda var oldukları kimliği terk edip tamamen asimile edilmelerinden ziyade, kendilerini topluma ait hissedip hissetmediklerine odaklanmaktadır. Diğer bir deyişle çalışmanın temel amacı, klasik asimilasyon teorisince önerilen varsayımların Türk diasporasının üzerinde test edilmesini açıklamaktır. Böylece, Almanya'da yaşayan Türklerin tüm değerlerini terk edip tamamıyla asimile olarak bir Alman gibi hissedip hissetmedikleri ya da *salata kasesi*² örneğindeki gibi farklılıklarıyla topluma kendilerini kabul ettirip ettirmedikleri ve ait hissettikleri çerçevede entegre olup olmadıkları ölçülmek istenmektedir.

Bu nedenle çalışmada, ev sahibi ülke konumundaki vatandaşların davranışlarından ve göçmenlerin asimilasyon süreçleri ile ilgili literatürdeki benzer ya da farklı çalışmalardan bahsedilecektir. Daha sonra Almanya'daki Türk göçmenlerin uyum süreci, 107 kadın 63 erkekten oluşan 170 kişinin katıldığı anket çalışmasının verileri baz alınarak açıklanmaya çalışılacaktır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Birsen Şahin (2010), "Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme" isimli çalışmasında Almanya'daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunu ele almaktadır.

2 Salata kasesi metaforu çokkültürlü toplumlarda farklı kültürlerin entegrasyon sürecinde kendi kimliklerini ayrı tutarak sürdürmelerini açıklamaktadır. Tüm kimlikleri tek bir potada eritip, yalnızca tek bir ürün çıkarmayı amaçlayan Eritme kabı metaforunun aksine, salata kasesi metaforunda herkes kendine has kimliği ile kaseinin içinde yerini almaktadır (Mahfouz,2013:4).

Temel amacı ise kendi kültürünü devam ettirme ve Alman kültürünü benimseme düzeyinin kuşaklar arası farklılığına bakıp bu etkileşime neden olan faktörleri araştırmaktır. Bu faktörleri yorumlayabilmek için çoklu hiyerarşik regresyon tekniğini kullanmıştır. Entegrasyon kavramını, sosyal entegrasyon bağlamında inceleyerek Türk göçmenlerin Almanya'ya entegrasyonunu kültürleşme teorisi ile kuşaklar arası karşılaştırarak analiz etmiştir. Araştırma sonucu, 2. kuşak neslin eğitim ve kazanç hususlarında Alman kültürüne daha kolay adapte oldukları, Türk göçmenlerin etnik kültürlerini yaşama ve Alman toplumuna uyum sağlama derecelerinin kuşaklar arasında farklılaştığı, 2. ve 3. nesil kuşakların kültürel bağlamda daha kolay asimilasyona uğradıkları sonucuna varmıştır.

Derya Güngör (2014), 2. kuşak Avrupalı Türklerin entegrasyon ve uyumunu ölçmeye yönelik yaptığı çalışmasında, 1971 yılında işçi göçü nedeni ile Belçika'ya giden bir ailenin asimilasyon analizini farklı sonuçlandırmıştır. Bu ailenin tam olarak adapte olamadığını, sonraki kuşaklarda doğan çocuklarının da kendilerini huzursuz ve rahatsız hissettiklerini söylemiştir. 21 yaşında kızları ile yapılan röportajda genç kızın, ailesinin onlara her zaman katı davrandığını kendilerini Belçika'da kaybetmemek için hep korumacı yaklaştığını, kültürel kimliklerini kaybetmemek için anne babaya her zaman saygılı ve itaatkar olmalarının öğretildiğini söylemiştir. Bu nedenden ötürü Belçika'nın kültürü ve toplumsal yaşantısına kendisini biraz uzak hissettiği bilgisi kaydedilmiştir. Güngör, Müslüman ülkelerden Avrupa'ya olan göçlerde değer ve inanç farklılıklarının entegrasyonun önüne geçebileceğine yönelik soruya kültürleşme kuramını referans alarak yanıt aramış ve çıkan sonuçla çalışmasını doğrulamıştır. Özetle; Batı Avrupalılar, göçmenleri Avrupa kültürüne bir tehdit olarak görmekteler ve Türkler için ise Avrupa kültürü ile özdeşleşmek kendi kültüründen vazgeçmek anlamına gelmektedir.

Sezen Ceceli Köse (2012), Hollanda'daki Türk göçmenlerin entegrasyonuna ilişkin çalışmasında göçmen politikaları oluşturan Hollanda'nın Türk kökenli grupları öteki kültür olarak gördüğünü ve bu yüzden de bu ülkede yaşayan Türklerin uzun bir süre yok sayılma, dışlanma gibi olaylara maruz kaldıklarını gözlemlemiştir. Hem teori hem yöntem hem de mekansal açıdan farklılık gösteren bu çalışmada ev sahibi ülkenin göçmen

grupları kabullenmek istemediği görülmüş ve politika değişikliğine gidip doğru olanı bulmaya çalışan Hollanda'nın Türk göçmenler üzerindeki entegrasyon etkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda 1. kuşak Türk göçmenlerin çoğunluğunun ayrıştırılarak marjinalize olmaya itildiği gözlemlenmiş, sonraki kuşakların ise Hollanda kültürü ile aralarındaki farklılıkları kabul ederek uyumlu olmayı tercih etmek için çabaladıkları dile getirilmiştir. Mülakat tekniği kullanılan çalışmada Hasan U. "Hollanda'ya aitim ama Hollandalı değilim" türevinde cümleler kurmuş, Ebru T. ikinci vatanları olarak Hollanda'yı gördüklerini söylemiş, fakat Türkiye'de de kabul görmediklerini, oraya dönseler bile uyum sağlayamayacaklarını söyledikleri için en iyi yolun Hollanda'da kalmak olduğunu belirtmiştir. Yasin K. ise kültürel anlamda zorluklar çektiğini, sosyal çevreye sahip olduğunu, fakat iş çıkışı alkol tüketmek isteyen arkadaşlarına inandığı din gereği katılamadığı için bir süre sonra aralarına mesafe girdiğini ve bu nedenle yalnızlaşmaya başladığını belirtmiştir. Köse'nin araştırmasından çıkarılacak sonuçlara baktığımızda, Hollanda kökenlilerin kültürel dışlamayı içeren tutumları Türklerin korkularının artmasına yol açmıştır. Hollanda ve diğer Batılı toplumlar için Türk göçmenler uzunca bir süre tehdit olarak algılanmışlardır. Aynı zamanda göçmenliğin Hollanda siyasetine malzeme edilmesi yaşanan olumsuzlukları ve endişeli göçmen psikolojisini tetiklemektedir. Hollanda'nın bu iniş çıkışlı ruh hali ülkeye sonradan gelen farklı kökendeki grupların ev sahibi ülkeye eklenmesini engellemektedir.

Hüseyin Ekşi vd. (2015), Almanya'daki Türklerin aile değerleri üzerine yapılan çalışmaların eksikliğinden ötürü bu alanı araştırma gereği duymuşlardır. Türk ailelerin değerlerine olan eğilimlerini ölçmeye yönelik yapılan çalışmada göçmenlerin aile değerleri ile ilgili olabilecek kuramlardan olan kültürleşme ele alınmıştır. Küme örnekleme yöntemi kullanan Ekşi vd., verilerini aile değerleri ölçeği ile toplamışlar ve katılımcılara tek yönlü varyans analizi tekniğini uygulamışlardır. Aile değerlerine ilişkin bulguları çocuğun değerleri, akraba ilişkileri, duygusal bağ, evliliğe ve cinselliğe bakış şeklinde sınıflandırarak 13 alt gruba ayırmışlardır. Yapılan çalışma sonucu, çocuk yetiştirme tarzlarının zamanla Batı kültürüne benzemeye başladığını görmüşler, kolektif Türk aile bilincinden uzaklaştığını

daha özerk ve bireyci yaşanıldığı olgusuna ulaşmışlardır. Ancak hâlâ aileye ve büyüklere saygı, akrabalarla iyi ilişki kurma gibi bazı geleneksel özellikleri sürdürmek için çaba harcadıkları da katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin globalleşme sürecinden fazlasıyla etkilenmeleri ve Batı kültürüne maruz kalmalarının sebebi kültürleşme kuramının varsayımları ile ilişkilendirilmiştir.

Erdal Aksoy (2010), Almanya’da yaşayan 3. kuşak Türklerin kimliklerinden ötürü yaşadıkları ayrımcılığı araştırma konusu olarak ele almıştır. Örneklem olarak Hamburg’daki 13-19 yaş arası Türk öğrencileri seçen Aksoy, anket tekniği uygulamış ve çalışmasını Bogardus ile Brown’un kuramı üzerine inşa etmiştir. Kaliforniya’da yaşayan Amerika halkı ile, Çinli, Japon, Filipinli ve Meksikalı göçmenler arasındaki ilişkiyi konu edinen Bogardus, göçmen kişilerin davranışlarındaki tekrar ve benzerliklerin ırksal ilişki devreleri oluşturmak için yeterli olduğunu savunmuştur. Bu devreleri 7 maddede belirlemiştir. Bunlar; merak, ekonomik katılım, endüstriyel ve sosyal karşıtlık, yasal karşıtlık, ılımlı eğilimler, sakinlik ve ikinci kuşak problemleridir. Brown ise maddelere uygun bütün ırksal çatışmaları tanımlayarak bunların doğal bir tarihi olduğunu ileri sürmüştür. Aksoy çalışmasında, ankete katılan grubun aile yapısını, ana dili ve Almancayı bilme seviyesini ve yaşadığı toplumda maruz kaldığı ayrımcılık düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Bulgulara bakıldığında, Türklerin farklı şekillerde dışlandıklarını hissetmeleri pozitif yöndedir. Okulda, sokakta, resmî dairelerde bir şekilde kimliklerinden ötürü ayrımcılığa ve kötü tutumlara maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Çalışmadan çıkarılacak sonuç, 3. kuşak Türk neslinin buldukları mekanlarda ve muhatap oldukları ev sahibi ülke yurttaşlarının gözünde suçlu oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda işe yaramaz olarak görülen göçmen çocukların aslında tam aksine okullarında çok başarılı oldukları ve farklı alanlara yeteneklerinin de olduğu gözlemlenmiştir. Başarısız olmalarındaki faktör olarak ise öğretmenleri ile yeteri düzeyde iletişime geçemeyerek kendilerini yalnız hissetmeleri tespit edilmiştir.

Sefer Yavuz (2013), göç konusunu, göçmenlerin yaşadıkları entegrasyon sorunu bağlamında genel olarak ele almış ve spesifik bir ülke belirlemeden bütün Avrupa’yı örnekleme dahil ederek

Türklerin uyum süreçlerini aile, din ve dil ekseninde yorumlamıştır. Dil, din ve aile üçgeninin toplumla uyum sürecine olan etkisini analiz etmek araştırmanın hedefleri arasındadır. Teorik çerçeve sunmamış, sadece istatistik verilerden yararlanarak entegrasyon aşamasında dil, din ve aile meselelerini ayrı başlıklar halinde ele almıştır. Yavuz, uyum problemlerini sosyo-kültürel bağlamda ele aldığı ortaya çıkan sorunların en yaygınları; dini tutum ve tavırlar, ibadetler, dil sorunu, yabancı düşmanlığı konuları olarak belirlemiştir.

Cahit Gelekçi (2014), çalışmasında mekansal olarak Avusturya'yı ele almış ve buradaki Türk göçmenlerin durumunu evlilik bağı ile yorumlamıştır. Avusturya'ya göçe sebebiyet veren durumları, bunun evlilik bağı ile bir ilgisinin olup olmadığını konu edinen Gelekçi, ekonomik kuramlar ve ilişkiler ağı kuramından yararlanmıştır. Haziran 2012-Eylül 2012 tarihleri arasında alan araştırması yaparak çalışma grubunu 18 yaş ve üzeri Türklerden seçmiştir. Anket, mülakat ve odak grup görüşmelerinden faydalanarak verileri yorumlamıştır. Araştırma bulgularına göre Avusturya, Türkiye'nin emek göçü açısından samimiyet kurduğu ülkelerden bir tanesidir. Süreç içerisinde diğer ülkelerden farklı olarak Avusturya, uyguladığı göç politikalarıyla bölgeye yapılan sürekli göçe zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda göçmenlerin Türkiye'de yaptıkları evlilikler ve göçmenlerin kurduğu ilişkiler sonucunda ülkeye göçler artmıştır. Türk göçmenlerin evlilik konusunda din, dil ve kültür gibi bağlara önem vermesinden ötürü kendi ülkelerinden kişilerle evlenerek Avusturya'ya geldikleri ya da Avusturya'da yaşayan Türklerle evlenmeyi tercih ettikleri görülmüş özellikle dinin göçmen gruplar arasında evlilik için belirleyici faktör olduğu anlaşılmıştır. Kültürel değerlerin korunması gerekliliği itibar kavramı ile özdeşleştirilmiş, Türk göçmenlerin sadece bireyselci değil toplumu düşünerek de yaşadıkları kanısına varılmıştır. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucu olarak evliliğin sadece kültürel değerlerin devamı olarak görülmediğini aynı zamanda sürekli göçe esas aracı olan bir rol oynadığını da görmekteyiz. Almanya'daki Türk göçmenlerden farklı olarak Avusturya'daki göçmen gruplar Türkiye ile olan bağlarını hiç kesmemiş ve düzenli olarak gidip gelerek akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerini canlı tutmaya özen göstermişlerdir.

Hatice Parlak (2014), çalışmasında göçmen Türk ailelerinin ana dilleri üzerindeki hakimiyetlerini incelemiştir. Topluma uyum sağlayabilmek için kendi dillerinden ziyade ev sahibi ülkenin dilini ön planda tutan göçmenlerin kuşaklar arası dil kayıplarını ve körelmelerini önleyebilmek için Avustralya hükümetince Türkçe eğitimler verilmektedir. Araştırma, Viktorya eyaletinde yaşayan ve hafta sonları çocuklarını Türkçe dil kursuna yollayan velilerin Türkçe diline olan tutumlarını ölçmek niyetindedir. Betimsel ve içerik analizi yönteminden yararlanılarak veriler arasında neden sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır. İkinci kuşaktan sonra bireylerin ana dillerindeki zayıflığa temel neden olarak ailenin tutumu gösterilmiştir. Bir diğer dil kaybı nedeni ise 2. kuşak sonrası çocukların toplumdaki dışlanmak, alaya ve hakarete maruz kalmak istemedikleri için İngilizceye odaklanmayı daha çok tercih etmeleridir. Bu yüzden ana dilde körelme ve bir ilgisizlik başlamaktadır. Çalışmanın amaçları arasında öğrencilerin dil kayıplarına engel olmak isteği yatmaktadır. 59 veliye 20 dakika sürecek şekilde anket dağıtılarak bulgular elde edilmiştir.

Ayşe Mahinur İnan (2012), Türk göçmenlerin kimlik algısını, entegrasyon süreçlerini, aitlik hislerini, yaşadıkları deneyimleri ve karşılaştıkları zorlukları ele almıştır. Uzun yıllar boyunca çokkültürlülük kapsamında şekillenen Avustralya, Türklere de ev sahipliği yapmış ve kültürel çeşitlilik ile adlandırılan bir ülke haline gelmiştir. Anket ve saha çalışması ile zenginleştirilen araştırma bu konudaki tez çalışmasının literatürde az olmasından ötürü yapılmıştır. Alan araştırması Avustralya'daki Türk göçmenler ile yapılmış ve göçün temel sebebinin ilk olarak ekonomik olduğu sonradan evlilik, eğitim, iltica şeklinde çeşitlenmeye başladığı kaydedilmiştir. İki gruba ayrılan Türklere ilgili Avustralya toplumunda iki ayrı düşünce hakimdir. İlki, işsizlik maaşı ile geçindikleri, ikincisi ise çok çalıştıkları yönündedir. Diğer ülkelerdeki göçmen gruplara oranla Avustralya'daki grubun kendi içinde daha kapalı, Türk kimliğini sürdürmek konusunda ısrarlı ve ülkesi ile bağımlı her zaman canlı tutma isteği ile dolu oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca konum olarak Türkiye'den çok uzakta olmalarından ötürü Türk devletinin gözünde diğer göçmenlere nazaran daha az değerlerinin olduğu düşüncesi kişiler arasında yaygın bir kanı olarak gelişmiş ve bu durumdan ötürü kendilerini yabancı bir ülkede yalnız his-

settiklerini belirtmişlerdir. İnan'ın çalışmasından çıkarılan bir başka sonuç ise çokkültürcülük politikasının hakim olduğu ülkede yaşayan Türklerin kendi kültürlerini yaşatmaya devam etme istekleri Avustralya hükûmeti tarafından desteklenmekte ve hoş karşılanmaktadır.

Literatüre ilişkin yapılan incelemelerden çıkarılan sonuçlar şöyle sıralanabilir: Genelde araştırma konularında kullanılan teorik alt yapı sürekli çokkültürcülük zeminine oturtulmuş ve klasik asimilasyon teorisi ile yapılmış analizler eksik bırakılmıştır ya da tercih edilmemiştir. Kaynak taramasında fark edilen bu eksiklik, Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin klasik asimilasyon teorisi çerçevesinde incelenmesine dayanan bu çalışmayı özgün ve göç yazını için gerekli kılmaktadır. Bir diğer nokta ise çalışmalar sıklıkla sosyo-kültürel bağlamda olmuş, kişilerin kültür değişimlerine olan yatkınlıkları ve yahut istekli tavırları göz ardı edilmiştir. O sebeple araştırmamızda Türk göçmenlerin Alman kültürü ile gösterdikleri uyum, yemek yeme alışkanlıkları, Batı ülkelerinin özel günlerine olan olumlu yaklaşımları, Almanlara özgü süslemeleri kullanmak istemeleri gibi gündelik hayatın içindeki dönüşümleri yapılan anket ile test edilmek istenmiştir.

4. ARAŞTIRMA MODELİ

4.1 Araştırma Hipotezi

1960'lı yıllarda Almanya'ya başlayan yoğun göç dalgasının sosyo-ekonomik etkilerinden ziyade Türkler üzerinde sosyo-kültürel tesirleri bulunmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak araştırmanın konusu, Türk göçmenlerin yıllar içinde Almanya'ya olan sosyo-kültürel entegrasyonlarıdır. Amaç ise misafir işçi etiketi ile göç eden 1. kuşak Türklerin zamanla kalıcı hale gelmeleri ile sonraki kuşaklarla beraber Alman toplumsal yapısına uyumlarının hangi yönde olduğunun ölçülmesidir. Göçmenlerin uyumlu ve huzurlu bir asimilasyon süreci geçirebilmeleri için var olan etnik kültürlerini korumak isterlerken gittikleri toplumun kültürel ve toplumsal yapılarını zamanla benimsemeleri gerekmektedir. Böylelikle bu durumun sonraki kuşaklara da aktarılacak yüksek düzeyli bir entegrasyon sağlanabileceği düşünülmektedir. Tüm bunlara bakıldığında, kendi kültürlerini korumaya çalışan Türklerin topluma entegrasyonlarını, uyumlarını ölçmek, kültürel

dönüşümlerini analiz etmek, bunları yaparken de varsa 1. kuşak ve 2. kuşak göçmenlerin toplumdaki pozitif ya da negatif etkilerini görmek isteği çalışmanın hedefleri arasındadır. Bu çerçeveden bakıldığında araştırma teorik zeminde desteklenmek istenmiş, böylece göç literatürüne uzun bir süre önderlik etmiş klasik asimilasyon teorisi bakış açısı Almanya'ya giden Türk gruplarının sosyo-kültürel bağlamdaki uyum analizinde tercih edilmiştir. Ankette katılımcılara yöneltilen kültürel ve toplumsal entegrasyona ilişkin soruların cevaplarını bu teori ile incelemek, analizin doğrulanabilir olması ve ispatı için makuldür. Çalışmanın kapsamına, Almanya'da doğan ve 18 yaşından büyük Türkler dâhil edilmiştir. Bu kişilerin Almanya'ya yerleştikten sonra ana dilleri, sahip oldukları çevre, ait hissettikleri kimlik, tükettikleri gıdalar, kutladıkları bayramlar ve kendilerini hangi ülkeye adapte etmeye çalıştıkları gözlemlenerek, 1. nesilden 3. nesile doğru gidildikçe entegrasyon seviyesinin de lineer olarak artması beklenmektedir.

Asimilasyon teorisine göre göçmen gruplar için entegrasyonun eninde sonunda kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Bu açıdan çalışmanın teorik çerçevesi, Chicago Okulu akademisyenleri tarafından başlatılan ve yukarıda uzunca açıklanan klasik asimilasyon teorisine dayandırılmıştır. İlkbaşlarda misafir işçi olarak giden 1. kuşak Türklerin gittikleri bölgelerde zamanla kalıcı hale gelmelerinden yola çıkılarak araştırmanın genel hipotezi oluşturulmuştur. Bu kişilerin kendilerinden sonraki kuşaklarla beraber Alman toplumsal yapısına sosyo-kültürel açıdan uyumlarının ne yönde olduğu tespit edilmek istenmiş, veriler bu doğrultuda oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.2 Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Daha önce bu konuda yapılan çalışmalar ışığında entegrasyon seviyesinin çok boyutlu bir şekilde incelenmesi ve analiz imkânı sunan anket tekniğinden yararlanılacaktır. Anket tekniği kullanılırken ölçek olarak 2011 yılında Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü lisansüstü öğrencisi Elif KÖMÜRÇÜ'nün "Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Sorunları: Bir Entegrasyon Çalışması" adlı çalışmasında kullanmış olduğu ölçek kullanılarak, Almanya'da yaşayan Türk entegrasyon seviyesinin farklı alanlarda ölçülmesi planlanmaktadır. Bu sayede ekler bölümünde yer alan ölçekten de görüleceği gibi farklı parametrelerle Almanya'da ya-

şayan Türk diasporasının sosyo-kültürel ve toplumsal konularındaki entegrasyon seviyesi farklı boyutlarla ele alınabilecektir. Veri toplanmasında anket tekniği kullanılması sebebiyle etik kurul onayı gerekmektedir. Bu sebeple, çalışmanın etik kurul onayı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 31.12.2020 tarihli, E-64075176-050.01.01-128638 sayılı kararıyla Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır. Covid-19 süreci sebebiyle anket yalnızca çevrimiçi olarak Google formlar üzerinden dağıtılmış ve yine veriler bu sayede toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programı aracılığıyla işlenerek, güvenilirlik ve geçerlilik testi için gerekli analizler yapıldıktan sonra, frekans değerlerine bakılarak çoğunluğun verdiği cevaplar saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, çalışmada değişkenlerin birbirleri ile olan ikili ilişkisinin tespiti için korelasyon testi yapılmış, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin ölçülmesi için ise regresyon analizi yapılarak sonuç elde edilmiştir. Çalışma, hipotezleri çerçevesinde ele alındığında da Türklerin sosyo-kültürel bazda uyum sağladığı varsayılmaktadır. Bu sebeple anketin ilk 8 sorusu demografik değerleri ölçmeye yönelik hazırlanmıştır. Toplumsal entegrasyona yönelik hazırlanan kısımda ise ilk 4 soru dil, 5-12 arasındaki sorular birey kimliği ve aidiyetine dair iken, 13-15 arasındaki sorular bireylerin sosyo-kültürel etkinliklerine dair olmuştur. 16 ve 35 arasında ise Alman hayat tarzına yönelik sorular yer almaktadır. Bu sayede demografik veriler ışığında, bireylerin entegrasyonunda kuşaklar arası, cinsiyetler arası, gelir grupları ve eğitim düzeyleri arasında fark olup olmadığı ölçülmeye çalışılacaktır. Bireylerin entegrasyonunun ölçülmesi ise 16 ile 35. sorular arasındaki Alman yaşam stiline kendilerini ne kadar yakın hissettiklerine dair verdikleri cevaplar doğrultusunda değerlendirilecektir. Parametreler, klasik asimilasyon teorisince öngörülen tam entegrasyon için gerekli olan dil, yaşanılan bölge, yaşam tarzı ve aidiyet gibi kavramlar ışığında oluşturulmuştur. Bu sayede ankete katılan bireylerin Alman hayat tarzına entegre olup olmadıkları çok yönlü bir şekilde analiz edilebilecektir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Sosyo - Demografik Bulgular

Katılımcıların özelliklerine bakacak olursak, katılımcıların %74.7'si kadın %25.3'ü erkeklerden oluşmaktadır. En çok Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinden Almanya'ya göç ettikleri tespit edilen bu kişilerin %82.4'ü bekâr, %17.6'sı evlidir. Örneklem grubunun eğitim düzeylerine baktığımızda büyük bir çoğunluğunun lisans, yüksek lisans veya doktora düzeyinde üniversite eğitimi aldığını görmekteyiz. 65+ yaş grubuna dâhil olan kişilerden bazıları ise lise ya da ortaokul seviyesinde eğitim aldıklarını belirtmiştir. Bu kişilerin meslek gruplarının ev hanımı, kuaför, tamirci, taksici ya da işsiz olduğu bilinmektedir. Geriye kalan ve üniversite okuduğunu belirten katılımcıların ise diş hekimi, mimar, mühendis, psikolojik danışman, pilot, yönetici, grafiker, öğretmen gibi sosyal hayatlarında diğerlerine oranla daha iyi bir yaşantı sağlayacak işlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Sosyo-demografik bulgulara genel olarak baktığımızda ilk olarak dikkat çeken unsur ise genç nüfus olarak değerlendirilebilecek 18-25 yaş arası kuşağın vasıflı işlere katılımlarının önceki nesillere ve yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu şeklindedir. 1. kuşak misafir işçi sınıfındaki Türk göçmenler gittikleri yıllarda çok fazla zorluk çekmiş, *hostel* denilen çalıştıkları yerlere ait kötü yerlerde konaklamışlar ve neredeyse Alman kökenli çoğu vatandaşın tercih etmeyeceği işlerde çalıştırılmışlardır. Fakat şu anki 2. ve 3. kuşak sayılabilecek kişilere baktığımızda çoğunluğu Almanya'da doğmuş, büyümüştür ve dâhil oldukları meslek grupları ile gittikleri okullar Alman kökenli insanlarınki ile eş değerdir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde Gordon'un dışsal kültür unsurlarından biri olarak sayılabilecek eğitim düzeyi ile beraber ev sahibi kişilerin bulunduğu ortama rahatça girebilme yönünden asimilasyon sağlandığı söylenebilir. Genel çerçevede incelendiğinde, ilk nesil işçi konumunda görülmüş ve bu kişilere işleri bittikten sonra geri gidecekleri gözüyle bakıldığı için ne göçmen grupları ne de Alman devleti onları entegre etme çabasına girmiştir. Bu sebeple kalıcı olacağı belli olan gruplar, nesilleri ilerledikçe daha iyi yaşam şartlarına sahip olmaya başlamışlardır. Almanya ile entegrasyonda meslek grupları incelendiğinde birçok farklı meslekten katılımcı ile uyumun sağlandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda ankete en çok katılım gösteren kişilerin erkeklerden ziyade

genç kadınlar olması da 1. kuşak göçmenlerdeki gibi kadınların geri planda durmayarak, hayatlarının kontrolünü yabancı bir ülkede tek başlarına ele alabildiklerini göstermektedir. 1960'lı yılların verdiği dönemsel ve kültürel özelliklerin Türkler arasında cinsiyet eşitsizliğine belirgin bir şekilde etki etmesinden ötürü göçmen kişilerin ailelerinde erkeğin çalışma hayatına daha aktif katıldığı gözlemlenmiştir. Fakat zaman ilerledikçe kültür değişime uğramış ve çağın ilerlemesi ile kadınlar ön plana çıkmaya, çeşitli meslek gruplarında söz sahibi olmaya başlamışlardır. Anket sonuçlarından edinilen bulgular sonucunda ilk kuşak sonrası nesillerde kadınların hayatın birçok alanında daha aktif roller edindiği görülmüştür. Ankete katılanların genel özelliklerine dair tablolar çalışmanın ekler kısmında verilmiştir.

5.2 Sosyal - Toplumsal Entegrasyona İlişkin Bulgular

Bu bölümde toplumsal entegrasyonun boyutlarına dair bilgiler yer almaktadır. Bunlar, kişilerin ana dillerini, sahip oldukları çevreyi, ait hissettikleri kimlikleri ve tükettikleri gıda tercihlerinden kutladıkları bayramlara kadar kendilerini hangi ülkeye adapte etmeye çalıştıkları hususunda edineceğimiz verilerden oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle ölçek soruları bazında frekans değerleri referans alınarak genel bir değerlendirme verilecek, sonrasında ise SPSS 25.0 programı aracılığıyla yapılan veri analizleri sonuçlarına yer verilecektir.

İlk olarak ankete katılan 170 kişinin %26.6'sı Almanya'da doğmuştur. %19.5'i eğitim amaçlı Almanya'da bulunup sonradan oraya yerleşenlerden oluşmaktadır. %13.6'sı daha iyi iş imkânları yüzünden Almanya'da iken %1.8'i siyasi ve %11.8'i diğer nedenlerden ötürü Almanya'da yaşadığını belirtmiştir. Bu kişilere ana dillerinin ne olduğu sorulduğunda büyük bir kısmı, yaklaşık %92.9'u, ana dilinin Türkçe olduğunu söylerken geriye kalan %5.3'ü Almanca olduğunu söylemiş ve %1.8'lik kesim ise ana dilini ne Türkçe ne de Almanca olarak gördüğünü belirtmiştir. Gordon'un asimilasyonu kültürel ve yapısal olarak ayırdığı noktada katılımcıların ana dili ile ilgili verdikleri cevaplar yapısal asimilasyonun Gordon'un dediği gibi zor sağlanabileceğinin kanıtı niteliğindedir. Çünkü bu kişiler eğitim, iş, Alman dilini öğrenme, sosyal çevreye adapte olma gibi unsurlarda entegre olmayı başarsalar da kendi içlerinde kimliksel dönüşümlerini tamamen sağlayamamıştır. Bir kısmı hariç çoğunluğunun ana dil konusunda içten

içe hâlâ Türkçeyi benimsedikleri düşünülmektedir. Fakat aynı kişilere aileleri ile kurdukları iletişimde ağırlıklı olarak kullandıkları dil sorulduğunda %22.9'u hem Almanca hem de Türkçe karışık bir şekilde konuştuklarını söylemişlerdir. Bu durum hâlâ bir şekilde kendilerini ait hissettikleri ve kolayca unutmak istemedikleri değişmesi zor kimliksel özelliklerini yaşatmaya çalışan göçmen tavrına işaret etmektedir. Burada, Park ve arkadaşlarının asimilasyon modelinde öngördükleri bir varsayıma işaret etmek hiç de yanlış olmayacaktır. Bu varsayım, göçmenlerin gelenek, kültür ve dillerine olan bağlılıklarını zamanla yitirmeye başlayarak, özel günler, konuşulan diller, aile toplantıları ve tatil gibi unsurlarda karmaşa yaşayacakları varsayımıdır. Park ve arkadaşlarına göre göçmen kişiler günün sonunda en çok maruz kaldıkları unsurlara adapte olacaklar ve bir gün yaşanılan bölgenin toplumsal yaşamına tam asimile gerçekleşecektir. Entegrasyonu ölçmek amacı ile sorulan bir başka soru ise kendilerini tanımlarken en çok kullandıkları kimliktir. Bu bağlamda %61.6'sı kendini tanımlarken Türk demeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Fakat %5.6'sı kendini ne Türk ne Alman ne Kürt ne de Müslüman olarak gördüğünü söylemiş, %1.8'lik kesim ise kendini tam bir Alman olarak betimlemiştir. Bu çerçevede vurgulanması önem arz eden bir diğer konu ise katılımcılara sorulan eğitim düzeyi, Almanya'ya gitmeden önce yaşadıkları şehirlerin nereler olduğu, yaş ve cinsiyetleri gibi açık uçlu sorulara Almanca yanıt vermeleridir. Yine aynı şekilde yapısal asimilasyon içerisinde değerlendirilen kimlik unsurunun zor değiştiği ve kişilerin bu tür aidiyetlerden kolayca vazgeçmek istemedikleri görülmektedir. Arkadaş çevrelerini %63.5 oranla hem Alman hem de Türklerden oluşturan katılımcılarda, sosyalleşme bağlamında önceki kuşaklardan daha iyi konumda olduğu gözlemlenmiştir. Artık azınlık konumunda ya da gidecek gözüyle bakılan göçmen işçi sınıfında değil de yerleşik hayatın bir parçası olarak kendilerini kabul ettirdikleri ve yerel halkla rahatça çevresel ilişkiler kurdukları düşünülmektedir. Bu durum Alman yiyeceklerini yemeleri, çocuklarına Almanca isim verip vermeyecekleri sorulduğunda evet demeleri ve evlerinde Almanlara özgü süslemelerin bulunması ile açıklanabilmektedir. Bir diğer önemli nokta ise, katılımcılara kaç yıldır Almanya'da yaşadıkları sorulduğunda 1 yıldan 48 yıla kadar değişen cevaplarla karşılaşmıştır. 27 yıl, 35 yıl gibi uzun süreli zaman zarflarında Almanya'da yaşayan katılımcılarımız kendilerini artık Alman-Türk olarak

gördüklerini belirtmişler; Türk bayramlarından çok Alman bayramlarını kutladıklarını, çocuklarına Almanca isimler koymakta bir sorun olmayacağını ve evde sadece Alman yemekleri yediklerini ifade etmişlerdir. Bu çerçeveden bakıldığında kısa süreli eğitimler için gidenler hariç uzun süredir Almanya'da yaşayan, aileleri Türkiye'den Almanya'ya göç eden 2. ve 3. kuşak nesillerin büyük oranda entegre oldukları ve kendilerini ilk nesle göre Almanya'ya daha uyumlu hissettikleri görülmektedir. Aynı zamanda göç eden kişilerin Türkiye'de yaşadıkları yerleri coğrafi bakımdan incelediğimizde bu yerlerin çoğunlukla Doğu Anadolu, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege olduğu görülmektedir. Özellikle asimilasyon teorisinin ilk yıllarında ortaya atılan gözlemlere göre kırsal kesimden kente göç eden kişilerin uyum sağlarken zorlandıkları, yaşayış tarzlarını kent hayatına adapte etmek ile meşgul oldukları belirtilmiştir. Bu bağlamda, verilere göre genç katılımcıların büyük çoğunluğu; kırsal yaşamın getirdiği durumların ne olduğunu bile bilmediklerini, çoğu kent yaşamı içerisinde doğup büyüdüğü için ilk nesil gibi bu tür sıkıntılar çekmediklerini belirtmişlerdir.

Anket verilerinin SPSS programı aracılığıyla incelenmesi için öncelikle *Excel* formatında gerekli düzenlemeler yapılmış ve bu veriler daha sonra programa aktarılmıştır. SPSS aracılığıyla ilk olarak kayıp veri analizi yapılmış ve bu bağlamda, normalde ankete katılan 182 kişi olmasına rağmen, öncelikle kayıp veriler, veri analizi literatüründe de belirtildiği üzere (Honghai vd,2005:583) en sağlıklı kurtarma yöntemi olan regresyo ile analiz edilmiştir. Ancak ankete katılıp, tüm sorulara aynı cevapları verdiği tespit edilen ve veri setinin güvenilirliğini etkileyeceği düşünülen katılımcıların cevapları ekarte edilmiştir. En son olarak bu çerçevede ankete katılan kişi sayısı 170 olarak veri seti analizleri için hazırlanmıştır. Ankette ters kodlama yapılarak, katılımcıların ilgilerini ve dikkatlerini maksimum düzeyde tutmak amaçlanmıştır. Bu sebeple ters kodlamaya gidilerek tüm sorularının yönlerinin paralelliği sağlanmıştır. Veri seti ilk olarak çalışmanın güvenilirliğinin ölçülmesi için, *Cronbach's Alpha* değerlerine bakılmak üzere güvenilirlik testine sokulmuştur. Bu bağlamda, faktörlerin değerleri güvenilirliği yüksek bulunmuştur (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları). Güvenirlik analizi sonrası ise verilerin faktör dağılımı için faktör analizi yapılmış ve ölçek hazırlık sürecinde de öngörüldüğü gibi ölçekte-

ki soruların dört faktöre dağıldığı tespit edilmiştir. Ancak ölçekteki 16. ifadenin üç faktöre de eşit dağılımı gözlemlendiğinden 16. soru veri setinden çıkarılmıştır. Faktör analizinin yanı sıra faktörler için ifadelerin uyumluluğunun testi için korelasyon testi de yapılmış ve aynı faktör altında birbiriyle negatif korelasyona giren bir ifade tespit edilmemiştir. Faktör analizi sonrasında, her bir faktör için ortalama değerler, derinlemesine analiz için veri setinde hazırlanmıştır. T-testi, anova testi, korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmadan önce, literatüre göre veri setinin normalliği ve güvenilirliği kontrol edilmelidir. Veri setinin güvenilirliği daha önce *Cronbach's Alpha* değerlerine bakılarak uygun bulunduğundan, normallik testi uygulanmış ve *Skewness-Kurtosis* değerlerine bakıldığında literatüre göre (Mardia,1974:115-118) uygun kabul edilen aralıkta ($-2,5 < < +2,5$) olduğu tespit edilmiştir.

Normallik ve güvenilirlik analizleri sonrasında iki kategorili nominal değişkenler için T-testi analizi uygulanmıştır. T-Testi sonuçlarına göre, hem cinsiyet bazında hem de medeni durum bazında entegrasyonu etkileyen önemli bir farklılık tespit edilememiştir. İki kategoriden fazla kategorik değişkenler için ise tek yönlü ANOVA analizi uygulanmış ve yukarıda da genel çerçevede bahsedildiği gibi yaşa göre, doğulan yere göre ve kaç yıldır Almanya'da yaşadıklarına göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ancak eğitim düzeyinin entegrasyon boyutunda anlamlı bir farklılığa sebep olduğu tespit edilememiştir (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları). Daha sonra faktörlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin tespiti için ortalama değerler arasında korelasyon testi uygulanmış ve dört faktörün de birbiri ile yüksek anlamlı korelasyona sahip oldukları tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise doğum yeri, yaş ve Almanya'da geçirilen sürenin bireylerin entegrasyonu üzerinde doğrudan etkili oldukları tespit edilmiştir. Her ne kadar yaş faktörünün entegrasyon üzerinde etkisi düşük seviyede gözlemlense de doğum yeri ve Almanya'da geçirilen sürenin yüksek anlamlı ve Beta değerinin de yüksek olması sebebiyle, doğru orantılı olarak entegrasyonu etkiledikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda doğulan yer Almanya olduğunda entegrasyonun daha fazla olduğu ve Almanya'da geçirilen süre 1 birim artırıldığında, entegrasyonun da %68 oranında arttığı tespit edilmiştir (Appendix:Ek.3:SPSS Analiz Sonuçları).

SONUÇ

Göç olgusu, dünyanın ilgisini çekmeye başladığı andan itibaren asimilasyon, entegrasyon, kültürel çeşitlilik ve uyum gibi konuları da beraberinde getirmiştir. Bir zamandan sonra sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda sürekli karşımıza çıkmaya başlamış ve göçmen algısı, ev sahibi ülkenin göçmenlere bakış açısı, sığınmacı grupların gittikleri ülkelerde karşılaştıkları zorluklar gibi konular çalışma alanı olarak literatürde yer edinmeye başlamıştır. Böylece en çok göç alan ülkelerdeki topluluk ilişkileri merak edilerek belli başlı incelemelere tabi tutulmuştur. Bu ülkelerden bir tanesi de çalışmamıza konu olan Almanya'dır.

Sanayi Devrimi'nden sonra makineleşmenin önem kazandığı dünya devletleri iki büyük savaştan çıkmış ve nüfusunun çoğunu kaybetmiştir. Bu büyük eksiklik, iş gücü piyasalarında konjonktürel dalgalanmalara sebep olmuş, emek ihtiyacı karşılanamamış ve bu sebeple Batı ülkeleri göçmen işçilere ihtiyaç duymuştur. Alınan göçler sayesinde ekonomik durgunluktan çıkmayı başaran Almanya, Avrupa devletleri arasında önemli bir yere sahiptir (Şahin, 2008:228). Almanya, uzun yıllar boyunca kendisinin göçmen ülkesi olduğunu kabullenmek istememiş, bu yüzden de göçmen politikaları uygulamak konusunda hep isteksiz davranarak konuyu sürekli geri plana atmıştır. Almanya'nın bu tutumu ülkesindeki göçmen kişilere eğitim, emek piyasası ve yurttaşlık gibi meselelerde sürekli dışlayıcı ve ayrımcı davranılmasına yol açmış ve göçmenlerin etnikleşmesi olarak adlandırılan tepkisel göçmen kimliğine sebebiyet vermiştir. Gruplar ayrımcı dışlayıcılık ile karşılaşmışlar ve bir dönem ötekileştirilerek yok sayılmışlardır. Bu bağlamda Almanya'nın 1980'li yıllara kadar misafir işçi olarak adlandırdığı Türk göçmenlerin kalıcı olmaya başlamalarını fark etmesi ile çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bundan önceki süreçlerde ise nasıl olsa gidecekler diye düşünüldüğü için neredeyse konu ile ilgili hiç araştırma yapılmamıştır. Almanya'daki göç tartışmalarının lider kültür söylemi etrafında yapılması, göçmenlerin ve onların yaptığı her türlü etkinliğin öneminin çok düşük olması ve sınırlı düzeyde pozisyonlar tanınarak kaliteli işe alımlarının az olması Almanya'nın asimilasyonist bir toplum olarak tanımlanmasına sebebiyet vermiştir. Göçmenler, kültürel kimliği ve toplumsal hayata bir teh-

dit olarak görülmeye başlanmış, Almanya gibi kendisini başat ırk olarak düşünen toplumların içerisinde göçmenler ve çocukları kendi kimlikleri ile ilk yıllarda tam olarak yer edinememişler, bu yüzden de 1. kuşak Türk göçmenler işçi sıfatından çıkarılmayıp marjinalize bir hayat yaşamışlardır (Güllüpinar, 2016:14-16).

Göçmenler, gittikleri ülkelerde kalıcı hale geldikten sonra ev sahibi ülkenin vatandaşlarında meydana gelen göçmen karşıtlığı ile hükûmetin durumu kontrol edememesinden ötürü doğan karışıklıklara bir çözüm üretmek için asimilasyon stratejisi geliştirilmiştir. Amerika'nın eritme potası uygulamasından esinlenilerek ortaya atılan bu strateji, çalışmanın verilerini temellendirebilmek için referans alınmıştır. Bulgular neticesinde görülmüştür ki klasik asimilasyon teorisinin varsayımları, Almanya'ya göç eden Türkler üzerinde doğrulanabilir şekildedir. Örneklem olarak Almanya'nın seçilmesindeki neden ise Avrupa'da en çok Türk'ün bu ülkede yaşamasıdır. Göçmenlerin Alman kültürü ile olan etkileşimlerinin kuşaktan kuşağa farklılaşmaya başladığı ve ev sahibi toplumun kimlik ve kültüründe sonraki kuşakların ilk kuşağa göre daha kolay şekilde bir yer edinebildiği tespiti yapılmıştır. Kültürel özellik olarak dil gibi değişmesi zor aidiyetlerin bile yavaş da olsa dönüşüme uğradığı, ankette ana dil olarak Almanca seçeneğini işaretleyen Türk kökenli katılımcıların varlığı ile anlaşılmıştır.

Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucu, Alman kültürünü yaşama ile Alman kimliğini benimseme başlama, Almanlarla iletişim kurma arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Keza bireylerin doğum yerleri, yaşları ve Almanya'da geçirilen süre arasındaki anlamlı korelasyon analiz sonucu elde edilen verilerle de desteklenmiştir. Bu sebeple bireyin entegrasyonuna en büyük etkinin doğum yeri ve Almanya'da geçirilen süre ile ilintili olduğu, veriler sonucunda söylenebilmektedir. Frekans değerlerine göre, misafir işçi olarak bu ülkeye giden göçmenler, genelde ortaokul ya da en fazla lise mezunu iken sonraki kuşakların öğretmen, doktor, hostes, grafik tasarımcı, mimar, mühendis gibi meslek gruplarında çalışmaya başladığı saptanmış, ancak veri analizi sonucunda meslek veya eğitim ile bireylerin entegrasyonu arasında anlamlı bir bağıntı tespit edilememiştir. Bu çıkarımla yıllar ilerledikçe Türkler arasında eğitime verilen önemin arttığı tespit edilmiş, ancak eğitime verilen önem ile bireylerin entegrasyonu

arasında bu çalışma özelinde bir bağlantı tespit edilemediği sonucuna varılmıştır. Son olarak kişilere eğitim düzeyleri sorulduğunda Almanya'da doğan 2. ve 3. kuşak sayılabilecek katılımcıların eğitim düzeylerini belirlerken Almanca cümleler kurmaları da entegre olduklarına dair yorumlar yapmamıza yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, pandemi sürecinde yapılması sebebiyle başta örneklemin evreni homojen temsili gibi konularda belirli kısıtlara sahiptir. Sonraki çalışmalara yol gösterici nitelik sağlaması sebebiyle ölçek çalışması sahada ve tabakalı örnekleme metodu kullanılarak yürütüldüğünde, tüm evrenin daha iyi temsil edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2002). Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus ötesi yurttaşlığa. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abadan, Nermin. (1964). Batı Almanya'daki Türk İşçileri ve Sorunları. Ankara: DPT.

Aksoy E. (2010). Almanya'da Yaşayan Üçüncü Kuşak Türk Öğrencilerin Kimlik Algılamaları ve Buna Bağlı Olarak Karşılaştıkları Ayrımcılık Sorunları. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (12), 7-38.

Alba, R., Nee, V., 2003. Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration, Harvard University Press, Cambridge, MA.

Barkan, E. R. (1995). Race, religion, and nationality in American society: A model of ethnicity: From contact to assimilation. Journal of American Ethnic History, 14(2), 38–101.

Bekar, B. (2013). Almanya'da Türkler ve Türkçe. Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Vol.8/9. s.773.

Bulmer, M. (1984). The Chicago School of Sociology: Institutionalization, diversity, and the rise of sociological research. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı, Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

Çağlayan Savaş (2011) “Göç Kavramı ve Kuramları” *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17

Çınar, Y. (2017) “Türk Alman İlişkilerinde Almanya’daki Türk Göçmenler (1961-2000)”. BEU Akademik İzdüşüm. Cilt 2. Sayı. 2,6-11.

Ekşi H. vd (2015). Almanya’da Yaşayan Türk Göçmenlerin Aile Değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 13. No.29.

Esser, Husserl (2000). “Integration and Ethnic Stratification”. Hartmut Esser et al. (Eds.), *Towards Emerging Ethnic Classes in Europe? Volume 1 Workshop Proceedings, Project Conclusions, Integration and Ethnic Stratification, Ethnic Economy and Social Exclusion*. Weinheim: Freudenberg Stiftung GmbH. 49-84.

Eşel, G. 2008. Avrupa’ya Kültürel uyum ve birlikte yaşam açısından ilk eğitim süreci olarak aile. *I.Uluslararası Eğitim ve Kültür Bağlamında Avrupa Türkler Kongresi*, Cilt II, 176-191.

Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (2014). <http://www.bamf.de>

Gans, H. (1974). Introduction. In N. C. Sandberg (Ed.), *Ethnic identity and assimilation: The Polish community*. New York, NY: Praeger.

Gelekçi C. (2014). Avusturya’da Yaşayan Türklerin Türkiye ile Bağları ve Evlilik Göçü. *Bilig*, 71.

Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. New York, NY: Oxford University Press.

Güllüpınar F. (2016). Almanya’da Göçmen Politikaları ve Türkiyeli Göçmenlerin Trajedisi: *Yurttaşlık, Haklar ve Eşitsizlikler Üzerine*. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Gündoğmuş ve Arpacı. (2019). Almanya’da Türkiyeli Göçmenlerin Entegrasyon Sürecinde Avrupa Milli Görüşün Rolü. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ASED)*, 3(1)

Güneş F. (2012). Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika. *Anadolu Üniversitesi. Tübitak Bilgem*.

Güngör D. (2014). İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon

ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme Leuven Üniversitesi, Türk Psikoloji Yazıları, 17(34)

Hagen-Zanker J. (2008) Why Do People Migrate?. Maastricht University

Honghai, F., Guoshun, C., Cheng, Y., Bingru, Y., & Yumei, C. (2005, September). A SVM regression based approach to filling in missing values. In International Conference on Knowledge-Based and Intelligent Information and Engineering Systems (pp. 581-587). Springer, Berlin, Heidelberg.

İnan Mahinur A. (2012). Çok-Kültürlülük Tartışmaları Bağlamında Avustralya'da Yaşayan Türkler'in Kimlik Algısı.

İHA, (2008). <https://www.iha.com.tr/video-almanyada-bir-turk-evi-yandi-1-olu-2-yarali-395/>

İnce, C. (2019). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* cilt:11 sayı 18, yıl:9

Jackson, R., Sørensen, G., & Møller, J. (2019). Introduction to international relations: theories and approaches. Oxford University Press, USA.

Jamin, M. (1998). "1961 ve 1964 Almanya-Türkiye İşgücü Anlaşmaları"

Kızıloca, G.(2007). Almanya'daki Türkler ve Türkiye'deki Almanlar - göçün sebepleri ve uyum sorunları. Göç ve Entegrasyon – Almanya ve Türkiye'de Azınlık-Çoğunluk İlişkileri Çağıştayı, 57-79, Ankara.

Kömürcü E. (2011). Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo Kültürel Entegrasyon Sorunları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Köse Ceceli S. (2012). Çokkültürcülük Politikalarından Entegrasyon Politikalarına Geçiş Hollanda'da ki Türkiye Kökenli Göçmenler Üzerine Bir Değerlendirme. Hacettepe Üniversitesi

Kuran, T. and Sandholm W. H. 2007. Cultural integration and its discontents. Web sitesi. <http://www.ssc.wisc.edu/~whs/research/ci>.

Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. Human Development, 45, 115-136.

Mahfouz, S. M. (2013). America's melting pot or the salad bowl: The stage

immigrant's dilemma. *Journal of Foreign Languages, Cultures & Civilizations*, 1(2), 1-17.

Mardia, K. V. (1974). Applications of some measures of multivariate skewness and kurtosis in testing normality and robustness studies. *Sankhyā: The Indian Journal of Statistics, Series B*, 115-128.

Massey, D. S. (1985). Ethnic residential segregation: A theoretical synthesis and empirical review. *Sociology and Social Research*, 69(3), 315-350.

Massey, D. S., & Denton, N. A. (1993). *American apartheid: Segregation and the making of the underclass*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Miller ve Peguero. (2018) *Immigration and Crime: A handbook*. By Routledge Third Avenue New York

Mortan, K. & Sarfati, M. (2011). *Vatan Olan Gurbet Almanya'ya İşçi Göçünün 0. Yılı*, Ankara: İş Bankası.

Nauck, B. (2001). Intercultural contact and intergenerational transmission in immigrant families. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 320-331.

Özyakışır, D. (2013). "*Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*". Ankara: Nobel Yayıncılık.

Park, R. E. (1930). Assimilation, social. In *Encyclopedia of the social sciences* (Vol. 2, p. 281). New York, NY: Macmillan.

Park, R. E., & Burgess, E. W. (1921). *Introduction to The Science of Sociology*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Parlak H. (2014). Avustralya'daki Türk Ailelerin Ana Dil Edinimi Üzerindeki Rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 32 (14).

Polat, (2008). Almanya'ya Anadolu'dan Göç Sorunları. *Haksöz Dergisi*, 119.

Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1942). *Juvenile Delinquency and Urban Areas: A study of rates of delinquents in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Şahin, B ve Altuntaş, N (2009). "Between Enlightened Exclusion and Conscientious Inclusion: Tolerating the Muslims in Germany", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 29(1): 27-41.

Şahin, B. 2010. Sayı 55. 103-134. Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme

Türk Dil Kurumu (2014). <https://sozluk.gov.tr>

Verkuyten, M. ve Yıldız, A. (2007). National (dis)identification and ethnic and religious identity: A study among Turkish- Dutch Muslims. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 1448-1462.

Yano, H. (1998). "Bize İhtiyaçları Var Ama İstenmiyoruz". (Ed.:A. Yılmaz-zer & M. Jamin). Essen: Kalrtext Verlag.

Yalçın, C. (2002). Çokkültürcülük bağlamında Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine göç. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 45-60.

Yavuz S. (2013). Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa'da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. cilt (6). sayı (26). 611-623.

Warner, W. L., & Srole, L. (1945). *The social systems of American ethnic groups*. New Haven, CT and London: Yale University Press.

<https://media.iskur.gov.tr/13387/2011-istatistik-yilligi.pdf>

https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/_node.html

EKLER

Ek 1.

Anket*

Değerli Katılımcı,

Çalışmanın verileri yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak ve bilgileriniz kesinlikle 3. kişi veya kurumlarla paylaşılmayacaktır. Bu bilimsel çalışmanın sorumluları (...)’dur. Anket, Türkiye’den Almanya’ya göç etmiş olan Türk göçmenlerin yıllar içerisinde Alman kültürüne ve yaşamına entegre olmalarına ilişkin tespitlerde bulunabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmeyecektir. İlgi ve desteğiniz için teşekkür ederiz. **Çalışmaya dair sorularınızı** cetinc@ogu.edu.tr adresine iletebilirsiniz.

Lütfen aşağıda sizinle ilgili olan soruları cevaplandırınız.

A. DEMOGRAFİK SORULAR

1. Yaşınız?

18-25 26-31 26-41 41-65 65+

2. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

3. Medeni durumunuz?

Evli Bekâr

4. Mesleğiniz?

5. Eğitim düzeyiniz?

6. Doğum yeriniz? (ülke / şehir)

7. Türkiye’den Almanya’ya göç ettiğiniz şehir neresidir?

8. Almanya’da bulunma nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir?

Eğitim

İş

Alman vatandaşıyım

Almanya’da doğdum

Siyasi nedenler

Turistik

Diğer

B. SOSYAL TOPLUMSAL ENTEGRASYONA İLİŞKİN SORULAR

1. Ana diliniz sizce nedir?
 Türkçe Almanca Diğer
2. Günlük hayatınızda hangi dili ağırlıklı olarak kullanmaktasınız?
 Türkçe Almanca Diğer
3. Aileniz ve akrabalarınızla hangi dilde iletişim kurmaktasınız?
 Türkçe Almanca Diğer
4. Yazışmalarda kullandığınız dil hangisidir?
 Türkçe Almanca Diğer
5. Kendinizi tanımlarken aşağıdaki hangi kelimenin size uygun olduğunu belirtiniz?
 Türk
 Alman
 Müslüman
 Kürt
 Alman-Türk
 Müslüman-Alman
 Diğer
6. Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?
7. Arkadaş çevreniz kimlerden oluşuyor?
 arkadaş çevrem yok Almanlar Türkler Alman-Türk karışık Diğer
8. Türk bayramlarından çok Alman bayramlarını kutlamayı tercih ederim
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
9. Çocuklarımın hem Alman hem Türk tarzlarına uygun yetişmelerini isterim.
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
10. Evde hem Alman hem Türk yemekleri yemeyi tercih ederim.
 kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum
11. Evimde hem Almanlar'a hem Türkler'e özgü süslemelerin olmasını

tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

12. Çocuklarıma Alman ismi koymak isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

13. Almanlarla ne sıklıkta bir araya gelerek çeşitli faaliyetleri birlikte gerçekleştiriyorsunuz? (ziyaretler, yemek yeme, tiyatro, sinema gibi)

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

14. Bir sorunuz olduğunda, Alman bir arkadaşına gider misiniz?

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

15. Türklerle bir araya gelme sıklığınız nedir?

hiçbir zaman nadiren sık sık çoğu zaman her zaman

16. Genel olarak, Almanya'ya göç etmenizle ilgili ne hissediyorsunuz?

çok pişmanım pişmanım memnunum çok memnunum fikrim yok

17. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturmalarına aldırış etmem

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

18. Hem Alman hem Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

19. Türk'ten çok bir Alman gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

20. Çocuklarımla kendilerini hazır hissettikleri andan itibaren kendi başarılarına yaşamalarını beklerim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

21. Çocuklarımın hem Türk hem Alman değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

22. Yakın arkadaşlarımdan kimler olduğuna aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

23. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

24. Çocuklarımdan Türk değer ve geleneklerinden çok Alman değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

25. Türk gazetelerinden çok Alman gazetelerini okumayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

26. Evde Türkçe'den çok Almanca konuşmayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

27. Çocuklarımdan herhangi bir kültüre özgü değer ve gelenekleri öğrenip öğrenmediğini aldırmmam.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

28. Evde hem Türkçe hem de Almanca konuşmayı tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

29. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırmış etmem.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

30. Yakın arkadaşımın hem Alman hem Türk olmasını tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

31. Hem Türk hem Alman gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

32. Çocuklarımın Türk tarzından çok Alman tarzına uygun yetişmelerini isterim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

33. Hem Almanlar ile hem Türkler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

34. Türklerden çok Almanlara güvenirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

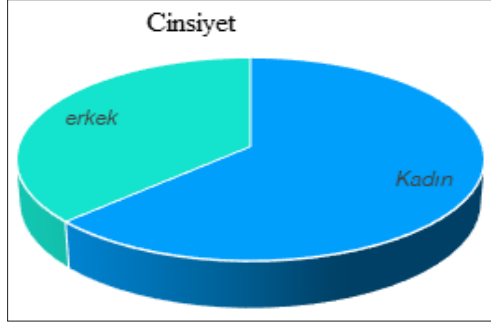
35. Almanların hayat tarzını Türklerden daha çok beğeniyorum

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum
 kesinlikle katılıyorum

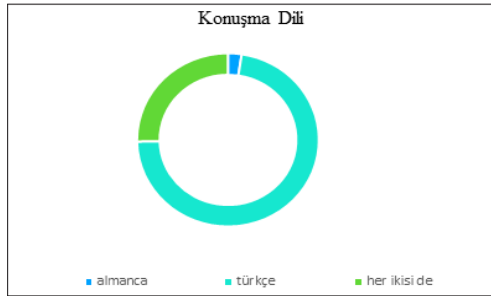
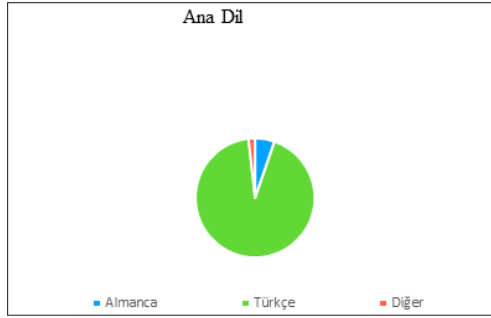
*Anket çalışması için gerekli olan etik kurul onayı, 31.12.2020 tarihli Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 2020-24 nolu toplantısında 12 sayılı karar ile alınmıştır.

Ek 2.

Tablo4. Katılımcıların Özellikleri: Cinsiyet

Tablo 5. Sosyal - Toplumsal Entegrasyon

Ek.3: SPSS Analiz Sonuçları

Normallik Testi:

		Descriptives	
		Statistic	Std. Error
Dil Faktörü	Skewness	,086	,109
	Kurtosis	-,759	,218
Kimlik Faktörü	Skewness	,252	,109
	Kurtosis	-,604	,218
Sosyal Hayat	Skewness	,115	,109
	Kurtosis	-1,108	,218
Kültürel Hayat	Skewness	,215	,109
	Kurtosis	-,408	,218

Güvenirlilik Testi:

Name of the Factor	Cronbach's Alpha		
		Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
Dil Faktörü	,908	,863	4
Kimlik	,781	,909	8
Sosyal Hayat	,858	,756	3
Kültürel Hayat	,841	,721	20

Faktör Dağılımı Sonuçları:

	Factor			
	1	2	3	4
Dil1	,603			
Dil2	,778			
Dil3	,647			
Dil4	,483			
Kim1		,901		
Kim2		,761		
Kim3		,901		
Kim4		,748		
Kim5		,528		
Kim6		,910		

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Kim7		,716		
Kim8		,631		
Sos1			,731	
Sos2			,902	
Sos3			,648	
Kült1	,301	,435		,343
Kült2				,602
Kült3				,801
Kült4				,502
Kült5				,910
Kült6				,703
Kült7				,412
Kült8				,535
Kült9				,620
Kült10				,901
Kült11				,810
Kült12				,735
Kült13				,380
Kült14				,456
Kült15				,724
Kült16				,480
Kült17				,501
Kült18				,902
Kült19				,803
Kült20				,524
Extraction Method: Principal Components				
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.				
a. Rotation converged in 35 iterations.				

Korelasyon Testi sonuçları:

		Dil	Kimlik	Sosyal	Kültür
Dil	Pearson Correlation	1	,880**	,810**	,865**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	170	170	170	170
Kimlik	Pearson Correlation	,880**	1	,944**	,963**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	170	170	170	170
Sosyal	Pearson Correlation	,810**	,944**	1	,821**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	170	170	170	170
Kültür	Pearson Correlation	,865**	,963**	,821**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	170	170	170	170

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Anova Testi Sonuçları:

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Yaşınız	Between Groups	15,304	44	,348	,778	,009
	Within Groups	55,896	125	,447		
	Total	71,200	169			
Eğitim düzeyiniz	Between Groups	17,816	43	,414	,887	,667
	Within Groups	56,511	121	,467		
	Total	74,327	164			
Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?	Between Groups	167,034	44	3,796	1,790	,007
	Within Groups	265,113	125	2,121		
	Total	432,147	169			

*Entegrasyon Kavramı ve Almanya'daki Türk Diasporasının Klasik
Asimilasyon Teorisi Çerçevesinde Analizi*

Doğum yeriniz	Between Groups	11,748	44	,267	1,032	,004
	Within Groups	32,346	125	,259		
	Total	44,094	169			

Regresyon Analizi Sonuçları:

Model	Coefficients ^a					
	B	Std. Error	Beta	Standardized Coefficients	t	Sig.
1	(Constant)	1,204	,181		6,642	,000
	Yaşınız	-,009	,039	-,021	-,234	,008
	Cinsiyetiniz	,034	,050	,053	,674	,502
	Medeni Durumunuz	,059	,065	,081	,913	,362
	Eğitim düzeyiniz	,038	,035	,091	1,086	,279
	Doğum yeriniz	,167	,050	,123	1,350	,001
	Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?	,209	,017	,162	1,668	,001

a. Dependent Variable: ort.enteg

Göçmen İlişkileri Ağı Işığında Suriyeli Dul Kadınların Türkiye’de Hayata Devam Edebilme Mekanizmaları

Güllü SONAKALAN

Öz

Bu çalışmanın amacı zorunlu göç sürecini toplumsal cinsiyet temelinde derinlemesine anlamak, yorumlayabilmektir. Göç sürecinde Suriyeli dul kadınların karşılaştıkları zorluklar, başvurdukları mekanizmalar analiz edilmektedir. Bu bağlamda göçmen ilişkileri ağı çerçevesinde Türkiye’de bulunan 5 Suriyeli geçici korunan dul (eşi vefat etmiş) kadınların aldığı kamusal destekler (Kızılay kart, belediyelerin verdiği destek kartları vb.) ve onlar için özel yaşamda kurgulanan destekler (evlilikler, aileyle birlikte oturma vb.) şeklindeki mekanizmalara erişimde kullandıkları sosyal ağları analiz etmek ve yaşanan deneyimlerin ortaya konmasını sağlamaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş; veri toplama ise derinlemesine görüşme tekniğinde yarı yapılandırılmış mülakat soruları kullanılmıştır. Verilerin toplanması ve analiz edilmesinde anlatı araştırma tekniğinden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Göçmen İlişkileri Ağı, Toplumsal Cinsiyet

* Uzman, İstanbul Ticaret Üniversitesi, gsonakalan@ticaret.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5289-1317

Makale Gönderim Tarihi: 22.07.2020 Makale Düzeltme Son Tarihi: 14.12.2020 Makale Onay Tarihi: 14.05.2021

Survival Mechanisms in Turkey of Syrian Widowed Women in The Light of Migrant Relation Networks

Güllü SONAKALAN

Abstract

The purpose of this study is to understand and interpret forced migration process in-depth within the context of societal gender. The difficulties faced by Syrian widows during the migration process and the mechanisms they resort to are analyzed. In this context, the framework of migrant relations network in context of 5 Syrian widowed women under temporary protection, living in Turkey searching for governmental support (Kızılay Card, support cards by municipalities, etc.) and private support (marriages, living with a family, etc.) also the experiences they have on socialized networks. The research was conducted with qualitative research method; and semi-structured interview questions were used in the in-depth interview technique. Narrative research technique was used to collect and analyze data for this research.

Keywords: Migration, Migrant Relations Network, Gender

* Expert, İstanbul Ticaret University, gsonakalan@ticaret.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-5289-1317

1. Giriş

Göç; bireylerin ya da toplulukların kalıcı veya geçici olarak kendi ikamet ettikleri yerleşim yerlerinden farklı bir yerleşim yerine doğru yer değiştirmesidir. Dünyada giderek artan zorlu savaş koşulları, insani ve ekonomik krizler, doğal afetler gibi birçok farklı sebep sonucunda insanlar göç etmektedir. Bu bağlamda, başka bir ülkeden sığınma, korunma hakkı talep edilmesi durumunda kitlesel zorunlu göç hali ortaya çıkmaktadır (Castles & Mille, 2008, s. 12). Savaşın getirdiği şiddetten kaçarak kendi yaşam alanlarını terk edenler, hiçbir uyum süreci geçirmeden farklı bir toplumsal yapıya dâhil olduklarından birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda zorunlu göç sürecinde gelişen olaylardan en çok etkilenen grup kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Süreçte göçmen kadın ve çocuk sayısı arttıkça özellikle de sosyal ağlar üzerinden kadın ve çocuk grubunun kötüye kullanımını da artmaktadır (Oishi, Gender and Migration: An Integrative Approach, 2002, s. 1) .

2011 yılında Suriye’de iktidara karşı başlayan gösterilere güvenlik güçleri silahla müdahale edince savaş başlamıştır. Savaş ile birlikte Suriye’den Türkiye’ye kitlesel zorunlu göçlerin olduğu görülmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 21.12.2019 tarihli verilerine göre, Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli kişi sayısı 3.571.030’dur. Toplam sayı içerisinde erkekler 1.926.630 kişi, kadınlar ise 1.644.400 kişidir. Kadın ve erkek toplam nüfusunun içerisinde 18 yaş ve altında olan 1.718.477 kişi çocuktur (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019). Nitekim Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verileri zorunlu göçe maruz kalanların büyük çoğunluğunun kadın ve çocuklardan oluştuğunu göstermektedir.

Yapılan literatür araştırmasında çalışmaların büyük bir çoğunluğunda göçmen ilişkileri ağının mülteci ve göçmenlerin sosyo-ekonomik uyumları ve yeni bir hayat kurmaları üzerindeki etkilerini ele aldığı görülmektedir (Ayrıntılı bilgi için bak. Akbaş, 2012; Adıgüzel, 2013; Görgün, 2017; Haug, 2008; Jensen, 2002; Kaya, 2017; Nimmon, 2019). Toplumsal cinsiyet ile ilgili olan çalışmaların bir kısmı; göç sürecinde genel anlamda kadının yaşadığı sorunlar, verdiği yaşam ve uyum mücadelesi, sosyal ağların kadın göçmenler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır (örneğin, Aydın, 2016; Barın, 2015; Demirbaş & Ak-

yiğit, 2018; Oishi, 2002; Ulutaş & Kalfa, 2009;). Bu bağlamda, Suriyeli geçici korunan dul kadınlar olan dezavantajlı grup alanında yapılan araştırmaların sınırlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı zorunlu göç sürecini toplumsal cinsiyet temelinde derinlemesine anlamak, yorumlayabilmek, bu bağlamda göçmen ilişkileri ağı çerçevesinde nitel araştırma yöntemi tekniklerinden derinlemesine görüşme, gözlem ve hayat hikâyesi kullanarak, Türkiye’de bulunan 5 Suriyeli geçici korunan dul kadının aldığı kamusal destekler (Kızılay kart, belediyelerin verdiği destek kartları vb.) ve onlar için özel yaşamda kurgulanan destekler (evlilikler, aileyle birlikte oturma vb.) şeklindeki mekanizmalara erişimde kullandıkları sosyal ağları analiz etmek ve yaşanan deneyimlerin ortaya konmasını sağlamaktır.

2. Göçmen İlişkileri Ağı

Son zamanlarda birçok göç teorisyeni göç hareketinin hem başlaması hem de sürdürülmesi noktasında bilgi ve *kültürel sermayenin* rolüne vurgu yapmaktadır (Castles & Mille, 2008, s. 37). Akrabalık, hemşerilik, komşuluk gibi sosyal ağlar kültürel sermayenin birer bileşeni olarak görülmektedir. Dolayısıyla bir ülkede yaşayan her birey aile bağları, arkadaşlık, komşuluk ilişkileri vb. sosyal ağlara sahiptir. Göçmenler de bu bağlamda bu ağlara sahip bireylerden farklı düşünülemez. Göçmenler geliştirdikleri ağlar, gruplar, topluluklar ve diğer sosyal oluşumlar (Bartram, Poros , & Monforte, 2019, s. 206) aracılığı ile birtakım temel ve toplumsal haklara erişim sağlamaktadır. Göçmen ilişkileri ağı incelendiğinde; bilgi, güvenlik, yardım gibi temel ihtiyaçların yaygınlaşması üzerinde kültürel sermaye gücünün etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sosyal ağlar güçlendirildikçe ve yaygınlık kazandıkça, göçmenlerin göç etmek istedikleri veya göç ettikleri ülkeler hakkındaki bilgiye ulaşmaları kolaylaşmaktadır (Haug, 2008, s. 588).

1980’lerin sonlarına kadar göçün politik ve ekonomik açıklamaları tarafından yönlendirilen araştırmalar, göçmen ağlarına odaklanmayla birlikte göç konusuna yeni yaklaşım da sunmaktadır. Massey, 1990’daki programatik makalesiyle göçün *kümülatif nedenselliğini* yani kendi kendini besleyen bir olguyu incelemeye başlamıştır. Teori, göçmen kabul alan toplulukta her göç eyleminin bir dizi değişikliklere yol açtığını ve bu de-

ğişiklerin gelecekte yeni göçler yaratacağını ileri sürmektedir. Çünkü her yeni göçmen ile gönderen ve kabul eden ülkelerin topluluklarını birbirine bağlayan ağlar oluşmaktadır ve bu ağlar gün geçtikçe de genişlemektedir. Uluslararası gelişen bu sosyal ağlar ile birlikte çeşitli sebeplerden dolayı başlayan göç akışı sürdürülebilir özellik kazanmaktadır (Garip & Asad, 2015, s. 2).

Dolayısıyla göçmen ilişkileri ağı temelini göç alan ve göç veren iki ülke arasında göçmenlerin kurdukları sosyal ağların varlığı ve karşılıklı gelişen göçlerin birbiri üzerine etkisinden almaktadır. Massey vd.'e göre, "Göçmen ilişkileri ağı, geldikleri ülke ve yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır" (akt. Massey D. S., 1990, s. 69, Abadan-Unat, 2017, s.47). Göçmenler arasındaki ilişki ağları uluslararası göç hareketlerinin artmasına ve sürekli olarak hareketliliğin devam etmesine neden olmaktadır. Ağ bağlantıları aynı zamanda göçmenlerin yabancı işverenlere erişim sağlamak için kullanabilecekleri sosyal sermaye biçimidir (Massey vd., 1993, s. 448). Yine birçok araştırmacının ortaya koyduğu verilere bakıldığında zaman içerisinde gelişen bu ilişki ağlarının göçmen gönderen ülkelerin diğer katmanlarına da yayıldığı görülmektedir (Gurak & Cases, 1992, s. 151-153; Massey D. S., 1990). Tıpkı bir kelebek etkisi ile daha önce göç edenler sonradan göç edeceklerin göç etme durumları üzerinde etkili olmaktadır.

Göçmen ilişkileri ağı, göç olgusundan ziyade göçmenlerin kendi aralarında kurdukları ilişkinin biçimine, özelliklerine ve birtakım yönlerine vurgu yapması bakımından diğer göç kuramlarından ayrılmaktadır. Göç eden veya göç etmek zorunda kalan birey bu süreçte yaşadığı bütün olumsuz durumları geride bırakmak, kendisi ve beraberinde göç eden diğer bireyler için yeni bir hayat kurmak amacıyla hareket etmektedir. Bu bağlamda, göç eden bireylerin edindikleri sosyal ağları geliştirmesi sonradan göç edecek olan topluluklar ve bireyler için bir yerden başka bir yere göçü görece güvenli ve risksiz kaynak haline getirmektedir (Kaya, 2017, s. 41). Potansiyel bir göçmenin belirli bir hedef alanda önceden deneyime sahip biri ya da birileriyle kişisel bir bağ oluşturma sürecini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen ilişki ağlarının zamanla informal olarak büyüdüğü de görülmektedir.

Göçmenler arasında gelişen sosyal ağlar, bireylerde, takımlarda, organizasyonlarda ve kişilerarası ilişkilerde ve bu sosyal sistemde insan eylemi üzerine odaklanan bir üst şemsiyedir. Bu kapsamda sosyal ağlar içinde spesifik analitik yaklaşımlar kullanan birkaç teori dizisinden söz etmek mümkündür. Modern yaklaşımlar daha çok ilişkisel sosyolojide ağ ilişkilerinin nasıl olduğu üzerine odaklanmakta; kimlik, güç, anlam ve alanında geliştirilen diğer sosyal öğeler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu yaklaşımlar daha çok kültür, iletişim ve ekip çalışmasını içeren ilişkileri ele almaktadır (Nimmon, Artino, & Varpio, 2019, s. 547). Göçmen ilişkileri ağı kuramına göre üzerinde durulması gereken temel konu kurulan ağların içerikleri ve bu ağların kurulmuş olmalarıdır. Daha önceki dönemlerde uyum sağlama, barınma gibi etkenler için kullanılan sosyal ağlar günümüzde bu etkenlere ek olarak göç edilen ülkenin ekonomisinde ve siyasetinde etkin olma gibi etkenler için de kullanılmaktadır (Çağlayan, 2006, s. 86).

Göçmen ilişkileri ağının ekonomik boyutları da bulunmaktadır. Göçmenler geliştirdikleri sosyal ağlar üzerinden kısa sürede iş kurabilmekte ve kurdukları işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Dolayısıyla sosyal ağlar girişimcilik fırsatları oluşturmak ve hedefleri hayata geçirmek için yararlanılan bir mekanizma olarak da görülmektedir (Jenssen & Koenig, 2002, s. 13). Girişimciler işletme kurma ve yürütme süreçlerinde birtakım kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Bu kaynakların sağlanması ve kaynaklara ulaşım sürecinde ilişki ağları geliştirilir ve bağlantılar kurulur. Bu bağlamda sosyal ağların girişimciler ve fikirleri ile doğrudan bağlantılı olduğu söylenebilir (Atsan, 2017, s. 3-4). Uluslararası göçte göçmenler yabancıları oldukları ekonomiye ve sosyo-kültürel hayata entegre olma konusunda birtakım süreçlerle karşı karşıya kalmaktadır. Göçmen, geçici korunan kişiler ya da mülteciler bürokrasi, izin belgeleri, yasal prosedürler, göçmen statüleri vb. birçok konuda gerekli bilgiye ulaşmak için göçmen ilişkileri ağını kullanmaktadır (Görgün, 2017, s. 1323).

Göçmen ilişkileri ağı ele alınırken günümüzde toplum içerisinde etkisi büyük olan ve oldukça da yer kaplayan göçmenler tarafından kurulan ya da göç, göçmen ve mülteci vb. konuları çalışan sivil toplum kuruluşlarından bahsetmek yerinde olacaktır. Göçmenler tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarının temel fonksiyonu, göç edip gelmek zorunda kal-

dıkları sosyal çevreden koparak, yepyeni bir kültürle karşılaşan göçmen, mülteci, geçici korunan kişiler veya sığınmacıların geldikleri ülkede entegrasyonuna ve kuracakları yeni hayatlarına uyum sağlamalarına katkıda bulunmaktadır. Göçmenler bu sivil toplum kuruluşları aracılığı ile edindikleri sosyal ağları kullanarak daha önce de değinildiği gibi başta barınacak bir yer, çalışacak bir iş ve kültürel değerlerini devam ettirebileceği bir sosyal ortam bulmaktadır. Göçmenler böylece kültürleşme sürecini de en az risk ve stres ile atlattıklarıdır (Adıgüzel, 2013, s. 78). Tüm bunların sonucunda göç veren ve göç alan ülkeler arasında hem sosyal ağlar oluşmakta hem de kültürel bağlar giderek güçlenmektedir. Bu bağlamda göçmenler, ideolojik bir işlev üstlenen sivil toplum kuruluşları aracılığı ile hem geleneksel hem de yeni dayanışma biçimleri geliştirirler (Akbaş, 2012, s. 336). Diğer taraftan göç edilen ülke vatandaşları tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarının da tıpkı göçmenlerin kurduğu sivil toplum kuruluşları gibi hatta daha etkili bir işlevi olduğu söylenebilir. Sivil toplum kuruluşları dediğimiz bu dayanışma ağları, bir misyon yüklenerek göçmenlerin hayata devam edebilme mekanizmalarını kolaylaştırıcı bir sosyal sermaye özelliği taşımaktadır.

Göçmenlerin kurmuş oldukları sosyal ağlar her türlü sosyal temele ve uyumlardaki etkenlere bağlı olarak kurulmuş olup, bu ağların güçlü tarafları olduğu gibi zayıf tarafları da bulunmaktadır. Göçmen işkileri ağları göçmenlerin sağlıklı ve tutarlı bir uyum süreci geçirmelerini ve göç edilen ülkenin toplum düzenine daha kısa sürede uyum sağlamaları konusunda yol gösterici unsur olmaktadır. Ortak bir geçmiş ve göç tecrübesine sahip olmak göç süreci boyunca yaşanan benzer sorunların oluşturulan sosyal dayanışma ağları aracılığıyla aşılmasına yardımcı olmaktadır. Göçmen ilişkileri ağı göç akımı esnasındaki seçim aşamasında göçmen adaylarına yol göstericilik yapmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi sosyal ağlar göç sürecindeki maliyeti ve riski azaltmaktadır (Görgün, 2017, s. 1324).

Gurak ve Caces (1992)'a göre göçmen ağlarının oluşum süreçleri kendiliğinden ve olağan şekilde gelişmektedir. Ağın örgütlenme şeklinde üst düzey bir örgütlenme ya da kurumsallaşma yoktur. Ağlar ilk aşamadan bu yana ihtiyaçlar doğrultusunda oluşur ve gelişir. Bu ilişkiler ağının gelişmesini destekleyen temel unsur da göçün devam etmesi ve desteklenmesidir.

Göçmen ilişkileri ağı dinamik bir yapıya sahiptir ve sürekli yeni göçleri beslemektedir. Sosyal ağlar göç etme yolundaki karar verme sürecini etkilemekte ve kolaylaştırmaktadır. Bu kuramda göç, kendi kendini devam ettiren ve yayılma etkisine sahip olan bir dinamik süreç olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu süreçte ortaya çıkan önermelerin çeşitli sonuçları vardır:

1. Göçmen ilişkileri ağı daha önceden göç edenlerin deneyimleri ile göç hareketini ve göç etme isteğini sürekli arttırmaktadır.
2. Göçmen ilişkileri ağı maliyeti ve riskleri azalttığı için göçmen akışının büyüklüğünün getirdiği ücret farklılığı önemini kaybeder ve göç edenlerin sayısında artış meydana gelir.
3. Gittikçe kurumsallaşan göçmen ağı ilişkileri zamanla başlangıçtaki nedenlerinden uzaklaşmaktadır.
4. Göç edilen ülkede gittikçe büyüyen göçmen ilişkileri ağı zamanla hükümetlerin kontrolleri dışına çıkar ve kontrol etmeyi zorlaştırır.
5. Ülkelerde uygulanan aile birleşimini teşvik eden politikalar örneği gibi politikalar göçmen ilişkileri ağını güçlendirir (Massey, ve diğerleri, 1993, s. 449-450).

2011 yılından bu yana geçici koruma altında olan Suriyelilerin Türkiye’de giderek artması bu alanda akademik çalışmaların yoğunluk kazanmasına yol açmıştır. Ancak yapılan literatür araştırmasında Suriyeli geçici korunan dul kadınlar üzerine yapılan çalışmaların az olduğu da ortaya çıkmıştır. Bu grup göç ile geldikleri topluma uyum sağlamak için aile, arkadaşlık, akrabalık, sivil toplum örgütlenmeleri gibi göçmen ilişkileri ağlarını daha aktif kullanmaktadır.

3. Yöntem

Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüş olup veri toplamada ise derinlemesine görüşme tekniğinde yarı yapılandırılmış mülakat soruları kullanılmıştır. Verilerin toplanması ve analiz edilmesinde anlatı araştırma tekniğinden de yararlanılmıştır. Nitel araştırma sosyal ya da beşeri bir probleme bireylerin veya grupların atfettiği anlamları keşfetme ve anlamaya yönelik bir yaklaşımdır (Creswell, 2017, s. 4). Derinlemesine görüşme

teknîği; verileri toplama sürecinde çözümlenmek istenilen toplumsal problemi çeşitli boyutlarıyla ortaya koyma doğrultusunda veri toplamayı amaç edinir. Anlatı araştırmasında ise bir veya birden fazla kişinin deneyimlerine ilişkin hikâyeler rapor edilir ve bu hikâyeler belirli bir kodlama veya kronoloji ile anlatılır (Creswell, 2013, s. 77).

Araştırma Eylül-Aralık 2019 tarihleri arasında İstanbul ili Fatih, Başakşehir ve Sultangazi ilçelerinde yaşayan Suriyeli geçici korunan dul kadınlara ilişkin yapılan gözlemler çerçevesinde planlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu bu dönemde Fatih'te yaşayan 3, Başakşehir (Güverci-tepe)'de yaşayan 1 ve Sultangazi (Cebeci)'de yaşayan 1 Suriyeli geçici korunan dul kadından oluşmaktadır. Araştırma nitel yöntem tekniklerinden derinlemesine görüşme tekniği ile yürütüldüğü ve rastgele örneklem grubu içerisinde farklı ilçelerden dul kadınlarla görüşmeler yapıldığı için çalışma grubu 5 kişiyle sınırlı tutulmuştur. Çalışma grubundaki katılımcılar amaçlı örneklem yaklaşımı ile belirlenmiştir. Böylece göç sürecinde görece daha zengin bilgiye ve deneyime sahip olduğu düşünülen geçici koruma altında olan dul kadınlarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Geçici koruma altında olan dul kadınların seçilmesinin nedeni göç sürecine toplumsal cinsiyet temelli bir bakış açısı ile bakmak ve bu grubun hayata devam edebilme mekanizmalarına erişimde göçmen ilişkileri ağını nasıl kullandıkları konusunda deneyimlerini ortaya çıkarmaktır.

Araştırma nitel veri toplama tekniklerinden derinlemesine görüşme tekniği kapsamında, yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu temelinde veriler toplanarak yapılmıştır. Formun geliştirilmesi sürecinde öncelikle göçmen ilişkileri (*network*) ağına ilişkin bir literatür taraması yapılmış ve göçmen ilişkileri ağı ile ilgili kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Ardından Suriyeli geçici korunan dul kadınların hayata devam edebilme mekanizmalarına göçmen ilişkileri ağı üzerinden nasıl erişim sağladıklarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma sorusu ve bu araştırma sorusuna da iki tane alt soru hazırlanarak bu sorulara veri oluşturacak sorular oluşturulmaya çalışılmıştır. Daha sonra taslak görüşme formu hazırlanarak uzman görüşüne sunulmuştur ve uzmandan gelen düzeltme önerileri doğrultusunda taslağa son hali verilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular araştırmanın iki genel sorusu çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda

iki temel araştırma sorusu geçici koruma altında olan Suriyeli dul kadınların göç sürecinde yaşadıkları deneyimleri, göç sürecinde kullandıkları sosyal ağları ve bu sosyal ağların hayata devam edebilme mekanizmalarına erişimlerindeki rolünü içeren bulgular üzerinden değerlendirilmiştir. Görüşme formu açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Veri toplama aracının temel özelliği, ifade edilen araştırma sorusunu açıklayıcı iki alt sorunun yer aldığı başlığa yönelik sorular oldukça sade ve anlaşılır biçimde yapılandırılmaya çalışılmıştır.

Veri toplama aracının geliştirilmesinin ardından yarı-yapılandırılmış görüşme formuna bağlı kalınarak araştırmacı tarafından katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden 2 tanesi katılımcıların evinde doğal ortamda, 1 tanesi dışarıda katılımcının uygun gördüğü kendini rahat hissettiği bir kafede ve diğer 2 tanesi de International Migration and Refugee Association (IMRA)'da gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin kesintiye uğramaması ve veri kayıplarının önüne geçilmesi amacıyla katılımcılarla yapılan görüşmeler randevu saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Böylece, görüşmeler, katılımcıların görece en uygun zamanlarında ve en uygun ortamlarda gerçekleştirilmiş oldu.

Görüşme esnasında katılımcı ve araştırmacının ortak bir dil bilmesinden dolayı Arapçadan Türkçeye tercüme eden bir tercüman desteği alınmıştır. Yapılan ilk görüşmede tercümanın Türk olması katılımcının konuştuğu Arapça dilindeki lehçeyi anlamasında zorluklar yaşanmış olup görüşme Arapça lehçesini iyi bilen ve Türkçesi de iyi düzeyde olan tercüman eşliğinde telefon üzerinden *online* olarak devam etmiştir. Sonraki 4 görüşmede ise Suriye asıllı tercüman ile görüşmelere devam edilmiştir.

Görüşmeler güvenlik endişeleri nedeniyle katılımcıların izni olmadığından ses kayıt ve video kayıt cihazına kaydedilmemiş onun yerine not defterine yazılmıştır. Daha sonra görüşme notları bilgisayar ortamında düzenlenmiştir. Çalışmadaki katılımcıların isimleri yerine kodlamalar kullanılmıştır. Görüşme dökümleri önceden belirlenen betimsel analiz teknikleri ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili kuram ve literatür ile ilişkilendirilerek analiz sonuçları aktarılmıştır.

4. Bulgular ve Analiz

Araştırmada bulgular temel araştırma sorusunun alt iki sorusu çerçevesinde sorunsallaştırılmıştır. Bu bağlamda bir araştırma sorusu kapsamında iki alt başlığa yer verilmiştir. Bu doğrultudaki iki araştırma sorusu temelinde geçici koruma altında olan dul kadınların göç sürecindeki deneyimleri, göç sürecinde kullandıkları sosyal ağları ve bu sosyal ağların hayata devam edebilme mekanizmalarına erişimlerdeki rolünü içeren bulgular üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Suriyeli Geçici Korunan Dul Kadınların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Düzeyi	Çocuk Sayısı	Memleket	İkamet Yeri	Eşinin Vefat Tarihi	Çalışıyor mu?	Türkçe Biliyor mu?
K1	34	Lisans	2	Halep	Fatih	2011-2013 belli değil	Evet	Hayır
K2	40	İlkokul	4	İdlib	Fatih	2012	Hayır	Hayır
K3	28	Lisans	1	İdlib	Fatih	2011	Evet	Hayır
K4	38	Lisans	2	Aynularb	Sultangazi/ Cebeci	2015	Hayır	Hayır
K5	38	Ön-lisans	4	Şam	Başakşehir/ Güvercintepe	2014	Evet	Hayır

Çalışma grubunda yer alan katılımcılar dul kadınları temsil etmektedir. Suriyeli geçici korunan dul kadın katılımcılar K1, K2, K3, K4, K5 olarak kodlanmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan geçici koruma altında olan dul kadınlar eşlerini 2011-2015 aralığındaki farklı yıllarda kaybetmiştir ve kadınların yaş aralığı 28-40 arasında değişkenlik göstermektedir. Eğitim durumları ilkokul, ön-lisans ve lisans şeklinde dağılım göstermektedir. Sahip oldukları çocuk sayısı sırasıyla 2, 4, 1, 2 ve 4 şeklindedir. Çalışma grubu içinde herhangi bir işte çalışan durumda olan dul kadın var olduğu gibi çalışmayan durumda olan dul kadın da bulunmaktadır.

Araştırmanın temelini oluşturan Suriyeli geçici korunan dul kadınlar hayata devam edebilme mekanizmalarına göçmen ilişkileri ağı üzerin-

den nasıl erişim sağlamaktadırlar? sorusu ve bu soruya ilişkin verilerin toplanması ve kodlanmasını kolaylaştıran Suriyeli geçici korunan dul kadınlar özel yaşamda kurgulanan desteklere göçmen ilişkileri ağı üzerinden nasıl erişim sağlamaktadırlar? ve Suriyeli geçici korunan dul kadınlar kamusal desteklere göçmen ilişkileri ağı üzerinden nasıl erişim sağlamaktadırlar? alt sorularına dair bulgular analiz edilerek geçici koruma altında olan dul kadınların sosyal ağları kullanımına yönelik deneyimleri ortaya konmuştur.

4.1 Suriyeli geçici korunan dul kadınlar özel yaşamda kurgulanan desteklere göçmen ilişkileri ağı üzerinden nasıl erişim sağlamaktadırlar?

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde Suriyeli geçici korunan dul kadınlara göç sürecinde özel yaşamda kurgulanan desteklere erişimi nasıl sağladıkları, bu erişimde hangi sosyal ağları kullandıklarına dair birtakım sorular sorulmuştur. Elde edilen verilere bakıldığında göç sürecindeki deneyimlerde ortak noktalar olduğu gibi farklı noktaların da olduğu gözlenmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi çalışma grubu katılımcıları K1, K2, K3, K4 ve K5 olarak kodlanmıştır.

Göç sürecinde kadının yaşadıklarının görmezden gelinmesi, yaşadığı mağduriyetlerin erkeklere nazaran daha fazla olması, kadına yüklenen rollerin değişmesi ve kadının yükünün de ağırlaşmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaletin bu süreçte göz önünde bulundurulması önemlidir (Aydın, 2016, s. 196). Kadınların büyük çoğunluğu göç etmek zorunda kaldıkları ülkelerde istismar, ırkçılık ve ayrımcılık gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda kadınlar ekonomik hayatın içinde zor şartlarda daha az ücretle çalıştırılmaya karşı mücadele ederek her daim hem kendini hem de çocuklarını korumak için çeşitli kadın işçi hareketleri ile ortak hareket etmek durumunda kalabilmektedir. Bu bağlamda son zamanlarda göçün kadınlığı söylenebilir (Ulutaş & Kalfa, 2009, s. 13). K1 katılımcı ile yapılan görüşmede K1’in göç sürecinde karşılaştığı zorluklar göç ile geldiği Türkiye’de kimlerle aynı evi paylaştığı ve ev şartları ile ilgili ortaya çıkan görüşleri şunlardır:

“6 yıl oldu ben Türkiye’ye çocuklarımla geldim. Savaşa başladığında eşim esir alındı ve hapse düştü. Daha sonra öğrendik ki Şehit olmuş. Ben de çocuklarıma daha iyi bir gelecek oluşturmak ve onların canını korumak için

Türkiye'ye geldim. Çok zordu gelmemiz. Çünkü biz gece gündüz, aç karına ve küçük çocuklarla hep yürüdük. Bizim ülkemizde savaş vardı bu yüzden biz ülkemizi bırakıp buraya geldik. Biz Türkiye'ye geldiğimizde burada olan amca çocuklarımızın yanına gittim orada kaldık. Ben ve 2 çocuklarım birlikte gittik. O ev çok küçüktü ben çocuklarım aynı odada kaldık. Yatak yoktu yerde hepimiz aynı yatakta kaldık. Şimdi daha önceden buraya gelen akrabaların da oturduğu Fatih'te kalıyorum.”

Akrabalık ve aile bağları, kültürel ve ekonomik sermayeyi sağlamanın yanında barınma, iş bulma ve bürokratik işlemlerin halledilmesini sağlama gibi konularda da destek sağlamaktadır (Castles & Mille, 2008). Bu bağlamda K1 katılımcısı ve diğer katılımcılardan elde edilen verilerle ortaya çıkan bulgular belirtilen olguyu desteklemektedir. Dolayısıyla Suriyeli geçici korunan bireylerin Türkiye'de akrabaları tarafından karşılanması ve yardım desteğini alması bu bağlamda değerlendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamında bakıldığında dul kadınların eşi vefat ettikten sonra aile içerisinde birey olarak kalabilmeleri için istemedikleri birtakım durumlarla da karşılaştıkları gözlenmektedir. Bu gibi durumlar kadınların kendileri ve çocuklarının barınma, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını gidermek için ekonomik hayatta da bir mücadele içerisine girmesini beraberinde getirmektedir. Aşağıda yer alan K5 katılımcısının deneyimleri sosyal ağların kültürel sermaye olgusunu ve toplumsal cinsiyet bağlamında kadının karşılaştığı zorlukları ifade etmektedir:

“Ben pasaportla direk İstanbul'a geldim. Gelmeden önce burada olan arkadaşlarımla görüşüyorduk. Onlar ben ve çocuklarım için burada biz gelmeden ev tuttular. Ben 4 çocuğum, kayınbabam, eşimin annesi ve 3 tane de kayınım birlikte geldik. Hepimiz aynı evde yaşamaya başladık. Ev küçüktü 4 çocuğum ile aynı odada kaldık. Çocuklarımdan bir tanesi çalışıyor şimdi. Ben de terziyim yapıyorum. Buradaki Suriyelilere yapıyorum terziliği. Beni kayınım ile evlendirmek istediler ve ben istemedim bunu. Bu yüzden eşimin ailesi beni o evde istemedi. Bende çocuklarımı alıp başka eve taşındım. Gördüğünüz gibi küçük ama bu şekilde daha çok mutluym.”

Görüşmelerde çıkan bulguların da desteklediği gibi dul kadınlar kendileri ve çocukları için özel yaşam alanı oluşturmak, yeni geldikleri ülkede entegrasyonu sağlayabilmek için sosyal ağları kullanmaktadır. Bu sosyal ağların oluşumunun hızlanması akraba ve tanıdıklardan alınan güven ve dayanışma gibi unsurlara dayanmaktadır (Curran & Saguy, 2001, s. 68). Bu yüzyılda kadınların ailevi ve istihdam koşulları gibi nedenlerin

dışında ülkelerinde yaşanan savaş, sömürü gibi nedenlerden dolayı kitlesel göçe maruz kaldıkları gözlenmektedir. Bu zorlu kitlesel göç sürecinde Suriyeli geçici korunan dul kadınların özellikle hemşerilik ve akrabalık unsurlarının önemli bir rol oynadığı sosyal ağları kullandıkları görülmektedir.

Yapılan görüşmelerden çıkan bulgularda Suriyeli geçici korunan dul kadınların göç ettikten sonra özel yaşamda kendilerine ait özel alanlarının çok olmadığı görülmektedir. Daha çok akraba veya daha önceden Türkiye’ye göç etmiş tanıdık kişilerin yanına taşındıkları ve ilk süreçte onlarla aynı evi paylaştıkları gözlenmektedir. Görüşmede çalışma grubu olan katılımcılara çıkış ülkesi olan Suriye’de kalan akrabalarının, tanıdıklarının olup olmadığı ve onlarla nasıl iletişime geçtikleri üzerine birtakım sorular sorulmuştur. Bu konuda K2 katılımcısı şu deneyimleri paylaşmıştır:

“Suriye’de babam, annem kaldı. Onlar çok yaşlılar. Biz onlarla görüşemiyoruz. Diğer akrabalarım şehit oldu. Suriye’den gelen akrabalar veya komşular bana ailem hakkında haber getiriyor. Ya da onlar bana ailemin fotoğrafını ve ses kaydı gönderiyor.”

Elde edilen bulgular göç sürecinde geride kalanlarla sınırlı da olsa iletişime geçildiği yönünde olmuştur. İletişimin daha çok akraba, tanıdıklar ve onların sahip oldukları telefon, internet, whatsapp’tan görüşmeler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Göç sürecinde geride bırakılan aile, kültür vb. birçok unsur vardır. Geride bırakılanlarla birlikte göç edilen toplumda da göçmenleri bekleyen yeni kültür, sosyo-ekonomik yapılar bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırma sorularımız ile göç sürecinde Türkiye’deki diğer göçmenler, sığınmacılar veya yerlilerle nasıl iletişime geçtikleri ve sosyal ağların bu iletişimdeki etkisinin ne olduğunu ortaya çıkarmak da hedeflenmişti. Bu bağlamda sorulara gelen cevaplar arasında K3 katılımcısı şu görüşleri paylaşmıştır:

“Burada özellikle Türkçe dersler veren dernekler var Suriyeliler kurduğu. Oraya gidiyorum ama hep Suriyeli kişilerle görüştüğüm için Türkçe bilmiyorum konuşmuyorum. Öğrenmek zor yani. O derneklerin faaliyetleri oluyor onlara katılıyorum. Bu dernekleri daha önce Türkiye’ye gelen Suriyeliler kurmuş. Ben de buraya giden akrabalarından ve tanıdıklardan öğrendim gittim.”

Suriyeli geçici korunan dul kadınların Türkiye’ye daha önceden yerleşen Suriyeliler tarafından kurulmuş olan STK’lar aracılığıyla sosyal

hayata dâhil oldukları görülmektedir. Sadece kendi dillerini konuşan hemşerileri ile bir araya geldikleri sosyal ortamlar olan STK'ların onların dil öğrenmelerini geciktirdiği ve yerli toplum ile uyum süreçlerini olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadınların, kamp- lar haricinde de kentsel dönüşümün yaşandığı mekânlarda gettolaşarak yaşaması ve dil öğrenmemesi, uyumdan uzaklaştırılan sürece örnektir (Yalçın, 2004, s. 53-54). Elde edilen bulgular da Suriyelilerin kendi aralarında geliştirdikleri sosyal ağları fazla kullanmaları onların uyumlarını özellikle de dil öğrenmelerini zorlaştırdığını desteklemektedir. Görüşme yapılan katılımcıların geneli en az 4 yıldır Türkiye'de yaşamakta ve 5 katılımcı da Türkçe konuşmamaktadır. Kendi aralarında kendi dillerini konuşabildikleri, sosyo-kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılarken dil bariyerine takılmadıkları için Türkçe öğrenmek için de çok çaba göstermedikleri görülmektedir. K4 katılımcısının paylaştığı deneyimler de bu olguyu doğrulamaktadır:

“Ben kadın olarak çalışmak ve çocuklarıma bakmak zorundayım. Çocuklarım okumak istedi ama ağlayarak okulu bırakmak zorundaydılar. Ben moda tasarım hocasıyım. Bu yüzden burada birçok derneğe gidiyorum ders veriyorum. İşte bu yüzden burada çok fazla Suriyeli ve başka yabancı insanlar tanıyorum. Bu derneklerle Türkiye'ye daha önceden gelen Suriyeliler aracılığı ile iletişim kuruyorum ve öyle gidiyorum. Ben daha çok dul kadınların olduğu yerlerde eğitim veriyorum. Moda eğitimi yapıyorum. Yaptıklarımızı biraz satıyoruz ve para da kazanıyoruz.”

Kadın ekonomik olarak hayatta kalabilmek ve ailesine destek olmak için bilmediği kültürde ve belki de daha önce hiç kendisinin rolü olmayan iş hayatına girmek zorunda kalabilmektedir (Aydın, 2016). Nitekim K4 ve K5 katılımcılarının görüşleri bu olguyu destekler mahiyettedir. Türkiye'ye gelen Suriyeli geçici korunan dul kadınların burada topluma uyumlarını hızlandırmak ve kendileri için çalışma alanları oluşturmak adına sosyal ağlardan yararlandıkları görülmektedir. Sosyal ağlar aracılığı ile hem kendileri gibi geçici koruma altında olan ya da göçmen, mülteci olan vatandaşlar hem de yerli toplum halkı ile iletişime geçmektedirler. Bu süreçte özellikle sivil toplum kuruluşlarının önemi oldukça fazladır. Hem dernek üyelikleri hem de derneklerin organize ettiği etkinlikler aracılığı ile yeni yerleşilen topluma uyum süreci hızlanmaktadır.

4.2 Suriyeli geçici korunan dul kadınlar kamusal desteklere göçmen ilişkileri ağı üzerinden nasıl erişim sağlamaktadırlar?

Çalışma kapsamında Suriyeli geçici korunan dul kadınlarla yapılan görüşmelerde göç sürecinde katılımcıların hepsinin çeşitli zorluklarla karşılaştıkları bu süreçte kamusal desteklerden farklı şekillerde yararlandıkları veya yararlanmadıkları ortaya konulmuştur. Yine yapılan görüşmeler kamusal desteklere erişimde başvuru sosyal ağların da benzer olduğunu göstermektedir. K1 katılımcısının ortaya çıkan görüşleri şunlardır:

“Biz gelmeden önce Türkiye hakkında çok bilgim yoktu. Sadece çocuklarım için geldim. Belediyeden hiç yardım alamadık almıyoruz. Belediyenin bize verdiği bir kartı da yok. Ben çocuklarım için yiyecek olarak yardım alıyorum. Bunu da Yetim Cemiyeti (Derneği) diye bir yerden alıyorum. Daha önceden Türkiye’ye gelen Suriyeliler kurmuş burayı. Ben bu derneği Suriyelilerin kurduğu Şam Yetimler Derneğine giderken oradakilerden öğrendim. Buradaki Suriyeli derneklerden öğrendim hep. Suriyeli tanıdıklar bizi hep yardımcı oldular.”

Sosyal ağların gelişimi büyük ölçekli göç başlamadan önce var olan tarihi, coğrafi ve politik bağlara da bağlıdır. Uluslararası göçü belirleyen en önemli faktör merkezi yönetimin kararlarıdır. Türkiye’de merkezi yönetim Suriye’deki iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan misafirlere, geçici koruma, sağlanmış ve açık kapı politikası uygulamaya konulmuştur (Esen, 2016, s. 12). Ülkenin açık politika uygulaması Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşen göç oranlarında artış meydana getirmiştir. Türkiye’ye gelmeden önce de geçici koruma altında olan bireylerin buradaki akrabaları ile iletişime geçtikleri, merkezi yönetimin uyguladığı politika ve ülkenin ekonomik yapısı hakkında bazı bilgiler edindikleri de gözlenmektedir. K5 katılımcısının deneyimleri Bu doğrultudaki olguyu desteklemiştir:

“Ben 2015 yılında Türkiye’ye geldim. Türkiye hakkında daha önce çok bilgim yoktu. Daha önceden buraya gelen akrabalar tanıdıklar sakın buraya gelmeyin çok pahalı demişlerdi. Bütün ülkeler kapıları kapattı sadece Türkiye bize kapıları açmıştı bu yüzden buraya geldik. Ben pasaportla 4 çocuğumla geldim buraya.”

Göçmen ilişkileri ağı göç sürecinde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu ağlar yeni gelenlerin ülkedeki kamusal alana uyumları ve ihtiyaçlarını gidermesi noktasında destek olmaktadır (Oishi, Gender and Migration: An

Integrative Approach , 2002, s. 7). Daha önceden oluşturulan sosyal ağar aracılığı ile yeni gelen göçmenler gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını nasıl ve nereden temin edeceğine dair bilgi ve destek almaktadır. Bu da göçün daha az maliyetli olmasını sağlamakta ve risk durumunu azaltmaktadır. Görüşmelerde ortaya çıkan bulgular akrabalık ve hemşerilik gibi sosyal ağların dışında dijital ortamda oluşturulan instagram, facebook, whatsapp ve diğer sosyal medya kanalları aracılığı ile de network ağlarının da geliştiğini ortaya koymaktadır. Yapılan görüşmede K2 katılımcısını görüşleri bu olguyu güçlendirmektedir:

“Belediyeden aldığım yardım kart yoktur sadece bir defa gıda yardımı yaptılar bana. Kızılay ilk geldiğimizde bize yardım kartı verdi. Daha önce yardım alıyordum oradan ama oğlum 18 yaşına gelince kart iptal oldu. Biz öğrendik daha sonra evdeki çocuklardan birisi yaşı 18 olursa kart iptal oluyormuş. Ben Kızılay ve belediyeye gitmem gerektiğini sosyal medyadan öğrendim işte facebooktan ve instagramdan haa bir de bizim Suriyelilerin açtığı whatsapp gruplarından da söylediler gidin diye.”

Çalışma grubundaki katılımcılarla yapılan görüşmede başvurdukları ve yararlanıcısı oldukları bu kamusal desteklere erişimlerinin nasıl olduğu bu süreçte kullandıkları sosyal ağların neler olduğu soruları da sorulmuştur. Bu konuda göç öncesi, göç sırasında ve göç sonrasında olacak şekilde benzer network ağları üzerinden kamusal desteklere erişim sağladıkları şeklinde bulgular ortaya konmuştur. Bu bulgular süreçte yaşanan zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Sosyal ağlar göç öncesi, sırası ve sonrasında yaşanan stres tamponlarının tamponlanmasına yardımcı olabilir (Dykxhoorn vd., 2019, s. 268). Bu bağlamda K2 katılımcısının konuya ilişkin yaşadığı deneyimler sosyal ağların işlevini ortaya koymuştur.

“Türkiye’ye gelen Suriyeli kadınlardan eşini savaşta kaybedenlerin olduğu bir whatsapp grubumuz var adı Cennet Anahtarı. Biz hepsi oradan bilgi alıyoruz. Birbirimize destek oluyoruz. Belediyeye başvuru yaparken Türkçe bilmediğim için biraz zor oldu ama benim tanıdıklar vardı. Türkçe bilen onlar yardımcı oldu. Kızılay karta başvuru yaptığımda oradakiler Arapça biliyordu sorun yaşamadık. Ama benim şimdi bir büyük sorun var. Benim çocuk 18 yaş oldu diye Kızılay kart kestiler. Ama benim 18 yaşa gelen oğlum zihinsel engelli ve çalışmıyor bize bakmak için diğerleri de küçük. Biz şimdi bir daha Kızılay karta başvuru yapıyoruz.”

Yapılan görüşmelerde katılımcıların genelinin verdiği cevaplardan

elde edilen bulgular doğrultusunda geçici koruma altında olan dul kadınların belediyelerle iletişime geçemedikleri belediyelerden yardım, hizmet almadıkları ortaya konmuştur. Ancak diğer tarafta belki başka bir araştırma konusunu oluşturabilecek bir olguyu da ortaya çıkarmıştır. Çünkü belediyeden destek almıyoruz şeklindeki bulguların belediyelerin kamusal hizmetlerini kapsamadığını daha çok nakdi yardımları kapsadığı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda faydalanılan elektrik, su, çevre temizliği, ulaşım gibi kamusal hizmetlerin yararlanılan mekanizmalar arasında sayılmadıkları ortaya çıkmaktadır. K4 katılımcısı Kızılay’dan neden destek almadığını belirtirken kendisinden daha fazla buna ihtiyacı olanların yararlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

“Belediyeden destek almıyorum. Kızılay karta başvurmadım. Çünkü ben istiyorum ki Kızılay karta benden daha çok ihtiyacı olan başvursun alsın. Buraya ilk geldiğimizde eşim bize para gönderiyordu Suriye’den gelen akrabalarla. Daha sonra eşim hapse düştü ve duydum ki 5 yıl önce açlıktan şehit olmuş hapiste...”

Göç sürecinde edinilen deneyim kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında rollerini ve sorumluluklarını farklılaştırmaktadır. Yine kadınların sosyal toplum içerisindeki rollerinin artmasına sebep olmaktadır. Mülteci kadınlar anne, eş, ev hanımı kimliklerinin yanında kendi kültürlerinde daha önce olmayan iş hayatında var olma gibi yeni kimlikler de edinmek zorunda kalmaktadır. Buraya kadar anlatılan bütün bağlamlar çerçevesinde kadınların göç sürecinden erkeklerden oranla daha fazla etkilendikleri ve daha çok yaşam, sosyal uyum savaşı verdikleri görülmektedir. Savaş psikolojisi ile birlikte bilmedikleri bir topluma uyum sağlama, var olma mücadelelerinden dolayı kadınların sosyo-ekonomik anlamda daha çok desteğe ihtiyacı vardır.

5. Sonuç

Araştırmada Suriyeli geçici korunan dul kadınların hayata devam edebilme mekanizmalarına erişimde kullandıkları göçmen ilişkileri ağının rolü ile ilgili bulgulara bakıldığında akrabalık, aile bağları, hemşerilik ve komşuluk bu ilişki ağlarının başında gelmektedir. Bunula birlikte sosyal medya kaynakları aracılığı ile de bazı haklara erişim sağlandığı da gözlenmiştir.

Görüşme yapılan Suriyeli geçici korunan dul kadınların, göç sürecinin ilk zamanlarında genel olarak aile bireyleri, akrabaları ya da tanıdıkları ile aynı evi paylaştıkları gözlenmiştir. Aynı zamanda kaldıkları evlerde kendilerine ait özel odaların olmadığı, çocukları ya da evdeki diğer bireyler ile aynı odayı paylaşmak durumunda kaldıkları ortaya çıkmıştır. Görüşmelerde ortaya çıkan bulgular Suriyeli geçici korunan dul kadınların kendileri ve çocukları için barınma, yeme-içme gibi ihtiyaçları karşılamak, iş bulabilmek, topluma uyum sağlamak gibi birçok nedenden dolayı sosyal ağları kullandıklarını göstermektedir.

Suriyeli geçici korunan dul kadınların kamusal desteklere erişimde sosyal ağları kullandıkları çalışmadan elde edilen diğer bulgular arasındadır. Ancak araştırmaya başlangıcında Suriyeli geçici korunan dul kadınların belediyelerdeki hizmetlerden ya da belediye kartlarından yararlandıkları düşünülmüş olsa da yapılan görüşmelerden çıkan bulguların bu düşünceyi desteklemediği görülmüştür. Çünkü katılımcıların çoğu belediyelerden yardım kartı ya da nakdi destek almadıklarını ifade etmiştir. Özellikle Kızılay karta erişimde akrabalık, hemşerilik sosyal ağlarının sıklıkla kullanıldığı gözlenmiştir.

Çalışmada çıkan bulgular arasında toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların göç sürecinde zorluklarla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Eşini kaybetmiş kadınların aile içindeki konumları bulgular arasında örnek gösterilmiştir. Yine araştırma soruları arasında olmasa da daha önceden Türkiye'ye göç eden ve yerleşen, Türkiye'de belirli yaşam alanları oluşturan Suriyelilerin varlıklarının sayıca çok olması göç edenlerin Türkçe öğrenememelerine yol açtığı görülmüştür. Nitekim dil bariyeri toplumsal ve ekonomik uyumda bir engel olarak görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular göç sürecinde hayata devam edebilme mekanizmalarına erişimde, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi uyumda göçmen ilişkileri ağının kullanıldığı ve bunun da süreçteki uyumu kolaylaştırdığı görülmektedir. Aynı zamanda göç sürecindeki riskleri ve maliyeti azalttığı da gözlenmektedir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3 b.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2013). Dayanışma Ağları Üzerinden Eskişehir’de Siyaset ve Göçmenlik Algısı. *Sosyoloji Dergisi*, 27(3), 73-94.
- Akbaş, E. (2012). *Göçmenler Arasındaki Dayanımcı Ağların Dönüşümü: Göçmen Sivil Toplum Örgütlerinin Yeni Misyonu, Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*. (S. G. Ihlamur-Öner, & N. A. Öner, Dü) İstanbul: İletişim.
- Atsan, N. (2017, Mayıs). Etnik Girişimlerin Doğuşu ve Gelişiminde Sosyal Ağların Rolü: Almanya’da Türk Girişimciler Örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-16.
- Aydın, S. Y. (2016). Suriyeli Mülteci Kadınlar: Göç Travması ve Entegrasyon. A. Esen, & M. Duman içinde, *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (s. 159-211). İstanbul: WALD.
- Bartram, D., Poros , M., & Monforte, P. (2019). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. (I. Ağabeyoğlu-Tuncay, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.
- Castles, S., & Mille, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (B. U. Bal, & İ. Akbulut, Çev.) İstanbul: İstanbul Bİlgi Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri; Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni; Nitel Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (S. B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Curran, S. R., & Saguy, A. C. (2001). Migration and Cultural Change: A Role for Gender and Social Networks? *Journal of International Women’s Studies*, 2(3), 54-77.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*(17), 67-91.

- Dyckhoorn, J., Hollander, A.-C., Lewis, G., Dalman, C., & Kirkbride, J. B. (2019). Family Networks During Migration and Risk of Non-Affective Psychosis: A Population-Based Cohort Study. *Schizophrenia Research*(208), 268-275.
- Esen, A. (2016). Uluslararası Düzensiz Göçler ve Yerel Yönetimler. A. Esen, & M. Duman içinde, *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (s. 8-45). İstanbul: WALD.
- Garip, F., & Asad, A. L. (2015). Migrant Networks. (R. Scott, & S. Kosslyn, Dü) *Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences*, 1-13.
- Görgün, M. (2017). Küreselleşme Sürecinde Göçmen İlişkileri Ağının Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı), 1317-1327.
- Gurak, D. T., & Cases, F. (1992). Migration Networks and the Shaping. M. Kritz, L. L. Lim, & H. Zlotnik içinde, *International Migration System: A Global Approach* (s. 150-176). Oxford: Clarendon Press.
- Haug, S. (2008). Migration Network and Migration Decision-Making. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34(4), 585-605.
- Jenssen, J. I., & Koenig, H. F. (2002). The Effect of Social Networks on Resource Access and Business Start-Ups. *European Planning Studies*, 10(8), 1039-1046.
- Kaya, M. (2017). *Türkiye’deki Suriyeliler*. İstanbul: Hiper Yayın.
- Massey, D. S. (1990). *The Social And Economic Origins Of İmmigration* . Annals of the American Academy of Political and Social Science.
- Massey, S. D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993, September). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Nimmon, L., Artino, R. A., & Varpio, L. (2019, June). Social Network Theory in Interprofessional Education: Revealing Hidden Power. *Journal of Graduate Medical Education*, 11(3), 247-251.
- Oishi, N. (2002, March). Gender and Migration: An Integrative Approach.

*Göçmen İlişkileri Ağı Işığında Suriyeli Dul Kadınların Türkiye'de Hayata
Devam Edebilme Mekanizmaları*

The Center for Comparative Immigration Studies , s. 1-18.

Oishi, N. (2002). Gender and Migration: An Integrative Approach . *The Center for Comparative Immigration Studies Working Paper 49*.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019). Aralık 31, 2019 tarihinde www.goc.gov.tr: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı

Ulutaş, Ç. Ü., & Kalfa, A. (2009). Göçün Kadınlaşması ve Göçmen. *Fe Dergisi*, 1(2), 13-28.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Fransa'da Türk Diasporası

Şeyda Nur KOCA

Öz

Ulusötesi göç olgusu bireysel bir süreç ile başlamasının yanı sıra devlet politikaları ile biçimlenen çok boyutlu bir görünüme sahiptir. Fransa'ya azınlık konumu statüsüyle temellenen kitlesel Türk göçü alıcı devletin menfaatlerine yönelik politik planlamalarının görünürlüğü İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren netlik kazandığını söylemek mümkündür. Fransa hükümetince uygulanan menfaatçi politikalar ele alındığında her ne kadar göç hareketliliğinin olumlu yönünü sergilese de devamında yaşanan etnik ve kültürel sorunlar çoğu ülkelerin hesaba katmadığı boyutlara ulaşmıştır. Göç hareketliliği kapsamında meydana gelen problemler yine devletin menfaat politikaları eksenine ile asimilasyon, entegrasyon, çokkültürcülük gibi yönelimlerle devam etmiştir. Göç hareketliliği aynı zamanda göç edilen toplumda bir diaspora kimliği yaratmıştır. Türk göçünün üçüncü kuşağında diasporik kimlik görünümü daha belirgin bir hal aldığı söylenebilmektedir. Bu çalışmada, Fransa'ya yönelik 1960'lı yıllar sonrası artan Türk göçünün meydana getirdiği diaspora kimliğinin oluşumu ve devam eden göç hareketliliğinin sosyolojik ve tarihsel boyutlarına teorik biçimde ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fransa'da Türk diasporası, diaspora kimliği, azınlık statüsü.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, kocaseyda@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5707-202X

Turkish Diaspora in France

Şeyda Nur KOCA

Abstract

The phenomenon of transnational migration has a multidimensional appearance shaped by state policies as well as starting with an individual process. It is possible to say that the visibility of the political plans for the interests of the recipient state of the mass Turkish immigration, which started as a minority in France, has become clear since the Second World War. When the utilitarian policies implemented by the French government are considered, although it shows the positive side of migration mobility, the ethnic and cultural problems experienced afterwards reached dimensions that most countries do not take into account. The problems that occurred within the scope of migration mobility continued with the axis of the state's interest policies, with orientations such as assimilation, integration, and multiculturalism. Migration mobility has also created a diaspora identity in the migrated society. It can be said that in the third generation of Turkish immigration, the appearance of diasporic identity has become more pronounced. In this study, the sociological and historical dimensions of the formation of the diaspora identity and the ongoing migration mobility caused by the increasing Turkish migration to France after the 1960s were approached theoretically.

Keywords: Turkish diaspora in France, diaspora identity, minority status.

* Graduate Student, Ankara Hacı Bayram Veli University, kocaseyda@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5707-202X

Giriş

Azınlık konumu, kavramsal açıdan hukuki tanımlamalarının dışında, bir ulus-devlette göç, savaş, iç karışıklık, ekonomik çözülme gibi belli sebepler neticesinde belli bir süreli ya da kalıcı olarak ikamet etme hakkı elde etmiş olan, farklı ulus ve medeniyetlerden gelen, dil din, ırk gibi mevcut ülkede yabancı (*entranger*) kimliğine sahip olduğu düşünülen birey ve toplumlar için yapılan konumlandırma olarak algılanmaktadır. Bir toplumda yaşayan birey ve grupların var oldukları topluma ait kültürel ve dini bütünlüğe sahip olmamaları ve azınlık durumunda olmaları sonuç itibarıyla dini ve kültürel aidiyetlerine özgü pratikleri sağlayabilme konusunda olası güçlükleri mümkün kılmaktadır. Bu sebepten azınlık birey ve toplumların içinde yaşadığı toplumdan farklı olan etnokimlik özellikler barındırması sebebiyle toplum içerisinde gerek politik gerek sosyolojik açıdan ötekileştirilmeye maruz kaldığı aşikârdır.

Mikro düzeyde toplumların azınlık haline geldikleri devletlere yerleşme süreci genellikle istem-dışı ve zorunluluk süreci sonunda meydana gelebilmektedir. Çoğunlukla kendi ülkelerinde siyasi, sosyokültürel ve ekonomik sebeplerden ötürü başka bir ülkeye iltica başvurusu ile devletin çıkarıcı politikaları sebebiyle göçmen kabul etmesi sonucu azınlık konumu içerisinde özsel kimliklerini inşa ederler. Toplumsal (ya da sosyal) alanda etnosentrizm¹ kapsamında, azınlık gruplar dışarıdalığı ifade etmektedir. Michel Foucault'un (1976) "Dışarıda bırakılmak, içeri kapatılmakla aynı şeydir." sözü ile azınlıkların toplumsal alandaki konumlanışının ifadesi olduğunu söylemek mümkündür.

Robert Ezra Park'ın *Rekabet ve Çatışma* eserindeki kavramlaştırmasına göre farklı etnik kimlik ve kültürel toplumların bir araya gelmeleri öncelikle çatışmayı ve rekabeti getirmektedir; çatışma ve rekabet, uyum veyahut asimilasyon ile sonuçlanmaktadır (Park, 2018, s.54). Toplumsal uyum politikaları haricinde veya salt olarak egemen toplumun toplumsallığına ait unsurlar ile idare edilmeye çalışılan sosyal mekanizmalar kültürel çatışma ile sonuçlanabilmektedir (Park, 2018, s.55). Bu sebepten ötürü, azınlık toplumlar yabancısı olduğu toplumda kültürel çatışma neticesinde

¹ Etnosentrizm; kısaca bir kültürü başka bir kültürün standartları, değerleri ve bakış açısı içerisinde değerlendirilmeyi ifade etmektedir.

diasporik kimlikler geliştirirler ve bu kimliklerini koruma çabası içine girerler.

Öncelikle diaspora kavramı ele alındığında, Yusuf Adıgüzel (2019) diasporayı; “herhangi bir ulus veya inanç mensuplarının anayurtları dünyada azınlık olarak yaşadıkları yer veya bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu” (Adıgüzel, 2019, s.215) olarak tanımlamıştır.

Diaspora ve göç çalışmalarında önemli yeri olan Cohen'e göre modern diaspora toplumlarını anlamak için iki farklı ana temanın anlaşılması gerekmektedir. Bunlardan ilki, anayurtta meydana gelen siyasi, ekonomik ve sosyal çözümler sonucundaki ayrılma ve yer değiştirme olan klasik yaklaşımın tersi olarak anayurttan ticari ve eğitim gibi sebepler amacıyla ayrılmanın var olduğunun kabul edilmesi gerekir. İkinci olarak ise, çevre ülkelerdeki aynı kökten ve değerlerden olan toplumlar ile dayanışma hissiyatının farkındalığıdır (Cohen, 2001, s.27).

Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmada esas olarak; Türk toplumunun Fransa ülkesi içerisinde söz konusu azınlık statüsünde konumlanması neticesinde diaspora kimliğinin oluşumu ele alınmaktadır. Öte yandan bu çalışmada, tarihsel süreç içerisinde Türk göçüne yönelik ev sahibi ülkenin entegrasyon ve asimilasyon gibi değişen politik yaklaşımlarına yer verilmektedir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini çoğunlukla uluslararası ilişkiler ve sosyoloji bilgi bütünlüğüne dayanmaktadır. Çalışmada sosyal bilimlerde sıkça kullanılan meta-çalışma yöntemi benimsenerek, insani hareketliliğin tarihsel, politik ve sosyokültürel analizi sunulmaktadır.

1. Türk Göçünün Tarihsel Süreci

Fransa devletinde Türk göçüne ait resmi veriler ele alındığında 1950 ile 1970 yıllık bir süreçte sürdürüldüğünü söylemek mümkündür. Mevcut istatistiksel sonuçlara baktığımızda Fransa devletinde ise 2018 yılı verilerine göre yaklaşık olarak 700.000 Türk nüfusu barındığı söylenebilmektedir.

Tarihsel süreci incelendiğinde birçok etnik kökenden azınlıklara sahip olan Fransa kozmopolit bir yapıya sahiptir. Nüfus yoğunluğunun da az olması sebebiyle işgücünde, köle ticaretinde ve savaşlarda insan gücü

olarak, özellikle I. ve II. Dünya Savaşı'nı içinde barındıran tarihsel süreçte çoğunlukla Fas, Tunus, Cezayir, Libya daha sonra Sahraaltı Afrikalılar, Asyalılar ve Türkiye'den göç almıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında artan işgücü problemi sebebiyle, Almanya işgücü ihtiyacı fazlasının doğması sonucunda Türkiye'den giden göçmen işçilerin Fransa'ya ve diğer Avrupa kıtası ülkelerine dağılım gösterdiği söylenebilmektedir. Türkiye ile Fransa arasındaki işgücünü düzenleyen hukuki çerçeve 1966 yılında işçi sözleşmesinin imzalanmasıyla başlamıştır.

Avrupa ülkelerine olan insani hareketlilik başta işgücü olmak üzere dönemin siyasi süreçteki çalkantıları sebebiyle iltica başvuruları olarak da eklenmiştir. Bu sebepten ötürü Avrupa ülkelerine giderek artan Türk göçünün 1972 yılında 600.000 olarak belirlendiğini de söylemek mümkündür(-Mütevelliöğlu,2000, s.71-72 aktaran Şahin & Duğan, 2017, s.127). 1970'li yılların başlarından itibaren artan göçmen nüfusu, 1973 yılında yaşanan küresel ekonomik krizden dolayı işçi göçünün durağanlaşmasına ve akabinde toplumsal ahlâkın korunumu amacıyla aile birleşmelerinin sağlanmasına neden olmuştur.

Avrupa'da Türk göçmen nüfusunun 1980 yılında yaklaşık olarak 2 milyona, 1990 yılının ortalarında ise 2,9 milyona ulaştığı görülmüştür(Tüsiad, 2006, s.66 aktaran Şahin & Duğan, 2017, s.128). Sayıca böyle bir artışın meydana gelmesinin sebebi, işçi göçleri yanı sıra Türkiye'de mevcut dönemin siyasi çalkantılarından kaynaklandığını söylemek mümkündür. İnsani hareketliliğin tarihselliğine bakıldığında, 1980'li yıllardaki politik süreçte eve dönüşü teşvik eden yasaların; göçmenlerin eğitim, sığınma istekleri, çeşitli dernekleşme faaliyetlerinin kısıtlanması ile gündeme geldiği görülmektedir(Günay, 2003, s. 39-40).

1990'lı yıllardan başlayan dönemde ise Fransa hükümetinin yerli ve göçmenler arasındaki entegrasyon sürecinin dışında, göçmenleri toplumsal alandaki konumunu ayrı tuttuğunu söylemek mümkündür. Bu duruma örnek olarak, Fransız tarihçi Yvon Gastaut (2000), 1973 ile 1989 arasında göçmenlere yönelik kamusal ve resmî söylemlerin *migrant* ya da *entranger*'den *immigre*'ye evrilmesini açık bir biçimde gösterildiğini ifade etmiştir. Burada bilinmesi gereken şudur ki; *migrant* ya da *entranger* göçün geçiciliğini ön plana çıkaran bir ifade olurken, *immigre* hoş görülme

kültürel, dini, sosyal ve dilsel farklılıklarıyla ulusal, kültürel ve sosyal bütünlüğüne tehdit oluşturacağı algısı yaratan göçmenlerin kalıcılığını ifade etmektedir(Kaya, 2009, s.77).

Öte yandan Avrupa'ya Türkiye'den olan insani hareketliliğin büyük çoğunlukla kırsal kesimden gerçekleştirildiği görülmektedir(Eren, 2007, s.274). Kırsal kesimden kaynaklanan göçün temel sebepleri arasında kırsal alanda iş piyasasının dar olması, yaşanan ekonomik problemler ve özellikle doğu bölgelerden yapılan göçün siyasi sonuçlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durum, toplumsal olarak mini mekanizmalı ve uyum içinde olan kırsal alandaki bireylerin, kendi değerlerinden kültürel, tarihi, dinsel ve dilsel farklılaşmaya sahip başka bir bölgeye giderek akültürasyon süreci yaşamaları, entegrasyonu zorlaştıran unsur olarak ele alınabilir.

Bu durum Türkdoğan'a göre egemen kültür haricinde yer alan kültür alanı, toplumsallık içinde çoğunlukla bir sosyal erozyon ile sebep oluşturmaktadır ve sosyal erozyon yerini sosyal uyumsuzluğa yol açan bir çatışma ortamına bırakmaktadır(1984, s.44).

2. Entegrasyon Politikaları ve Toplumsal Kabul

Farklı kültürel değerler ve etnik kökenlere sahip bireylerin biraradalığı sebebiyle yaşanan kültürel karşılaşma sonucunda çift taraflı bir entegrasyon süreci söz konusu olabilmektedir. Toplumsal entegrasyonun varlığı, tüm birey ve grupların aidiyetlere ve değerlere yönelik saygınlığın mümkün olması halinde sosyal entegrasyon sağlandığı söylenebilmektedir. Fakat göç alan gelişmiş olan ülkelerin politik düzenlemelerinde söz konusu entegrasyon eksikliği veya tek taraflı sözde uyumun mevcut olduğunu söylemek mümkündür.

Entegrasyon politikaları açısından Alman Sosyoloji Profesörü Hartmur Esser, entegrasyonu, sistem ve sosyal entegrasyon olarak ele almıştır, Esser'e göre göçmenler çalışıp vergi ödüyorlarsa, yasalara uygun davranıyorlarsa bu durum sistem entegrasyonunda başarı göstermiş oldukları anlamına gelmektedir. Sosyal entegrasyon açısından bakıldığında ise göçmenlerin yeni toplum içerisinde yeniden sosyalleşmeleri, etkileşim ve aidiyet temelleri üzerinden değerlendirilmektedir(Esser,2000, s. 58-61 aktaran Şahin, 2010, s.106-107).

Entegrasyon çalışmalarına ilişkin Fransa hükûmeti 2006 yılında yeni göçmenleri hedef alarak ülkedeki göçmen bireylere Ağırlama ve Entegrasyon Kontratı (*Contrat d'Accueil et d'Intégration-CAI*) imzalama yükümlülüğü getirmiştir. 2007 yılında Göç, Entegrasyon ve Ulusal Kimlik Bakanlığı oluşturularak göç ve entegrasyon politikalarına merkezîyetçi boyut kazandırılmak istenmiştir. Bu bakanlığın kurulması aynı zamanda entegrasyon politikaları ile göçün kontrol edilebilirliği politikalarının birleştirilmesini isteyen bir görüşün mevcut olduğunu açığa çıkarmıştır(Safi, 2014, s.3 aktaran Yardım, 2017, s. 106).

Bu politikalar ışığında ülkede göçmen sayısını azaltmak ve yeni göçmenleri önlemek amacıyla Göçün Kontrolü, Uyum ve İlticaya İlişkin Yasa çıkartılarak kapsamlı düzenlemelerin Fransız hükûmeti tarafından alındığı görülmektedir. Fakat söz konusu yasanın maddelerine bakıldığında aile birleşiminin sıklıkla engellendiğini ve bunun da toplumsal uyum için tehlike oluşturduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda toplumsal entegrasyonun tek taraflı olarak uygulanacağı fikri de göze çarpmaktadır.

Göçün Kontrolü, Uyum ve İlticaya İlişkin Yasa'nın ilgili maddeleri şu şekildedir:

- 15-65 yaş arasında olup aile birleşmesi çerçevesinde ülkeye gelmek için vize başvurusunda bulunacak göçmenlerin yaşadıkları ülkelerdeki Fransız temsilciliklerinde Fransızca dil ve Cumhuriyet'in değerlerine ilişkin bilgileri sınanacak, sonucunun yetersiz olması halinde iki ay dil ve uyum eğitiminden geçecekler, bu eğitim sonunda yeniden sınava alınacak ve başarılı olmaları halinde aile birleşimi talebine buna ilişkin başarı belgesi de eklenecektir.
- Aile birleşimi kapsamında Fransa'ya gelecek yabancılara, ırksal-etnik bilgilerinin derlenmesi ve akrabalık bağlarının teyidi amacıyla DNA testi yapılacaktır. Kamuoyunda büyük tepki çeken hüküm Anayasa Konseyince belirli koşullar altında Anayasa'ya uygun bulunmuş, bu bağlamda, anılan uygulamanın başvuranla annesi arasında yapılması; başvuranın açık onayının alınması ve tahlilin nüfus kayıtlarının tutulmadığı ya da eksik tutulduğu ülkelerden başvuranlar için uygulanması kabul edilmiştir. DNA testinin gerekli olup olma-

dığına Mahkeme karar verecek, testin masrafları Fransız devleti tarafından karşılanacaktır. DNA testi uygulanacak ülkelerin listesinin Danıştay tarafından açıklanması ve yetkili kişilerin hangi koşullarda genetik tahlili uygulayacaklarının Danıştay kararıyla belirlenmesi gerekmektedir. Anayasa Konseyi ayrıca, DNA tahlilinin uygulanacağı ülkelerde bunun sistematik bir uygulamaya dönüştürülmemesi gerektiği hususunu dile getirmiştir.

- Aile birleşmesinden yararlananlar hakları ve ödevleri konusunda bir kabul ve uyum sözleşmesi imzalayacaktır. Sözleşmeye göre, uyum sağlayamayan yabancılar için aile yardımı ödemeleri kesilecektir. Aile, Fransa'da velilerin hak ve yükümlülüklerine ilişkin bir eğitime tabi tutulacak, yükümlülüklerini yerine getirmeyen velilerin oturma izinleri yenilenmeyecektir.
- Aile birleşimini talep edenler, aile fertlerinin kalabileceği büyüklükte bir evde oturduğunu kanıtlayacaktır.
- Aile birleşimini talep edenlerin gerekli mali kaynağının (asgari ücretin üstünde) bulunup bulunmadığı kontrol edilecektir.
- Aile birleşmesi için 12 ay olan bekleme süresi 18 aya çıkartılmıştır.
- Aile birleşimi çerçevesinde Fransa'ya gitmek isteyenlere vize alabilmeleri için buldukları ülkelerde uygulanacak dil ve kültür sınavı uygulaması 1 Aralık 2008'de başlamıştır. Teste girecek olanlardan, önce 60 günlük dil ve uyum kursuna katılmaları istenmektedir. Yeni uygulamada, kursta başarılı olamayanların ikinci bir teste tabi tutulacağı, eğer onda da başarılı olunmazsa geçici vize verileceği belirtilmektedir. Fransa'ya aile birleşimi çerçevesinde gelen her kişi Kabul ve Uyum Kontratı imzalamak zorundadır.
- Bu yasa ile, kişilerin hangi ülke vatandaşı olduklarının ve kişisel becerilerinin dikkate alınmadığı kitlesel entegrasyon politikası bir kenara bırakılarak, Fransa'da uzun süreli ikamet edecek kişi ile devlet arasında karşılıklı hak ve yükümlülüklerin belirlendiği bir sözleşmenin imzalandığı, devletin ücretsiz Fransızca ve vatandaşlık dersleri verdiği, şahsın becerilerinin belirlenerek iş bulmasına yardımcı olduğu bir entegrasyon programı uygulamaya konulmuştur. Yılda

yaklaşık 100 bin yabancı uyruklu bu programa dâhil edilmektedir. Bu programa Türk toplumu da katılmaktadır.(TBMM Fransa Raporu, 2001, s.8)

Göçü sınırlandırıcı politikalar içeren düzenlemeler ile göçmen bireylerin kalıcılığını önlemek amacıyla ikamet ve vatandaşlık için gerekli şartları katılaştırıldığı, çoklu evliliklere şüphe ile yaklaşıldığı Fransa hükûmetinde toplumsal uyumu sağlanması sebebiyle ağır gerekçeler getirdiği de aşikârdır.

Bu bakımdan Fransa hükûmetinde göç entegrasyon politikaları sosyokültürel boyutundan ziyade güvenlik boyutunun ele alındığını söylemek mümkündür(Burban, 2009 aktaran Yardım, 2017, s.108).

Öte yandan İçişleri Bakanı Manuel Valls, Fransa hükûmetinin mevcut göç politikalarının durumu açık bir şekilde özetini sunmaktadır. Valls'e göre (Valls, 2014, s.1) Fransa devletinin entegrasyon politikaları esas olarak; ikamet hakkını gözeterek dolandırıcılıkla, yasadışı kanallarla Fransa'ya girmeye ve yerleşmeye çalışanlarla mücadele etmek ve Fransa'da ikamet iznine sahip olmayan kişileri sınır dışı etmek, Fransa'yı ülkenin gelişimine katkı sağlayan kalifiye göçmenler için cazibe haline getirmek ve her sene ülkeye yasal yollardan gelenleri ve yerleşenleri Fransa Cumhuriyeti değerlerine uyumlu haline getirmeyi amaçlamaktadır (aktaran Yardım, 2017, s.109).

3.1. Asimilasyon Politikaları

Sosyolojik açıdan asimilasyon kavramı, aktörün, göçmenin ya da etnik grubun içinde bulunduğu toplumun dışında başka bir toplum içerisinde azınlık konumunda kalması sonucu, tamamen baskın olan topluma benzemesi, benzeşim süreci geçirmesi, kültürel değerlerinin eriyip gitmesi ve özgün kültürel kimliğini kaybetmesi olarak tanımlanabilir(Adıgüzel, 2019, s.164). Bir nevi *melting port* 'a uğraması ve sosyalizasyon sürecini yeniden ve tamamen başka bir benlik ile gerçekleştirmesidir. Asimilasyonun süreci -asimile eden/asimile edilen arasındaki bu süreç- kültürel çatışma ile başlayarak egemen kültürün unsurları içinde göçmen veya azınlık grupların kültürel başkalaşım geçirdiği bir süreç olarak ifade edilebilir.

Chicago Okulu sosyologlarından Robert Park, ırk döngüsü (1926) olarak açıkladığı asimilasyon teorisinde, özellikle Amerikan gettolarını inceleyerek asimilasyonun sürekli bir biçimde ilerleyen ve geri dönüşü olmayan bir süreç olduğunu ifade etmiştir (Park, 2018, s. 164).

Azınlık konumunda olan göçmen Türklerin misafir işçi olarak yerleşmelerinin geçicilikten kalıcılığa doğru olacağı düşüncesi sebebiyle Fransa hükümeti, toplumsal uyumun bozulmaması için bir dizi entegrasyon çabasına girmiştir. İnsani hareketliliğin ilk yıllarında Fransız Cumhurbaşkanı olan Mitterand'a göre ise toplumsal uyumun *insertion* (dahil etme) ile gerçekleşeceğini öne sürmüştür. Fakat sonrasında bu kavram yerini entegrasyona daha sonrasında asimilasyona ve ayrımcılığa bırakmıştır. Özellikle Türkiye'de 1989 başörtüsü yasağı tartışmaları gündemde olduğu sıralar Fransız hükümetinde böyle bir durum olmadığına ve bu sebeple entegrasyonun gerçekleştiği vurgulanmıştır. Entegrasyon politikalarının Fransa toplumu için göçmen artışı meydana getirmesi ve ülkenin güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak görülmesi sebebiyle politik durum asimilasyon çerçevesi ile ilerlemiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, göçmenlerin ve azınlık grupların toplumun güvenliğini tehdit eden bir unsur olarak görülüyor olmasıdır.

2000'li yılından itibaren göç ve entegrasyon politikalarının düzenleyicisi olarak bilinen Nicolas Sarkozy, politik düzenlemeler açısından 2003 ve 2006 yıllarında iki kanun teklifi yapmıştır. 24 Temmuz 2006 tarihli yasayla birlikte "katlanmak zorunda kalınan göç yerine seçici göç" dönemi başlamış olduğu görülmektedir (Yardım, 2017, s.112). Sarkozy'nin buradaki amacının aile birleşimini sınırlandırarak ülkeye göçmen akışını azaltmanın yanısıra göçmenlerin coğrafi ve etnik kökenlerine göre ayrımcı politikalar uygulamak olduğu görülmektedir.

3. Türk Kimliğinin ve Türk Kültürünün Algılanışı

Fransa'nın göçmen nüfusunun çoğunluğunu Afrika'dan gelen toplulukların oluşturması bakımından tarih boyunca çeşitli göçler olarak kozmopolit bir ülke konumundaki kalması ve bu sebepten ırk, dil ve din karmaşası yaşandığı görülmektedir. Özellikle insani hareketlilik sonucu siyahi ırka ve Müslüman kimliğine olan yabancı düşmanlığının siyasi açıdan göçün

kontrol altına alınması gerektiği yönünde politik düzenlemeler oluşturulmuştur. Söz konusu politik düzenlemelerdeki değişiklikler neticesinde (asimilasyondan entegrasyona /entegrasyondan asimilasyona) toplumsal açıdan göç korkusu oluşturarak yerli halkın göçmenleri algılanış ve kabul leniş biçimini değiştirmiştir.

Fransız devletinde ve benzer durumların yaşandığı diğer Avrupa devletlerinde insani hareketliliklerin terörizm, organize suçlar, düzensiz göç, toplumsal yozlaşma gibi olgularla ilişkili olduğu algısının yarattığı gerilimlerin Avrupa Birliği ülkelerinin Avrupa Kalesi oluşturmak amacıyla Dublin Sözleşmesi, *European Asylum Dactyloscopy Database* (EURODAC) sistemi gibi güvenlikçi dış politikalar oluşturmalarına sebep oluşturmuştur.

1967 yılı sonrasında Fransa'ya başlayan Türk göçü neticesinde, göçmen olmaları sebebiyle göçmen Türk toplumunun suç ve ahlâksız davranışları sergileyebilecekleri düşünülmesinden dolayı toplum içerisinde dışarıdalık kimliği yaratmıştır. Böylesi bir durumun entegrasyonu engellediği kadar kültürel ve dini unsurlara tehdit olarak düşünülen çoğunlukla Müslüman bir toplum olan Türk toplumuna yönelik İslamofobinin oluşmasına neden olmuştur.

Etnik, dini ve kültürel kimlik açısından Fransız toplumunda azınlık statüdeki göçmen Türklerin, göçün ilk yıllarındaki misafir olarak düşünülmesi sebebiyle entegrasyona sonraki yıllarında kalıcılığa işaret etmesi ile daha sonrasında aile birleşimleri sonucunda toplum içinde ayrımcılığa, dönemin siyasi liderinin değişken politikaları ile Türk toplumunun kültürel değerlerine karşı dışlayıcı tutumların yerli Fransız toplumu tarafından açıkça sergilendiği bilinmektedir. Temel olarak güvenlik kaybına yol açacağı ve kültürel değerlerin yozlaşacağı korkusundan kaynaklanan dışlayıcı tutumlar, ülkeye iltica başvurusunu ve göçmen girişini de kısıtlamak amacı da taşımaktadır. Dışlayıcı tutumların yanı sıra Müslüman göçmenlerin ibadet etmelerinin engellenmesi ve toplumsal alanda göçmenlerin varlığından rahatsızlık duyulması göçmenlerin toplumsal yapıya entegre olmalarına engel olduğunun gerçeğini taşımaktadır.

Türk kimliğine yönelik tutumlara ve Türklere karşı davranışlara baktığında, Avrupa'ya olan göçlerin sonucunda İslamofobi, ırkçılık ve ya-

bancı düşmanlığının göçmenleri geri göndermek amacıyla yerliler tarafından yalnızca psikolojik değil fiziksel şiddetin de meydana geldiği açıktır. Avrupa kıtasında Türklere yönelik her bakımdan -din, dil, ırk- karşıtlığının üzerine 2012 yılında TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu izleme dosyası açmıştır ve saldırıların ülkelere göre raporları sunulmuştur. Buna göre, 2012 yılında Avrupa ülkelerinde Türklere yönelik; saldırı, kundaklama, tehdit mektubu ve diğer (gösteri, Kuran yakma, hayvan ölüsü atma vs.) olmak üzere 108 ırkçı motifli eylemlerin olduğu görülmüştür. Ülkelere göre dağılımı ise yüzde 62 ile Almanya'da, yüzde 12'si Hollanda'da ve yüzde 6'sı Fransa'da olduğu sonucu çıkartılmıştır(Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2012).

Genel olarak bakıldığında Avrupa'ya olan göçlerin sonucunda etnik kökeni, dini gibi unsurlar sebebiyle ötekileştirilen Türk toplumuna, yerlilerin farklı kimlik ve kültürel değerleri sebebiyle suça neden olabilecek bir gözle bakılmasına ve bunun gibi dışlayıcı tutumlara, göçmenlere yönelik saldırgan davranışlara sebep oluşturmıştır.

3.1. Diasporik Kimlik Oluşum Süreci

Yaşadığı coğrafya dışında başka bir coğrafyada konumlanmış olan çoğunlukla göçmenlerin oluşturdukları kimlik olarak ifade edilen diaspora kavramının en önemli özelliklerinden biri Adıgüzel'e (2018, s.173) göre, anayurtla ilişkilerinin devam ettirilmesi ve geri dönüş hareketleridir.

Farklı etnik grup ve toplum içerisinde, bağlı olduğu kültüre ve kimliğe sadık olmak, kültürel değerleri korumak ve kendi nesillerine aktarmayı sağlamak, anayurda dönüş amacına sahip olmak diasporik kimlik olarak tanımlanabilir. Diasporik kimlik çoğunlukla işçi göçü ve ülkesinde meydana gelen siyasi ayaklanmalar sebebiyle kendi etnik özelliklerinden farklı olan başka bir ülkeye insani hareketliliğin sonucu oluşmaktadır.

Diaspora çalışmaları ile tanınan William Safran, bir diaspora toplumunun altı ana özelliğini şöyle ifade etmiştir(1991, s.83-84):

1. Kendileri veya ataları anavatanlarından en az iki farklı bölgede konumlanmıştır.
2. Anavatanlarına ilişkin ortak bir hafızaları ve bir anavatan mitosu bulunmaktadır.

3. Göç ettikleri bölgelerde kendilerini yabancılaşmış ya da izole olmuş gibi hissederler.
4. Tarihsel kökenleri olan anavatanlarını, kendilerinin ideal evi olarak kabul ederler; şartlar uygun olduğunda kendileri veya sonraki nesilleri anavatana geri dönecektir ve dönmelidir.
5. Hep birlikte anavatanın korunması veya yeniden yapılandırılması için anavatanın güvenliği ve refahı için çalışmaları gerektiğine inanırlar.
6. Her zaman anavatanla bağlarını korumaya devam ederler ve etnik dayanışmaları önemli ölçüde bu sebebe göre tanımlanır.

Diaspora başka bir açıdan, “toprağa atılan bir tohumun toprak üzerinde farklı noktalara saçılıp yeşererek kendi kimliğiyle ürün vermesi” (Özocak, 2015, s.8) olarak tanımlanmıştır.

Günümüzde diaspora kavramı anlam genişlemesine uğrayarak, küreselleşme ile iletişim ağının gelişmesi modern diaspora stratejilerinin ortaya konulmasını sağlamıştır. Anayurt ile iletişimi güçlendirmek, kendi kültürel değerlerin korunmak ve asimilasyona karşı dernekleşme, vakıflaşma, birikleşme gibi güçlü dayanışma ağları yaratmak bağlı bulunan kültürel, dini topluma aidiyeti güçlendirdiğini ve diasporayı geliştirdiğini söylemek mümkündür.

Kimlik denilen kavram ise, Adıgüzel’in (2018, s.177) tanımıyla; biz ve diğerleri ayrımı ile inşa edilen ve bireyin kendisini ötekilerle mukayesesi ile oluşan bir kavramdır. Kimlik, bireyin bağlı olduğu toplumun özsel değerlerine göre biçim alır ve kimliğe bağlı değerler yine bireyin bağlı olduğu toplum içinde var olan dayanışma ağı ile sağlanır.

Göçmen bireylerin sahip oldukları aidiyet kimliği, Kurtoğlu’na (2004, s.53) göre, Goffman’ın üç boyutlu kimlik tanımı üzerinden açıklanabilmektedir. Üç boyutlu kimlik tanımı; sırasıyla toplumsal kimlik, kişisel kimlik ve ego kimliktir. Toplumsal kimliğe baktığımızda, toplum içinde göçmenlik biçimlendirilmiş bir hal almışsa, göçmenlik biçimlendirmesine uyum gösteren bireyler bu kategoriye sahiptir. Kişisel kimliğe baktığımızda, bir kişinin toplum içerisinde göçmen olarak tanımlanmış olmasına

rağmen bireyin kendisini göçmen olarak tanımlamaması halinde kişisel olarak kimliği göçmen değildir. Son olarak ego kimliğe baktığımızda ise, bir kişinin kendisini göçmen olarak hissetmesi ve toplumun bireyi göçmen olarak görmemesi sonucu bireyin ego kimliği göçmen olarak kabul edilir.

Diasporik kimlik, Kaya'ya göre (Kaya, 2000, s.64) birbirleri ile karşılaşan küresel ve yerel iki eksen üzerinde var olmaktadır. Birinci eksen, ulusal olanın eleştirisi niteliğindeki, kültürel kaynaştırmalarla yeni formların oluşmasına imkân verirken; ikincisi ise diasporik öznenin otantik, geleneksel ve ulusal alanı yüceltmektedir. Diasporik milliyetçiliğin oluşturduğu bu eksen, anavatanda yaşanmış olan geçmiş tecrübeler üzerine var olur. Bu tecrübelerin yeniden üretilmesi 'hayali bir vatan' oluşturulması sürecinde başat bir rol oynar (Adıgüzel, 2018, s.180).

3.2. Fransa'da Türk Diasporası

Fransa'daki Türk diasporası, 1966 yılında imzalanan işgücü antlaşması ile Türk göçmenliğinin başlamasıyla kendini göstermiştir. Fransa'nın asıl işgücünü Afrika ülkelerinden ve Avrupa sınırları içerisinde kaynak arayışı sebebiyle direkt olarak Türk işgücü geniş çaplı olarak yer almamıştır. Esas olarak Fransa'da Türk diasporası hayat şartlarında iyileşme temelli başlamıştır. Özellikle *C.F.A.I.T-Conseil Français des Associations d'Immigrés de Turquie* (Fransa Türk Göçmen Dernekleri Konseyi)'nin kurulması ile Fransa'da eşit hakların verilmesi amaçlanırken aynı zamanda politik açıdan dernekleşme ve sivil toplum sürecinin başlangıcı olmuştur.

Türk diasporasının Fransa'daki durumu hayat şartlarının ve göçmenlerin yaşadıkları zorluklar üzerinden şekillenirken, Türk kimliği ve kültürünü korumaya yönelik dilsel, dinsel ve kültürel korumacılığa yönelik dernekleşme de kendini göstermiştir. Bunun ilk örneği olarak 1978'de imzalanan *ELCO-Enseignement de la Langue et de Culture d'Origine* (Öz Kültürde ve Anadilde Eğitim Programı) çerçevesinde Fransa'ya gelen eğitimciler ve 1980'den itibaren de Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak gelen imamlar aracılığıyla başlamıştır(Erbaş, 2002).

1980'li yıllarından sonra Türkiye'de meydana gelen askeri darbenin de rolü ile göçün niteliği değişmekle beraber Avrupa'ya olan göçler sonucu işçi göçü dışında siyasi grupların oluşturduğu dernekleşme durumunun

amaçlarını ve toplumsal görünümünü değiştirmiştir. Daha öncesinde hayat şartlarında iyileştirmeyi hedef alan toplumsal örgütlenmeler, 1980'li yıllarla beraber din, dil ve kültürel bağların korunması ve siyasi özgürlüğün sağlanması amacıyla gelişmiştir.

Yine 1985'te imzalanan *ATİTF-Asociation des Travailleurs de Turquie de France* (Fransa Türk İşçileri Derneği) ile ülkesinden siyasi sebeplerden dolayı ayrılmak zorunda kalan nitelikli genç nüfus, öncesinde işçi göçü sebebiyle gelen Türkiye kökenli bireyler ve Fransa'da doğmuş olan genç kuşak için kurulmuştur.

1990'lara gelindiğinde, Fransa'daki Türkiye kökenli grup, etnik, dini, sosyo-ekonomik açılardan olduğu kadar, yasal statü açısından da (eski yasal göçmen, aile birleşimiyle gelen, mülteci, kağıtsız, vs.) farklılaşmış bir tablo sunmaktadır ve bu noktada akla gelen sorulardan biri, Fransa'daki Türkiye kökenli göçmenlerin bir diaspora olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğidir (Danış & İrtiş, 2008, s.16). Özellikle siyasi sebeple bağlı göçlerin artması ile Fransa'da Türkiye kökenli diaspora oluşumundan bahsetmenin en büyük zorluğu, Türkiye'den giden göçmen topluluk içinde gözlenen parçalı yapıdan kaynaklanmaktadır. Etnik (Türk-Kürt) ve dinsel (Alevi-Sünni veya Müslüman-Hıristiyan) ayrımlar kadar Avrupa'daki göçmenler arasındaki siyasal kamplaşmalar da bu yapıyı beslemiştir (Danış & İrtiş, 2008, s.18)

Fransa'daki Türk göçmenler hakkında tanınmış araştırmacı olan Stephane de Tapia'ya (2005, s.356) göre, tarihsel açıdan ele alındığında farklı mezheplerden bireylerin biraradalığa yakınsak bir tutum benimsemesini belirterek Türkiye'deki Kürtler kadar Orta Asyalıların da içine alacak şekilde olmasını devingenlik kültürü biçiminde tanımlamakla beraber farklı coğrafyalarda göç neticesinde uyumun kolayca sağlanmasına dikkat çekmiştir (Danış & İrtiş, 2008, s.18). Aynı zamanda imparatorluk geçmişine sahip olduğu düşünüldüğünde, Türkiye sınırları içerisinde ortak din ve milli değerlere bağlı bireylerin tümünün, göç ettikleri toplumlar içerisinde asimilasyona karşı bir direnç oluşturma eğilimlerinin var olduğunu söylemek mümkündür.

Fransa'da her ne kadar bütüncül bir Türk diasporalığından bahset-

mek güç olsa da Türkiye kökenli olma çatısı altında Türk diasporik kimliğin oluştuğunu söylemek mümkündür. Dernekleşme süreci ile görünürlük kazanan Fransa'daki Türk diasporasının oluşumu örgütsel olarak başlamıştır. Bunlardan ilki olarak daha önce de belirtildiği gibi *CFAIT-Conseil Français des Associations d'Immigrés de Turquie* (Türkiye Kökenli Göçmen Dernekleri Fransız Konseyi) kapsamında toplanmıştır. Sonrasında *Association Culturelle des Travailleurs Immigrés de Turquie* (Türkiye Kökenli Göçmen İşçileri Kültürel Derneği) ve *Association Democratique des Travailleurs de Turquie* (Türkiye Kökenli İşçiler Demokratik Derneği) kurulmuştur.

Günümüzde mevcut olarak Fransa ülkesinin çeşitli bölgelerine yayılmış sayıca yaklaşık on beş kurumsal derneğin olduğu görülmektedir. Bunlar ise; *L'alternative Continue*, *Association Socio-Culturelle Turque de Velentigney* (Velentigney Türk Sosyo-Kültürel Derneği), *Association de Solidariteavec les Travailleurs Turc* (Türk İşçileri Dayanışma Derneği), *A Ta Turquie*, *Association des Travailleurs de Turquie de France* (Fransa Türk İşçileri Derneği), *Association des Travailleurs de Turquie de Moselle* (Moselle Türk İşçileri Derneği), *Association des Travailleurs de Turquie de la Vallee de la Frensch* (Vallee de la Frensche Türk İşçileri Derneği), *Cactus*, *Conseil de la Jeunesse Pluriculturelle de France* (Fransa Çokkültürlü Gençlik Konseyi), *Centre Culturel Democratique Franco-Anatolien d'Evry* *Maison des Associations*, *Evry* Fransa-Anadolu Demokratik Kültür Merkezi Dernekler Evi, *Horizons Turcs*, *Maison Culturelle des Immigrés de Turquie* (Türkiyeli Göçmenler Kültür Evi), *Maison de la Femme et de la Jeunesse de la Turquie* (Türk Kökenli Kadın ve Gençlik Evi), *Turquoise*'dir (Erbaş, 2002).

Dernekleşme durumu dışında Fransa'da yaygın olarak görülen gösteri yürüyüşü gibi örgütsel eylemler, Türk kimliğine karşı olumsuz nite-likteki tutumlar ve kültürel korumacılığa yapılan vurgu sebebiyle Türk diasporasının görünümünün toplumsal alandaki örneklerini sunmaktadır.

4. 3. Kuşak Türklerin Uyum Süreci

1966 yılında işçi göçü antlaşmasının imzalanmasıyla başlayan Fransa devletine Türk göç hareketliliği, gerek aile birleşimleri gerek ülke içinde yaşanan siyasi sebeplerden dolayı giderek artan bir sürece karşılık geldiğini söylemek mümkündür. Bu süreçte göçmenlerin misafirlik - kalıcılık durumuyla ilişkili belirsizliklerin insani hareketliliklerin politik açıdan yönetilmesini gerekli kılmıştır. Bu süreçte sosyal kaynaşma toplumsal açıdan uzun yıllar beraberlik yaşayan göçmen ve yerli toplum için önemli bir olgu haline gelmiştir. Fransa devletindeki Türk diasporası, aynı değerlere ve ortak kökenlere sahip bireylerin sosyal dayanışma ve sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleştiğini görülmektedir. Bu durum, sosyolog Ralf Dahrendorf'a göre (1995) sosyal kaynaşmaların toplumsal eşitsizliği azalttığı ve toplumsal dışlanmaları engellediği sonucunun bir örneği olmaktadır.

Fransa'daki göçmen Türk nüfusuna baktığımızda ise Fransa'da doğan Türk vatandaşlarının yaklaşık 700.000 ve çoğunlukla üçüncü kuşak göçmenlerin olması Türk vatandaşlarının toplumsal pratiklerini ve mevcut uyum sürecinin incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu noktada, Akdoğan Öztürk & Taş tarafından (2018) Fransa'daki üçüncü kuşaklara yönelik yapılan çalışma önemli bulgular sunmaktadır. Bu çalışmada, Paris'te yaşayan Türk aileler ile örneklem seçiminde rastlantısal yöntemi kullanılarak, yaş ortalaması 23 olan katılımcıların 13'ünün öğrenci, 17'sinin ise çalışmakta olan Fransa doğumlu otuz katılımcıya ulaşılmıştır (Akdoğan Öztürk & Taş, 2018, s.60).

İlk olarak Türk kültürünü yaşatmak hakkında bulgulara bakıldığında, bütün katılımcılar Türk kültürüne göre yaşamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çoğu, Türk kültürünün onlar için doğal olarak gelişen bir yaşam şekli olduğunu çünkü doğdukları günden itibaren aile ortamında bu kültürle yetiştirildiklerini ifade etmişlerdir. Kimi katılımcılar sosyal ortama uyum sağlamaları gerektiğinden, bazı alışkanlıklarını yavaş yavaş kaybettiklerini vurgulamış oldukları söylenebilmektedir (Akdoğan Öztürk & Taş, 2018, s.62).

Öte yandan miras kültürünün korunması, tüm katılımcılar tarafından önemli bir gereklilik olarak vurgulanmıştır. Türkçe dilinin korunumuna

ilişkin ise, katılımcılara Türkçeyi çocuklarına aktarmak isteyip istemedikleri sorulmuştur ve hepsinden olumlu cevap alınmıştır. Bu aktarımı, kendi öğrendikleri şekilde evde Türkçe konuşarak gerçekleştirebileceklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bazıları Türkçe dil seviyelerinden dolayı bu yöntemin yeterli olmayacağını ve Türkçe derslerle desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir (Akdoğan Öztürk & Taş, 2018, s.63).

Demirkıran & Akgün tarafından yapılan başka bir çalışmada, üçüncü kuşakta dilsel açıdan kültürel uyumun görünümünü sunmuştur. Çalışmada, üçüncü kuşak gençlerin Fransızca konuşmayı daha çok tercih ettiği açıklanmış ve bunun nedeninin ise Fransızcanın daha rahat, anlaşılır olması başta gelmesinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu bakımdan çalışma bulguları, Türk genç göçmenlerin ana dillerini konuşmamasından dolayı ana dillerinin zayıfladığı sonucu çıkartılmıştır (Demirkıran & Akgün, 2017, s.71).

Aynı zamanda özellikle Fransa'da doğan göçmen Türklerin dil alanında sorunlarını ele aldığımızda, Bloomfeild'in ana dilini çok iyi bilmeyenlerin öğreneceği ikinci dilde problem yaşama ihtimalinin fazla olması ifadesini hatırlatmıştır (Gürbüz, 2017, s.188). Daha sonra ana dil ve ikinci dilin farklı toplumsal alanlarda ayrılmış olarak kullanılması, göçmenlerde eğitim sorunlarına sebep olmaktadır.

Genel bağlamda şöyle söylenebilir; kültürel uyumu etkileyen başka bir faktör olarak inanç meselesine bakıldığında kendilerinden çoğunlukla farklı dinsel değerlere, inanç pratiklerine sahip ülkeye göç gerçekleştirmiş Türk göçmenler, özellikle göçün ilk yıllarında toplumsal uyumda büyük çatışmalar yaşamışlardır. Birinci ve ikinci kuşak göçmenlerin daha önce böylesine farklı dinsel gruplarla karşılaşmamış olmasından dolayı ve dinsel aidiyetlerinin yüksek olması sebebiyle hem Fransa halkı için dinsel kimliklerine yönelik tehdit oluşturduklarının düşünülmesi hem de göçmen Müslüman Türklerin inanç pratiklerinin engellenmesi entegrasyonu engelleyen başlıca sebepler içinde yer almıştır. Toplumsal alanda birden fazla dinsel aidiyeti olan grubun mevcut olması inanç alanında özgürlüklerin kısıtlanması, egemen olan dinsel kimliğin azınlıkta bulunan dinsel kimliği yok etme girişimlerine sebep olmuştur. Bu durum, Avrupa ülkelerinde yaygın olarak görülen İslamofobi'nin toplumsal eylemlerinin örnekleri arasın-

da yer almaktadır. Yine toplumsal alanda Müslüman karşıtlığının artması, azınlık olan Müslüman gruplarının toplumsal alanda görünümünü tehdit edecek derecede sonuçlandığı söylenebilir. Türk göçünün üçüncü kuşağın dinsel aidiyetlerine baktığımızda ise, birinci ve ikinci kuşağa nazaran dinsel aidiyetlerini inşa etmekte zorluk yaşamaları sebebiyle inanç kimlikleri geri planda kalmış ve inanç kapsamında ayrımcılığın artmasında kaynaklandığını söylemek mümkündür. Toplumsal uyum adı altında egemen dini inancın toplumun genelinde yaygın olduğu düşünülerek toplumsal sistemlerin her alanında azınlık dini gruplarını zorlamaktadır. Bu durumun üçüncü kuşağın dinsel yönelimlerini farklılaşmasına sebep olmaktadır aynı zamanda kültürel birikimi de zayıflattığı aşikardır. Son olarak çoğunlukla Fransa'da doğmuş olmanın ve tek kültürle tanışık olmanın getirdiği başka bir sorunsal ise diasporik kimliğin üçüncü kuşakta, birinci ve ikinci kuşakta olduğu kadar yoğun olmamasına bağlanabilir. Bu sebepten ötürü diasporalık kavramının bir özelliği olan anayurda dönüş mitosu, kültürel ve dinsel aidiyetlerinden çoğunlukla uzaklaşmış olan üçüncü kuşakta genel olarak bakıldığında mevcut olmadığı açıktır.

Sonuç ve Tartışma

Tarihsel açıdan kozmopolit bir yapıya sahip olan Fransa hükûmetinin göçmen ve göç olgusuna karşıtlığı bilinen bir gerçektir. Her ne kadar güvenlikçi politikalar aracılığıyla, insani hareketliliği kısıtlayıcı ve caydırıcı tutumlar içerisinde bulunarak toplumsal uyumun tek taraflı entegrasyon ile gerçekleştirileceği inancında olan Fransa hükûmeti, aslında toplum içinde yabancı ve yerli olarak ikiye bölünmüşlüğü yarattığını ve uyumdan ziyade kendi içinde toplumsal güvenliğin tehdit edici sonuçlar oluşmasına sebebiyet verdiği açık bir görülmektedir. Fransa hükûmetinin toplumsal uyum politikalarının toplum içinde güvenli bir hale getirebilmeleri için göçmenlerin ve ülkelerinin hukuki durumlarının da yer aldığı çift taraflı bir uyum politikaları benimsemeleri gerekmektedir.

Türk toplumunun Türkiyeli olma çatısı altında Fransa hükûmetine tarihsel göçünün başlaması ile göçün misafirlikten değil de kalıcı yönde ilerlediğinin farkına varılmasıyla asimile edici politikaların kendini göstermiş olması, azınlık durumundaki göçmenleri dil, din, kültür ve aidiyet

birliğine dayalı bir diasporik kimlik içerisinde bütünleşmesini sağladığı görülmektedir.

Öyle ki kurulan ve faaliyet gösteren toplumsal hareket bağlamında örgütsel yapılar halindeki derneklerle beraber diasporanın görünürlüğü netleşmiştir. Diasporik kimliğinin modern toplumlar içindeki yerine bakıldığında ise önceliğin egemen toplum içerisinde aidiyet oluşturma ve hakların temininin sağlanması yönünde gelişim göstermeyi amaçladığı açıktır.

Son olarak, Fransa toplumunun entegrasyondan asimilasyona doğru ilerleyen politikaları neticesinde sonuçlanan eylemlerin insan hakları bağlamında özsel ve kültürel unsurlara saygının var olmadığını açıkça göstermiştir.

Bu noktada, göçmenlerin memleketlerinde olan yakınları ile etkileşimleri ve ülkeleri ile köprü vazifesi kurmaları, yaşamış oldukları din karşıtlığı, anadil ve ikinci dil ile eğitim sorunları ve bütüncül bir göçmen karşıtlığına tepki oluşturmuştur. Göçmen kuşakların hayat şartlarını iyileştirici faaliyetlerde bulunmaları sebebiyle gelişen diasporik kimliklerin varlığı, dernekler aracılığıyla ve anayurt merkezli faaliyet gösteren Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Toplulukları Başkanlığı'nın azınlık konumundaki Türk ve akraba kökenli topluluklara yönelik yapmış olduğu çalışmaların etkisi büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça

(2019, Ekim 20). Aralık 15, 2019 tarihinde <https://www.cnnturk.com/dunya/dunyada-hangi-ulkede-kac-turk-yasiyor?page=25> adresinden alındı

Adıgüzel, Y. (2019). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Adıgüzel, Y. (2019). *Küreselleşme Çağında Göç*. İstanbul Üniversitesi Auzef Yayınları.

Akdemir, E. (2009). 11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 1-26.

Akdoğan Öztürk, S., & Taş, Y. T. (2018). Fransa'daki Üçüncü Kuşak Türklerin Kültürel Uyum Durumlarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 55-66.

Akıncı, M. A. (2012). “Ben zaten Türkçe biliyorum, Türkçe derslerine niye gideyim ki?": Fransa’da Türkçenin öğretilmesinde son durum . *Dünya Türk Forumu* (s. 361-374). Tasam Yayınları.

Akıncı, M. A. (2014). Fransa’daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları. *Bilig*, 29-58.

Akıncı, M. A., & Yağmur, K. (2015). Fransa’daki Türk Göçmenlerin Dili Kullanımı ve Dile Yönelik Tutumları ve Onların Öznel Etnik-Dilsel Canlılık Algıları. *Türkçe Konuşurların Akademik Dergisi*, 2(2).

Aktaş, M. (2014). Avrupa’da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13(1), 31-54.

Castles, S., & Miller, M. (2008). *Göçler Çağı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Cohen, R. (2001). *Global Diasporas: An Introduction*. Taylor & Francis e-Library.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 67-91.

Çelik, Y., & Gülcü, İ. (2016). Yurtdışında Kullanılan Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 287-296.

Dahrendorf, R. (1995). *Report on Wealth Creation and Social Cohesion in a Free*. London.

Danış, D., & İrtiş, V. (2008). *Entegrasyonun Ötesinde Türkiye’den Fransa’ya Göç ve Göçmenlik Halleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Demirkıran, M., & Akgün, A. (2017). Kültür(süz)leşme ve Dil Erozyonu Sorunsalı: Fransa’daki Türklerin Entegrasyon ve Dilsel Kimlik Profilleri. *Türkçe Konuşurların Akademik Dergisi*, 1(4), 62-75.

Erbaş, A. (2002). *Fransa’da Yaşayan Türkler* (Cilt 20). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

- Eren , S. (2007). Göç, Toplumsal Değişme ve Din: Avrupa'ya Göç eden Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 267 - 288.
- Foucault, M. (1976). *Cinselliğin Tarihi*. (H. U. Tanrıöver, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Gastaut, Y. (2000). *L'immigration et l'opinion en France sous la Ve Republique*. Paris: Seuil.
- Günay, Ü. (2003). Göç, Din Ve Değişme: Batı Avrupa'daki Türk İşçileri Örneği. *Bilimname*(3), 35-64.
- Gürbüz, O. (2017). Fransa'da Yaşayan İki Dilli Türk Göçmen Çocukların Türkçeye Karşı Tutumları ve Fransa'daki Ana Dil Eğitim Politikaları. *Sosyoloji Dergisi*(12), 182-206.
- Kaya, A. (2000). *Berlin'deki Küçük İstanbul, Diasporada Kimliğin Oluşumu*. İstanbul: Buke Yayınları.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 44-79.
- Kaya, A. (2016). *İslam, Göç ve Entegrasyon: Güvenikleştirme Çağı*. (N. Ural, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Koç, M. (2013). Diasporada Dindarlık ve Umutsuzluk: Fransalı Müslüman- Türk Azınlık Grup Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(39), 415-444.
- Kurtoğlu, A. (2004). *Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği*. İstanbul: İletişim Yay.
- Özocak, Ö. (2015). *Diaspora Kavramı ve Ermeni Diasporası*. Erciyes Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Park, R. E. (2018). *Rekabet ve Çatışma*. (G. İnan Yağlı, Çev.) Pinhan Yayıncılık.
- Safran, W. (1991). Diasporas In Modern Societies: Myths Of Homeland Return. *Diaspora: A Journal Of Transnational Studies*(1), 83-99.
- Sağlam, İ. (2010). Fransa'daki Türklerin Din Görevlilerini Meslekî Yeter-

lik Açısından Değerlendirmeleri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 275-299.

Sönmez, H. (2018). Fransa'da Türkçe Eğitiminin İhtiyaçları Üzerine Bir Durum İncelemesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 27(13), 1285-1303.

Şahin Kütük, B. (2015). Hollanda'da Yaşayan Türklerde Kimlik ve Ulusötesi Medya Kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(22), 203-218.

Şahin Kütük, B. (2015). Türkiye'den Batı Avrupa'ya İşçi Göçünün Sosyolojik Çalışmalara Yansımaları. *Sosyoloji Konferansları*, (s. 609-654). Ankara.

Şahin, B. (2010). Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme. *Bilig*(55), 103-134.

Şahin, E., & Duğan, Ö. (2017). Almanya ve Fransa'da Yaşayan Türkler Örneğinde Gurbetçilerin AB ve AB'ye Katılım Tutumu. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2), 121-145.

Tapia, S. (2005). Migration et Diasporas Turques: Circulation Migratoire et Continuite Territoriale, 1957-2004. *IFEA*. Paris.

Telli, R., & Cengiz, O. (2014). AB Kurucu Ülkelerindeki Türk Diasporasının Rolü. *VI. Uludağ Uluslararası İlişkiler Konferansı*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Türkdoğan, O. (1984). *İkinci Neslin Dramı (Avrupa'daki İşçilerimiz ve Çocuklarımız)*. İstanbul: Orkun Yay.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2001). *Fransa Raporu*.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı. (2012). *Avrupa'da Türkiye Kökenlilere Yönelik Irkçı ve Yabancı Düşmanlığı Motifli Eylemler 2012 Yılı Ara İzleme Raporu*.

Yardım, M. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikaları Işığında Fransa'da Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 100-136.

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIN İLKELERİ

Göç Araştırmaları Dergisi Haziran 2015'te yayın yaşamına başlamıştır. Dergi'miz 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayın Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak; uluslararası alanda göç, göçmen, mülteci, sığınmacı, insan ticareti mağdurlarıyla ilgili konular ile insan hareketliliğinin ekonomik, toplumsal, coğrafi, kültürel, sosyolojik, psikolojik, tarihsel, hukuksal boyutları üzerine bilimsel makale, olgu sunumu, bilimsel eleştiri, saha çalışması ve araştırma yazıları gibi çalışmalara yer verilmektedir.

Uluslararası göç literatürünün gelişmesine katkı sağlamak, Genel Müdürlüğümüzün görev alanına giren faaliyetleri toplumun bütün kesimlerine duyurmak, Genel Müdürlüğün görevleri ile ilgili olarak toplumsal bilincin gelişmesine ve kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmak ve göç alanında yapılacak olan çalışmaları teşvik etmek Dergi'mizin amaçları arasındadır.

Ocak-Haziran ve Temmuz-Aralık dönemleri olmak üzere yılda iki defa yayınlanan bilimsel-akademik-hakemli dergidir.

Dergi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazı başlığı, anahtar kelimeler ve makalenin öz kısmı ve yazar bilgileri bütün makalelerde Türkçe ve İngilizce olarak bulunmak zorundadır.

Dergi'de yayımlanması istenen yazılar, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü ve Yazım Kurallarına, ayrıca dilbilgisi kurallarına uygun olmalıdır.

Dergi'mize gönderilen çalışmaların daha önce hiçbir yerde yayımlanmadığı, yayımlanmak üzere kabul edilmediği veya halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirilme aşamasında olmadığına ilişkin Taahhütname yazar tarafından imzalanır ve makale ekinde yazara ait kısa özgeçmiş ile birlikte gönderilir.

Makaleler ve diğer dokümanlar posta veya elektronik posta yoluyla tarafımıza ulaştırılabilir.

Yayımlanmak üzere gönderilen makaleler ve diğer çalışmalar, derginin yayın ilkeleri ve yazım kurallarına uygunluğu Yayın Kurulu tarafından öncelik sırasına göre değerlendirilir. Yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun biçimde hazırlanmayan makaleler değerlendirmeye alınmaz ve hakeme gönderilmez. Ancak ilgili değişikliklerin yapılması ve revize edilmesi amacıyla yazarına geri gönderilebilir.

Yayın Kurulunun ön değerlendirmesinden geçen makaleler incelenmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Hakemlere yazar adı gönderilmez ve hakemlerin isimleri de makale sahiplerinden gizli tutulur. Eser sahibi akademisyen olarak görev yapıyorsa, hakem seçim sürecinde akademik unvanlara; makale yabancı dilde yazılmış ise hakemlik yapacak kişilerin dil yeterliklerine dikkat edilir.

Yayın Kurulu yazıyı bilimsel ve ulusal/uluslararası uygunluk yönünden değerlendirme ve yayın ilkelerine uygun olmayan yazıları yayınlamama yetkisine sahiptir.

Hakemler değerlendirmelerini Makale Değerlendirme Formunu kullanarak yaparlar. İki hakemden olumlu değerlendirme alan makaleler yayımlanabilir. Ancak, iki hakem olumlu değerlendirme yapsa bile editör tarafından gerekli görülmesi halinde makaleler tekrar değerlendirilebilir. Hakem değerlendirme sonuçlarından biri olumlu diğeri olumsuz ise, makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Hakemlerin değerlendirme sonuçları birbirleriyle çelişirse makale editör tarafından değerlendirilir.

Editör, esasa yönelik olmayan maddi hatalar, Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri ve Yazım Kuralları ile dergi bütünlüğü bakımından düzeltmeler yapabilir ve bunlar hakkında yazara bilgi verir.

Hakemler tarafından düzeltme isteniyorsa çalışma yazara geri gönderilir ve bu durumda editörün verdiği süre içerisinde gerekli düzeltmeler yapılarak çalışmayı Yayın Kuruluna ulaştırır. Yazarlar hakemlerin eleştiri, öneri ve düzeltme taleplerini dikkate alırlar; katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler.

Dergi’imizde yayımlanacak olan çalışmaların intihal programında denetimi ve redaksiyonu yapılmaktadır. Makalelerin benzerlik oranı en fazla %20

oranında olabilir. Bu oranı aşan benzerlik oranına sahip makaleler yayımlanamaz.

Yayımlanan çalışmalarda fikirsel ve bilimsel sorumluluk sadece yazarlara aittir. Makalelerde belirtilen görüş ve savlar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayımlanan çalışmaları tüm yayın hakları Göç Araştırmaları Dergisi'ne geçer ve bu makaleler hiçbir nedenle yazara geri verilmez. Yayımlanmayan makaleler ise yazarın talep etmesi halinde editör tarafından değerlendirilerek iade edilebilir.

Dergi'mizde yayımlanan çalışmaların yazarlarına ve hakemlerine 23/01/2007 tarihli ve 26412 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Kurum ve Kurullarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde telif ücreti ödenir.

ETİK İLKELER

Göç Araştırmaları Dergisi yayıncılık faaliyetlerinde, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors)ve COPE (Committee on Publication Ethics)'un belirlediği uluslararası standartları esas almaktadır.

Yazarların Sorumlulukları

Makalede adı geçen tüm yazarlar, gönderilen ve yayımlanan makaleler üzerinde eşit sorumluluğa sahiptir. Yazarların sorumlulukları şunlardır:

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Etik Kurul izni gerektiren çalışmalar için etik kurullardan veya komisyonlardan gerekli izinleri alınmak
3. Etik kurulların veya komisyonların izni ve/veya yasal/özel izin alınmasının gerekip gerekmediğini makalede belirtmek
4. Etik kurulların veya komisyonların izinlerinin alınması gerekli ise izni veren kurum adına, izin tarihine ve karar sayısına/numarasına makalenin yöntem bölümünde ve ayrıca makale ilk/son sayfasında yer vermek

5. Olgu sunumlarında aydınlatılmış onam formunun alındığını belirtmek
6. Başkalarına ait ölçek, anket, fotoğrafların kullanımı için sahiplerinden izin almak, iznin alındığını belirtmek
7. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine uyulduğunu belirtmek
8. Makalenin özgün bir çalışma olduğunu taahhüt etmek
9. Gönderilen makaleyi Göç Araştırmaları Dergisi'nin yayımlamasında önce veya sonra başka bir yerde yayımlamamak
10. Olası bir çıkar çatışmasını açıkça belirtmek
11. İntihal ve sahte verilerden uzak durmak
12. Hakem değerlendirmeleri sırasında, hakemler tarafından talep edildiği takdirde, araştırmalara ilişkin ham verileri sunmak
13. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet etmek

Etik kurul izni gerektiren araştırmalar

Etik kurul izni gerektiren çalışmalar aşağıdadır. Bu izinlerin olmaması durumunda yayın ön inceleme aşamasında yazara iade edilir.

1. Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar
2. İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması
3. İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar
4. Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar
5. Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar

Hakemlerin Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yaza-

- rın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Değerlendirme için gönderilen eserin içeriğinin, hakemin bilimsel alanı veya birikimi ile uyumsuz olduğu düşünüldüğünde veya önerilen süre zarfında hızlı bir değerlendirme yapılamayacağı durumlarda editörü bilgilendirmek ve ilgili makalenin hakemliğinin yapılmasına yönelik teklifi reddetmek
 4. Hakem değerlendirme sürecinin gizliliğine saygı göstermek, değerlendirilen esere veya değerlendirme süreci ve sonrasına ilişkin bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmamak
 5. Hakem değerlendirmeleri, düşmanca veya kışkırtıcı olmayacak ve küçümseyici kişisel yorumlar barındırmayacak biçimde, nesnel ve yapıcı olarak gerçekleştirmek
 6. Hakem değerlendirme sürecinde çıkar çatışması gözlemlendiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek
 7. Hakem değerlendirmesi yoluyla elde edilen bilgi veya fikirler gizli tutmak ve kişisel avantaj için kullanmamak
 8. Makalenin yayımlanmasının reddine neden olabilecek herhangi bir bilgiye erişildiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek

Editörün Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Kabul veya reddedilen makalelerle ilgili çıkar çatışmasından kaçınmak
4. Yalnızca özgün ve alanına katkı sağlayacak makaleleri yayıma kabul etmek
5. Gönderilen eserlerin en az iki hakem tarafından çift kör hakemlik sistemine göre değerlendirilmesi sağlamak ve hakemlerin kişisel bilgilerini gizli tutmak
6. Gönderilen eserler ile ilgili tüm bilgileri gizli tutmak

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Yazı Puntoları:

-Öz (abstract) bölümü 10 punto/Times New Roman ile yazılır.

-Öz, 100-200 kelimeyi geçmez, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

-Makale başlıkları 35 punto, metin ara başlıkları 12 punto ve metin gövdesi ise 10 punto ile yazılır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır.

Örneğin:

Siyasetin Arka Yüzü programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir (tırnak içinde kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz.

Örneğin:

, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir.

Örneğin:

Yirmi dergiden yalnızca sekizi metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır.

Örneğin:

Bu üç göçmen -her birinin uyruğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir.

Örneğin:

Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A* ve *Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı

vererek, ana metinden daha küçük bir puntuyla, italik olmadan, tırnaksız yazılır.

Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşası sürecinin hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.

- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır.

Örneğin:

Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BM-MYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"

- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz.

Örneğin:

1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...

- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır.

Örneğin:

Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.

- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır.

Örneğin:

Test-yeniden test güvenilirliği için (...)

- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

1. düzey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2. düzey	Sola Yash, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3. düzey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4. düzey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5. düzey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1. düzey, 2. düzey, 3. düzey ve 4. düzey başlıklandırmaları içeren bir sıralama şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

- Nicel yöntemler
- Nitel yöntemler

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Master Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1., 2. ve 3. düzey başlıklandırmalar şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi

Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.

Doktora tezleri:

Master tezleri:

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0’a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz.

Örneğin:

Kirişçi’nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30’lu yıllarda Bulgaristan’dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya’dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır.

Örneğin:

Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur(Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir.

Örneğin:

(İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserlerde göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada görünüm: Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada görünüm: Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri (*vd.*) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır.

Örneğin:

Kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin:

(Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- İnternet sitesine atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik şekilde *Gazete veya Dergi Adı*. Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi: <http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir internet belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir.

Örneğin:

Duran, iki yıldır yaşanan iç türbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi Avrupa'da Türkiye'ye yönelik maksatlı otoriterlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Türkiye Göç Raporu, 2015)

Kaynakçada görünüm: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada görünüm: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkeyiom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hâkim, güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada görünüm: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-postayla, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar.

Örneğin:

Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini öteledik.” dedi. (Angela Merkel, Süddeutsche Zeitung röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir.

Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır.

Örneğin:

2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada görünüm: Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada görünüm: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye’nin Göç Tarihi* içinde (s. 297-314). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

-Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Örneğin:

Metinde görünüm: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada görünüm: Pflanze, O. (1963-1990). *Bismarck and the Development of Germany* (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Türkiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimindeki Siyasi Davranışları*. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazete'ye şu şekilde atıf yapılır: Resmi Gazete'de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atıf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde görünüm: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada görünüm: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir. Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), Göç araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERĐİSİ

Derginize göndermiŐ olduğum
.....başlıklı makalemin daha önce herhangi
bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen
başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını
açıkça bildiririm. Yayımaya kabul edilen makalemin bütün yayın haklarına Göç
Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim.

.... / /20....

Ad Soyad :

Unvan :

Telefon :

Adres :

Elektronik Posta Adresi:

Kurum/Birim :

Makale Gönderim Tarihi :

Open Researcher and

Contributor ID (ORCID) :

İmza :

